

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN
İNCELENMESİ: MUĞLA MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
NERMİN ÇEMREK

DANIŞMAN
DOÇ.DR. YAVUZ ÇİFTÇİ

HAZİRAN, 2017
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN
İNCELENMESİ: MUĞLA MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

HAZIRLAYAN: NERMİN ÇEMREK

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
Tezli Yüksek Lisans
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 31.07.2017
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 12.07.2017

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Yavuz ÇİFTÇİ

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Alper ERSERİM

Enstitü Müdürü :
Prof. Dr. Mehmet MARANGOZ

HAZİRAN, 2017
MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 14.06./2017 tarih ve 7.88/1 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, İşletme Anabilim Dalı **Tezli Yüksek Lisans Programı** öğrencisi Nermin ÇEMREK'in "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma" adlı tezini incelemiş ve aday 12.07./2017 tarihinde saat 14:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 50 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine Oy Birliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Yavuz ÇİFTÇİ

Üye

Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ

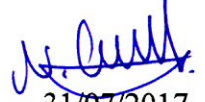

Üye

Yrd. Doç. Dr. Alper ERSERİM

YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31/07/2017

NERMİN ÇEMREK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ GİRİŞ FORMU
YAZARIN
Soyadı : ÇEMREK Adı : NERMİN Referans No:10158870
TEZİN ADI Türkçe : Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma Y. Dil : Examination of Accounting Education in Trade Vocational High Schools: A Research on Mugla Vocational Schools
TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans Doktora Sanatta Yeterlilik 0 0 0
TEZİN KABUL EDİLDİĞİ Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fakülte : Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü Diğer Kuruluşlar : Tarih :
TEZ YAYINLANMIŞSA Yayınlayan : Basım Yeri : Basım Tarihi : ISBN :
TEZ YÖNETİCİSİNİN Soyadı, Adı : ÇİFTÇİ, Yavuz Ünvanı : Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI: 133

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Muhasebe Eğitimi Kavramı
2. Ticaret Meslek Liselerinin Yapısı
3. Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Açısından Değerlendirilmesi

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Muhasebe Eğitimi
2. Ticaret Meslek Liseleri
3. Uluslararası Eğitim Standartları

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Accounting Education
2. Trade Vocational High Schools
3. International Education Standards

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum

☐

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir

☒

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir

☐

Yazarın İmzası :

Tarih : 31/07/2017

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ: MUĞLA MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ÖZET

Teknolojideki sürekli ve hızlı değişim ile küresel ekonominin bir sonucu olarak, tüm meslek gruplarında klasik eğitim yaklaşımları yerini hayat boyu öğrenme modeline bırakmıştır. Meslek mensuplarının değişen koşullara kolaylıkla uyum sağlamaları ve kendilerini geliştirebilmeleri önem taşımaktadır. Muhasebe alanı da bu gelişmelerden etkilenmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının iş hayatına atılmadan önce, alanlarına ilişkin belli bir eğitimi tamamlamaları gerekmektedir. Bu eğitimin ilk adımı ortaöğretim kademesinde başlamaktadır.

Mesleki eğitim alanlarından biri olan muhasebe eğitimi, ortaöğretim basamağında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ticaret Meslek Liselerinde (yeni adlandırmasıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) ve diğer bazı okulların alt bölümlerinde verilmektedir. Lise eğitim sistemimizde muhasebeyle ilgili yeniliklerin yakından takip edilip edilmediği, güncel bilgilere dayalı bir eğitim verilip verilmediği ve bu eğitimin uygulamasında ne gibi problemler yaşandığının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, mesleki eğitim kapsamında liselerde verilen muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmanın teorik kısmında, literatür taraması yapılarak muhasebe eğitimi hakkında genel bilgiler verilmiş, ticaret meslek liselerinin genel yapısı ve bu liselerde verilen derslerin türü, kapsamı, içeriği incelemiş ve uluslararası muhasebe eğitimi standartlarıyla uyumluluğu analiz edilmiştir. Çalışmanın araştırma kısmında, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi ve karşılaşılan sorunların tespit edilip çözüm önerileri getirilmesi amacıyla, Muğla İli'nde muhasebe eğitimi veren okullardaki öğretmenler ve son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Ticaret Meslek Liseleri, Uluslararası Eğitim Standartları

**EXAMINATION OF ACCOUNTING EDUCATION IN TRADE
VOCATIONAL HIGH SCHOOLS: A RESEARCH ON MUGLA
VOCATIONAL SCHOOLS**

ABSTRACT

As a consequence of the global economy with the constant and rapid change in technology, classical approaches to education in all occupational groups have left their place in the lifelong learning model. It is important for member of profession to adapt easily to changing conditions and to be able to develop themselves. The accounting field was also affected by these developments. Accounting member of professions must complete a specific training in their field before they get into business life. The first stage of this education begins at the secondary education.

Accounting education, which is one of the vocational education fields, is given in the Trade Vocational High Schools (Newly named Vocational and Technical Anatolian High School.) affiliated to the Ministry of National Education and in the lower sections of some other schools. It is important for our high school education system whether the innovations related to accounting are closely followed, whether education based on up-to-date information is given or not, and what kind of problems are experienced in the implementation of this education.

In this study, it was tried to evaluate the accounting education given in high schools within the scope of vocational education. For this purpose, in the theoretical part of the study, the literature was searched and general information about accounting education was given. The general structure of trade vocational schools' and the type, scope and content of the courses given in these high schools were examined and their compliance with international accounting education standards was analyzed. Within the scope of the study, in order to evaluate the accounting education and to find out the problems encountered and to propose solutions, a questionnaire was applied to the teachers and senior students in the schools that provide accounting education in the province of Mugla.

Keywords: Accounting Education, Trade Vocational High Schools, International Education Standards

ÖNSÖZ

Mesleki donanıma ve etik değerlere sahip nitelikli muhasebe meslek mensupları yetiştirmek için muhasebe eğitiminin temelleri ortaöğretim basamağında atılmaya başlanmaktadır. Ülkemizdeki muhasebe eğitime ilişkin değerlendirmelerde bulunabilmemiz için öncelikle lise aşamasında muhasebe eğitimi veren okullardaki eğitim yapısını incelememiz gerekmektedir. Muhasebe becerilerinin kazanılabilmesi için teorik eğitimin devamında öğrenilen bilginin pratiğe dökülmesini sağlayan destekleyici nitelikteki staj eğitimi de önem arz etmektedir.

Bu çalışmada ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi veren ticaret meslek liselerinin yapısı incelenerek, öğretmen ve öğrencilerin bakış açıları da dikkate alınarak muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmamı hazırlarken bana her konuda yardım eden, yol gösteren Sayın Hocam ve Danışmanım Doç. Dr. Yavuz ÇİFTÇİ'ye çok teşekkür ederim. Bu süreçte desteklerini esirgemeyen Arş. Gör. Burhan HEYBELİ ve Yrd. Doç. Dr. Alper ERSERİM'e teşekkür ederim. Eğitim hayatımı her zaman destekleyen başta babam olmak üzere hayatım boyunca desteklerini hep hissettiğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamın her aşamasında stresimi, sıkıntılarımı paylaştığım arkadaşlarım Zeynep İLLEEZ, Oya ÇETİNÖZ, Ayşe KOCA, Gülsüm KOVANCI ve bana yardımı dokunan diğer tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Nermin ÇEMREK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları.....	3
1.1.1. Muhasebenin tanımı	3
1.1.2. Muhasebenin fonksiyonları	4
1.2. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı	6
1.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi	9
1.4. Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	11
1.4.1. Türkiye’de muhasebe eğitimi	12
1.5. Muhasebe Eğitiminin Unsurları	14
1.5.1. Öğrenci	15
1.5.2. Öğretmen	17
1.5.3. Eğitim programı.....	18
1.6. Türkiye’de Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı	21
1.6.1. Örgün eğitim.....	22
1.6.1.1. Okul öncesi eğitim	23
1.6.1.2. İlköğretim	23
1.6.1.3. Ortaöğretim	24
1.6.1.4. Yükseköğretim	29
1.6.2. Yaygın Eğitim.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ

2.1. Ticaret Meslek Liseleri Hakkında Genel Bilgiler	34
2.1.1. Ticaret meslek liselerinin tarihsel gelişimi	34
2.1.2. Ticaret meslek liselerinin amacı	36
2.1.3. Ticaret meslek liselerinin günümüzdeki yeri ve önemi	38
2.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları.....	41
2.2.1. Pazarlama ve perakende alanı	43
2.2.2. Büro yönetimi alanı	43
2.2.3. Bilişim teknolojileri alanı	44
2.2.4. Ulaştırma hizmetleri	45
2.2.5. Muhasebe ve finansman alanı.....	45
2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı	46
2.3.1. Muhasebe ve finansman alanı programının uygulanması	46
2.3.2. Muhasebe ve finansman alanı programında yer alan dersler.....	48
2.3.2.1. Ortak dersler	50
2.3.2.2. Alan ve dal dersleri	50
2.3.2.3. Alana ait ortak dersler	51
2.3.2.4. Alana ait dal dersleri	53
2.3.2.5. Seçmeli dersler	61
2.4. Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Açısından Değerlendirilmesi.....	61
2.4.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu hakkında genel bilgi	62
2.4.2. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları	64
2.4.3. Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları açısından uyumluluğunun değerlendirilmesi.....	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUĞLA MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı	80
3.2. Araştırmanın Önemi	80
3.3. Araştırmanın Kapsamı	81

3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	82
3.5. Bulgular.....	84
3.5.1. Öğrencilere ait bulguların yorumlanması	84
3.5.1.1. Demografik bulgular	84
3.5.1.2. Tanımlayıcı istatistik verileri	86
3.5.1.3. Faktör analizi verileri	88
3.5.1.4. Öğrencilerin demografik özellikleriyle muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik faktörlerin ilişkisi.....	93
3.5.2. Öğretmenlere ait bulguların yorumlanması	103
3.5.2.1. Demografik bulgular	103
3.5.2.2. Tanımlayıcı istatistik verileri	104
SONUÇ VE ÖNERİLER	112
KAYNAKÇA.....	119
EKLER.....	129

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
IAASB	: Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu
IAESB	: Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu
IEG	: Uluslararası Eğitim Yönergeleri
IES	: Uluslararası Eğitim Standartları
IESBA	: Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IPSASB	: Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
M.Ö.	: Milattan Önce
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
METEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
ÖSYM	: Öğrenci, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket
TESMER	: Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları (2014-2015 ve 2015-2016 Öğretim Yılları).....	26
Tablo 1.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul Türleri.....	27
Tablo 1.3. Türkiye’deki Yükseköğretim Kurumları Birim Sayıları Dağılımı (2016)	30
Tablo 2.1. Maarif Bakanlığı’na Bağlanan Okula Ait Ders Programı.....	35
Tablo 2.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Okul ve Öğrenci Sayıları (2016 yılı itibarıyla).....	39
Tablo 2.3. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları.....	42
Tablo 2.4. Muhasebe ve Finansman Alanı Dallarına Göre Başarılması Zorunlu Dersler.....	51
Tablo 2.5. Muhasebe 1 Dersi Modülleri.....	52
Tablo 2.6. Bilgisayarda Klavye Kullanımı Modülleri.....	52
Tablo 2.7. Bilgisayarda Ofis Programları Dersi Modülleri.....	53
Tablo 2.8. Muhasebe 2 Dersi Modülleri.....	54
Tablo 2.9. Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Modülleri.....	54
Tablo 2.10. Girişimcilik ve İşletme Yönetimi Dersi Modülleri.....	55
Tablo 2.11. Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri.....	55
Tablo 2.12. Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri.....	56
Tablo 2.13. İnşaat Muhasebesi Dersi Modülleri.....	56
Tablo 2.14. Mesleki Matematik Dersi Modülleri.....	56
Tablo 2.15. Maliye Dersi Modülleri.....	57
Tablo 2.16. Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri.....	57
Tablo 2.17. Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri.....	58
Tablo 2.18. Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri.....	58
Tablo 2.19. Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri.....	58
Tablo 2.20. Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri.....	59
Tablo 2.21. Banka İşlemleri Dersi Modülleri.....	59
Tablo 2.22. Sermaye Piyasası Dersi Modülleri.....	59

Tablo 2.23. Finansal Yatırım Dersi Modülleri.....	60
Tablo 2.24. Çalışma Hayatı Dersi Modülleri.....	60
Tablo 3.1. Ankete Katılan Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	81
Tablo 3.2. Öğrencilerin Demografik Bilgileri.....	85
Tablo 3.3. Öğrenci Ortalama Analizi Tablosu.....	87
Tablo 3.4. KMO ve Barlett's Test Sonuçları.....	89
Tablo 3.5. Rotated Component Matrixa.....	89
Tablo 3.6. Faktör Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 3.7. Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları.....	94
Tablo 3.8. Cinsiyet Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	95
Tablo 3.9. Staj Yeri Türü Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	95
Tablo 3.10. Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	97
Tablo 3.11. Kariyer Planı Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	98
Tablo 3.12. Meslek Lisesi Tercih Sebebi Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	99
Tablo 3.13. Okul Türü Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	100
Tablo 3.14. Muhasebe Derslerini Sevme Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	101
Tablo 3.15. Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini Tercih eder miydiniz? Sorusu Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	102
Tablo 3.16. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	103
Tablo 3.17. Öğretmen Anket Soruları.....	104
Tablo 3.18. Ders Materyalleri ve İçerikle İlgili İfadelerle İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları.....	105
Tablo 3.19. Bölüm Olanakları ve Bölüme Karşı Tutumla İlgili İfadelerle İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları.....	106
Tablo 3.20. Öğretmenin Kendi Yeterliliğini Değerlendirmesi ile İlgili İfadelerle İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları.....	108
Tablo 3.21. İşletmelerde Beceri Eğitimi (Staj) ile İlgili İfadelerle İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları.....	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Türk Eğitim Sisteminin Şematik Görünümü.....	22
Şekil 1.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Dağılımı (2016 Yılı İtibarıyla).....	28
Şekil 2.1. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Okul Sayısı Dağılımı (2016 Yılı İtibarıyla).....	40
Şekil 2.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Program Yapısı.....	42
Şekil 2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı (Bilgisayarlı Muhasebe, Dış Ticaret Ofis Hizmetler, Finans ve Borsa Hizmetleri Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi.....	49

GİRİŞ

Günümüzde sanayileşme ve ticaretin gelişerek uluslararası boyut kazanmasıyla birlikte, muhasebe alanında nitelikli işgücüne duyulan ihtiyaç da artmıştır. Yeni bilgi ve teknolojilerin takip edilmesi ve eğitimin nitelikli hale getirilmesi, eğitim kurumlarının sorumluluğundadır. Nitelikli işgücü eğitime ortaöğretim kademesindeki mesleki ve teknik eğitimle başlanmaktadır.

Ülkemizde muhasebe eğitimi denildiğinde, örgün eğitim kapsamında akla ilk Ticaret Meslek Liseleri gelmektedir. Muhasebe eğitimi veren kurumların temel amacı, piyasaya kaliteli ara elaman yetiştirmektir. Bu okullar sayesinde hem ticaret ve iş hayatının ihtiyacı olan ara eleman yetiştirilmekte hem de yükseköğretim kurumlarına öğrenci gönderilmektedir. Piyasada çalışan muhasebe meslek mensuplarının altyapısı da ortaöğretimden itibaren oluşmaya başlamaktadır. Bu sebeple lise seviyesinde muhasebe alanı derslerinin kapsamı, içeriği, güncelliği ve uluslararası eğitim standartlarına uygunluğu önem arz etmektedir.

Liselerde muhasebe eğitimi kapsamında öğrencilere öncelikle 10. ve 11. sınıfta gerekli teorik bilgiler verilmekte ve daha sonra 12. sınıfta iş hayatındaki disiplin ve ahlak kurallarını görmeleri, iş hayatına kolay uyum sağlamaları, işi yerinde uygulayarak deneyim sahibi olmaları için işletmelerde staj yaptırılmaktadır. Bu eğitim sürecinde öğrenci, 9. sınıfın sonunda alan tercihi yapmakta, 10. sınıfın sonunda alana ait dal seçimi yapmakta ve 12. sınıfta da staj eğitimi görmektedir.

Mesleki liselerde öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin çoğu staj eğitimi aşamasında ortaya çıkmaktadır. Stajyerlik aşamasında öğrenciler; staj yeri bulma, okulda verilen teorik eğitimle stajyerlikteki uygulama arasında bütünlük olmaması, emekleri karşılığında verilen ücretin yetersizliği, alan dışı işyerlerinde staj yapma ve alan dışı işlerde çalıştırılma gibi birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların en aza indirilmesi amacıyla, sorumlu kişiler tarafından öğrenciler iş yerlerinde düzenli olarak ziyaret edilerek gerekli denetimler yapılmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde muhasebe eğitimi kavramı, muhasebe eğitimini oluşturan unsurlar, muhasebe eğitiminin tarihsel ve Türkiye'deki gelişimi ile ülkemizdeki muhasebe eğitim sisteminin yapısı konuları ele alınmıştır.

İkinci bölümde Ticaret Meslek Liselerinin genel yapısı, bu okullarda uygulanan alan ve dal programları, muhasebe ve finansman alanı öğretim programı incelenmiştir. Ayrıca bu okullarda uygulanan muhasebe eğitimi programı, uluslararası muhasebe eğitimi standartlarına uygunluğu açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise liselerde verilen muhasebe eğitiminin öğretmen ve öğrenci bakış açısıyla değerlendirilmesi amacıyla, Muğla İli'nde yapılan anket çalışması sonucu elde edilen veriler SPSS programından yararlanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları

1.1.1. Muhasebenin tanımı

Muhasebe, aslı Arapça olan “hesap” sözcüğünden türetilmiş olup, bu sözcüğün anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme” şeklinde yer almaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>) .

Çağdaş muhasebe öğretisi yazarları, bugünkü görev alanındaki gelişmeler karşısında muhasebenin tanımını yapmakta güçlükle karşılaşmaktadır. Bunun sebebi, muhasebenin bir yandan genel muhasebe yanında yönetim muhasebesi, maliyet muhasebesi, şirketler muhasebesi ve çeşitli uzman dalları muhasebeleri olarak ayrılmış olması; öte yandan da kimi bilim dallarında, bu bilim dalları açısından yapılmış olan muhasebe tanımlamalarıdır (Güvemli, 1995: 4).

Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma biçimini, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir “bilgi sistemi”dir (Sevilengül, 2005: 9).

Muhasebe uygulaması, kâr amacı güden örgütler yanında, kaynak kullanımını bütçeleyip denetleyebilmek ve mali durumuyla ilgili bilgi sahibi olmak amacıyla kâr amacı olmayan örgütler tarafından da yapılmaktadır. Muhasebe, işletmelerde bilgilerin belgelere dayanarak kaydedilmesi, özetlenerek rapor haline getirilip analiz ve yorumunun gerçekleştirilmesi ve elde ettiği bu bilgileri işletme sahipleri, yöneticiler, yatırımcılar, devlet gibi bu bilgilere ihtiyaç duyan birimlere sunma görevini yerine getirmektedir.

Muhasebenin gerçekleştirdiği bu fonksiyonları da göz önünde tutarak, “İşletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişim oluşturan mali nitelik taşıyan ve para ile ifade edilebilen işlemlerine (ticari işlemler) ilişkin bilgilerin toplanması, doğruluklarının saptanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, elde edilen sonuçların rapor haline getirilerek analiz edilip yorumlanması ve bu bilgilerin ilgili kişilerle paylaşılmasıdır (Küçüksavaş, 1997: 6)” şeklinde bir muhasebe tanımı yapmak mümkündür.

1.1.2. Muhasebenin fonksiyonları

Muhasebe toplumumuzun en küçük birimi olan aileden büyük holding ve şirketlere kadar herkesi yakından ilgilendiren geniş bir kavramdır. Basit anlamda muhasebe, hesap tutma anlamına gelmektedir. Her ailenin geçimini sürdürebilmesi için belli giderlere katlanması ve bu giderleri karşılayabilecek belli bir kazançla sahip olması gerekmektedir. Aileler bütçeleri doğrultusunda gelirinin bir kısmını giderleri için harcadıktan sonra kalan kısımla tasarruf yapmayı amaçlamaktadır. Bu denkliği sağlamak amacıyla hesaplamalar yapmak için bile küçük çapta bir muhasebe bilgisi gerekirken büyük işletmelerin gelir, gider, alım, satım işlemleri bir aileninki ile kıyaslanamayacak kadar geniş çaplıdır. Bir aile kendi muhasebesine yön verebilir; fakat, işletmelerin profesyonel yönlendirme desteğine ihtiyaçları vardır. Bu aşamada muhasebe elemanları devreye girerek gerekli muhasebe hizmetini sunarlar. İşletmelerde varlık kavramı, işletmenin sahip olduğu parayla ifade edilebilen tüm değerleri; kaynak ise işletmenin bu varlıkları sağladığı tarafları (sahibi veya üçüncü kişiler) ifade etmektedir (MEB, 2011a: 5).

Bir bilgi ve kontrol sistemi olan muhasebe, işletme türüne göre farklı görevleri yerine getirmektedir. Küçük işletmeler için vergi takibi, gelir-gider, borç-alacak kontrolü hizmetleri yeterli gelirken, büyük işletmeler muhasebe biriminden bunlara ek olarak, ilgili kurum ve kuruluşlara bilgi verme sorumluluğu dolayısıyla raporlama ve analiz etme hizmetlerini de beklemektedir.

Muhasebe biriminin işlevini yerine getirebilmesi için bazı görevleri bulunmaktadır. Bu görevlere muhasebenin fonksiyonları denir. Muhasebeyle ilgili yapılan tanımlamalardan da yola çıkarak muhasebenin fonksiyonlarını beş grupta toplayabiliriz:

- Kaydetme,
- Sınıflandırma,
- Özetleme,
- Analiz etme ve yorumlama,
- Bilgi verme.

Muhasebenin bu fonksiyonları kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir (MEB, 2011a: 6-9; Sevilengül, 2005: 10; Şener, 2004: 4).

Kaydetme: Para ile ifade edilebilen mali nitelikteki işlem ve olayların belgelere dayanarak muhasebe sistemine göre ilgili defterlere kayıt yapılması aşamasıdır. Muhasebenin en temel ve ilk fonksiyonudur. Muhasebede diğer fonksiyonların anlam kazanabilmesi için kayıtların doğru ve düzenli tutulması gerekmektedir. Gerçekleştirilen her işlem muhasebe sistemi içinde ilk olarak kayıt yapılmak zorundadır. Bu kayıtlar yapılırken her biri belgeye dayandırılır. Diğer bir husus da işlem ve olayların parayla ifade edilebilir olmasıdır. Para ile ifade edilemeyen işlemler çok önemli bir olay dahi olsa muhasebe işlemi oluşturmazken, işletme için önemli olmayan bir olay parayla ifade edilebiliyorsa muhasebenin konusunu oluşturur ve kaydedilir.

Sınıflandırma: Tarih sırasına göre maddeler halinde yevmiye defterine kaydedilen bilgilerin niteliklerine göre ayrıştırılıp sınıflandırılmasıdır. Örneğin nakit işlemler, senetli alacaklar, veresiye borçlar gibi. Muhasebe bu sınıflandırma görevini büyük defterler aracılığıyla hesaplar bazında izleyerek yerine getirmektedir.

Özetleme: Kaydedilen, sınıflandırılan işlem ve olaylar muhasebedeki temel mali tablolar aracılığıyla özet haline getirilir. Özetleme fonksiyonunu yerine getirmek için kullanılan temel mali tablolar şunlardır:

- Bilânço
- Gelir Tablosu
- Mizan
- Kâr Dağıtım Tablosu
- Fon Akım Tablosu
- Nakit Akım Tablosu
- Özsermaye Değişim Tablosu
- Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu
- Konsolide Finansal Tablolar

Bu tablolar aracılığıyla işletmenin muhasebe bilgileri özet haline getirilerek bilgi kullanıcılarının bu bilgilere ihtiyaç duyduklarında ulaşmaları ve zaman kaybı yaşamadan işletmeyle ilgili istedikleri bilgiyi daha kolay elde edebilmeleri sağlanmış olur.

Analiz Etme ve Yorumlama : Muhasebe birimince sırasıyla kaydedilmiş, sınıflandırılmış ve özetlenmiş olan işlem ve olaylar analiz edilip ve yorumlandıktan sonra kullanılabilir duruma gelir. İşletme sahibi ve işletme ile ilgilenen diğer herkesin muhasebe bilgisine sahip olması beklenemez. İşlemler, analiz edilip yorumlanarak işletme bilgileriyle ilgilenen kişi ve kuruluşların anlayabileceği hale getirilir. Ayrıca muhasebe raporlarının yorumu işletmenin geleceğine ilişkin kararların alınmasında en önemli yol göstericidir.

Bilgi Verme : Muhasebe, kaydedilen, sınıflandırılan, özetlenen, analiz edilen ve yorumlanan işlem ve olayları bu verilerle ilgilenen kişilere sunma görevini de üstlenmektedir. Sözü edilen bu kişiler, esas itibarıyla işletme dışındaki kişi ve kuruluşlar ile işletme içindeki yöneticiler olmak üzere iki grupta toplanabilir. İşletme bilgileri ile ilgilenen gruplar şunlardır :

- Yöneticiler
- İşletme ortakları
- Alıcılar, satıcılar
- Devlet
- Kredi kuruluşları
- İşletme çalışanları
- Yatırımcılar
- Sendikalar

Yukarıdaki gruplandırmada işletme yöneticileriyle çalışanları işletme içi bilgi kullanıcılarını oluştururken; devlet, yatırımcılar, kredi kuruluşları, işletmeyle borç alacak ilişkisi içinde bulunan alıcı ve satıcılar da işletme dışı bilgi kullanıcılarını oluşturmaktadır.

1.2. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı

Muhasebe eğitimi, işletme kararları için faydalı bilgilerin saptanması, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin karar alma aşamalarında nasıl kullanılacağı konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması konusunda öğrenci yeteneğinin geliştirilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Şengel, 2011: 171).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere muhasebe eğitiminde birbirini tamamlayan teorik yapı ve uygulama olmak üzere iki alan bulunmaktadır. Bu bağlamda muhasebe eğitimi muhasebe bilimine yönelik teorik bilgi kazandırılması yanında, aynı zamanda bu bilgilerin kullanımı ile ilgili kural ve yöntemlerin uygulayarak öğrenilmesiyle başarıya ulaşılan bir süreci ifade etmektedir.

Gerek ulusal gerekse uluslararası düzlemde muhasebe eğitimi ile ilgili her dönem dile getirilen husus, muhasebe eğitiminin nasıl yapılması gerektiğidir. Diğer bir ifadeyle muhasebe eğitiminde *neyin*, *ne zaman* ve *nasıl* öğretilmesi gerektiğidir.

Teknolojik, ekonomik, sosyal, politik ve diğer tüm konularda meydana gelen değişim ve gelişmeler işletmeler üzerinde çeşitli etkiler meydana getirmektedir. “İşletmenin dili” olarak ifade edilen muhasebe ve muhasebe eğitimi de bu değişim ve gelişmelerden etkilenmektedir. Dolayısıyla muhasebe eğitiminde *ne öğretilmesi* hususu, söz konusu gelişmeler çerçevesinde her zaman yeniden şekillendirilmektedir (Daştan, 2008: 34).

Ne zaman ile kastedilen, muhasebe eğitiminin okulda mı, yoksa okul sonrası staj döneminde mi veya meslek içi eğitimle mi verilmesi gerektiğidir. Muhasebe eğitimiyle ilgili bazı hususların okul esnasında, bazı hususların ise meslek içi eğitim aşamasında verilmesi gerektiği de bu çerçevede dile getirilmektedir.

Nasıl öğretilecek sorusuyla vurgulanmak istenen ise öğretim yöntemleri, verilen dersler, ders içerikleri, ders işleme yön

temi, ders araç-gereçleri ve ortam, dersi alan öğrenciler ve dersleri veren öğretim elemanlarına ait özellikleri kapsamaktadır (Daştan, 2008: 35).

Muhasebe eğitiminin kalitesinde mesleğe ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırıldığı ders programları, ders içerikleri, ders işleme yöntemi ve araçları, öğretim elemanları ve öğrenciler belirleyici olmaktadır. Muhasebe eğitimi bir mesleki eğitim olup, bu eğitim aracılığıyla kişiye mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Gerekli bilgi ve beceriler mesleki alanda eğitim veren okullarda uygulanan ders programları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmaktadır. Muhasebe mesleği için sahip olunması gereken yeterlilikler ulusal ve uluslararası standartlarda düzenlenmiştir. Muhasebe eğitiminin kalitesini ölçmek için uygulanan ders

programlarının bu bilimsel yeterlilik kriterlerini karşılayıp karşılamadığı baz alınabilir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 117).

Eğitimde öğrenci girdi olarak kabul edildiğinde, süreci kaliteli ve öğrenci odaklı eğitim anlayışı oluşturmaktadır. Öğrencinin eğitim sonucu mesleğin gerektirdiği donanım ve mesleki deneyime sahip olması, farklı bakış açıları geliştirme ve sürekli öğrenme felsefesini benimsemiş olması da çıktı olarak kabul edilebilir. Çoğunlukla öğrencilerin motivasyonları muhasebe derslerinin zorluğu, sıkıcılığı ve karmaşıklığından dolayı olumsuz etkilenmektedir. Öğrenci bu zorluk karşısında başarılı bir mesleki kariyerin ilk adımı olan asgari eğitim alma hususunda gerekli çabayı göstermekten vazgeçebilmekte ve bu durum öğrencinin eğitim boyunca ve sonrası çalışma hayatında başarısız ve mutsuz olmasına yol açabilmektedir. Bu konuda muhasebe öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Kısa ve kolay konular öğretilirken tündengelim, uzun ve karmaşık konularda ise tümevarım yönteminin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştıracaktır (Karasioğlu ve Duman, 2011: 168).

Muhasebe eğitimiyle, muhasebe temel kavram ve ilkeleri öğrenciye kazandırılarak, öğrencilerin bilgiyi oluşturma, ölçmesi ve en önemlisi analiz ederek karar almada kullanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Muhasebe eğitiminde istenen kaliteye ulaşılabilmesi için öğrencinin temel seviyede teori-uygulama bilgisi yanında, toplumsal ve kültürel değerlere sahip, yasalara göre hareket eden, mesleki etik kuralları bilen ve uygulayan bir kişiliğe de sahip olması sağlanmalıdır (Zaif, 2004: 53).

Ortaöğretimde muhasebe eğitiminin asıl amacı, muhasebe sektöründe ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Bu bakımdan orta öğretimdeki muhasebe eğitimi, mesleki eğitim kapsamındadır ve uygulamaya yöneliktir. Bu yönüyle orta öğretimde verilen muhasebe eğitimi, yüksek öğretimde verilen muhasebe eğitiminden farklılık gösterir. Çünkü yüksek öğretimdeki muhasebe eğitimi teorik bir eğitimidir (Özdemir, 2003: 50).

Muhasebe eğitiminin diğer bir amacı ise, eğitim gören bireylere işletme için yarar sağlayacak bilgilerin toplanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, kaydedilen bilgilerin doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde hazırlanması, raporların

yorumlanarak karar almada kullanılması ve alınan kararların uygulanması konusunda bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi olarak ifade edilebilir (Süer, 2007: 18).

1.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, küreselleşme süreci ile birlikte başta ekonomik yapı olmak üzere, sosyal ve kültürel yapıda büyük değişimler meydana getirmektedir. Şüphesiz bu değişimler, ekonomik yapının temel birimleri olan işletmelerde rekabeti arttırmakta, kalite ve verimliliği ön plana çıkarmaktadır. İşletme ile ilgili çıkar gruplarının, özellikle karar merciindeki kişilerin, işletme hakkında tam, doğru ve tarafsız bilgiye olan ihtiyaçları böyle bir ortamda gittikçe artmaktadır. Söz konusu bilgilere kalite, verimlilik ve diğer işletmelerle rekabet konuları açısından bizzat işletmelerin kendileri tarafından da ihtiyaç duyulmaktadır.

İşletme ile ilgili bilgilerin işlendiği birim işletmelerin bilgi üretim ve dağıtım sistemi olarak adlandırılan muhasebe bölümleridir. İşletmelerde muhasebe bölümleri tarafından üretilen ve işlenen bilgilerin, ekonomik ortamda rol alan çeşitli birim ve kurumlarca kullanıldığı dikkate alınarak, bağımlı veya bağımsız olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının önemli bir konuma geldikleri belirtilebilir. Muhasebe faaliyetlerini yürütecek bireylerin muhasebe eğitimi çeşitli meslek kurum ve kuruluşları, meslek odaları ile orta ve yükseköğretim seviyesindeki eğitim kurumları tarafından verilmektedir (Çonkar, 1996: 160).

Klasik anlayışa göre muhasebe eğitimi, muhasebeci adaylarına mesleği icra edebilecekleri seviyede gerekli tüm konuların detaylarıyla anlatılması, muhasebe hesap işleyişlerinin ve kayıtlarının öğretilmesi şeklindedir. Fakat, küreselleşmenin de etkisiyle muhasebe alanındaki düzenlemelerin karmaşık hale gelmesi, muhasebe birimlerinden yeni bilgilerin istenmesinin sonucunda, muhasebe eğitimindeki klasik anlayışta bazı değişiklikler yapılması zorunlu duruma gelmiştir (Yardım, 2009: 18).

Günümüzde muhasebe öğretimi, öğrencilere vizyon veren niceliksel tekniklerin yanında niteliksel teknikleri de içeren, insan davranışları üzerinde yoğunlaşan, tüm problemlere hem niceliksel hem de niteliksel teknikleri birlikte uygulayabilen bir davranış muhasebesi şeklinde olması gerekmektedir (Ataman, 2002: 226).

Muhasebe eğitimi yoğun rekabetin yaşandığı mesleki eğitim sahalarından biridir. Bu nedenle muhasebe alanında çalışacak bireylerin, finansal bilgileri her yönden belirgin

ve tarafsız tespit edebilecek, kaydedecek, yorumlayarak bunlara göre kararlar alacak şekilde yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Etkin bir muhasebe eğitimi, teorik bilgi ile pratik uygulamaların birlikteliğine dayalı olmalıdır ve etkileşimli öğrenme yöntemleri sağlamak için uygun eğitim desteği ve ekipman kullanımını gerektirmektedir. Ayrıca sürekli öğrenme, analiz yapabilme, zaman yönetimi, iletişim, bilgi teknolojileri ve takım halinde çalışabilme, muhasebe eğitiminde önemsenmesi gereken hususların başında gelmektedir (Akbulut vd., 2014: 77).

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC) Eğitim Komitesi'nce düzenlenen, "Profesyonel Muhasebeciler İçin Uluslararası Eğitim Standartı' na Giriş" adlı çalışmanın 10-17. paragraflarında muhasebe eğitiminin önemi, toplumlarda meydana gelen aşağıdaki değişimlerle vurgulanmaya çalışılmıştır (Daştan, 2008: 37);

- Muhasebecilik mesleğinin tarih içerisinde toplumda önemli bir role sahip bir meslek olarak görüldüğü ve bunun devam ettiği,
- Zaman içinde ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel alanlarda yaşanan değişimin muhasebeyi etkilediği,
- Küreselleşmenin dünya ekonomisinde yarattığı etki ve küresel pazarın, muhasebecilerin işletme ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel bakış açısına sahip olmalarını gerektirdiği,
- İşletmelerde daha karmaşık düzenleme ve işleyişlerle karşılaşıldığı,
- Bilgi teknolojisi alanında çok hızlı ilerlemelerin sağlandığı ve internetin global iletişimde devrim yarattığı,
- Çoğu ülke için, özelleştirmenin büyük öneme sahip hale geldiği ve toplumlarda yasalara uygun hareket etmeye olan meyilin arttığı,
- Çevreye duyarlı ve sürdürülebilir kalkınmanın önem kazandığı.

Geleceğin muhasebecilerinin yaratıcı, duyarlı ve toplumun ihtiyaçlarını farkedip karşılayabilen bir şekilde bilgi birikimine sahip insanlar olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda muhasebe eğitiminin yapısı içinde mesleğin gerektirdiği konulara yeterince yer verilmelidir. Bununla birlikte meslek mensuplarının kendilerini zihinsel yönden geliştirecek diğer disiplinlere de yer verilmesi gerektiği

belirilerek, muhasebe eğitiminin önemi; kaliteli eğitim, kaliteli muhasebeci, kaliteli muhasebe bilgisi ve etkin işletme kararı şeklinde özetlenebilir (Zaif, 2004: 56).

1.4. Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

İnsanların hesap tutma ihtiyacı ekonomik hayatla birlikte başlamış ve bunun paralelinde gelişme göstermiştir. Ekonomik faaliyetler arttıkça ve işlemler değişip çeşitlendikçe muhasebe bunları izleyebilir duruma gelmiş ve bu gelişme günümüzde de devam etmektedir. Mevcut muhasebe sistemi çok uzun süren bir evrim sonucu oluşmuştur. İlkel şekillerde başlayan hesap tutma tekniğinin doğuşu, takasın kullanıldığı dönemlere kadar uzanır (Sevilengül, 2005: 12).

Muhasebenin doğuşu ve gelişimi üzerine çok fazla çalışma bulunmamasına karşın, var olan sınırlı sayıdaki kaynaklar incelendiğinde, muhasebe tarihinin ilk önce Asurlar'da başladığı ve buradan Mısır'a ve yüzyıllar sonra da İtalya'ya geçtiği yazılmaktadır. Muhasebe ile ilgili ilk yazılı belgelere M.Ö. 5000 yıllarında Sümerlilerde, M.Ö. 4000 yıllarında İbranilerde, M.Ö. 3000 yıllarında Mısırlılarda, M.Ö. 2000 yıllarında Babillerde, M.Ö. 500 yıllarında Yunanlılarda rastlanmaktadır (Gökgöz, 2011: 168-169).

Muhasebenin tarihsel gelişiminde yazının ve sayıların icadı, basit aritmetiksel işlemlerin geliştirilmesi, papirus ve kil tabletler gibi yazının yazılabileceği materyallerin artması ve toplumlar arasındaki ticaretin yaygınlaşması etkili olmuştur.

1296 tarihinde Floransa'da tutulmuş kayıtlara bakılarak, bugünkü muhasebe teorisinin temelini oluşturan çift taraflı kayıt sisteminin 13. yüzyıldan itibaren İtalya'da kullanılmaya başlandığı söylenebilir. Fakat bu kayıt sisteminin daha önceleri Doğu'da kullanılmış olması ihtimali de bulunmaktadır (Sevilengül, 2005: 13).

Muhasebe uygulamalarında devrim niteliği yaratan çift taraflı kayıt sisteminin esaslarını Luca Pacioli 1494 yılında yayımlanmış olan "Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni e Proportionalita" adlı eserinde toparlamış ve ayrıntılı olarak açıklamıştır. Bu eser muhasebe dünyası açısından dönüm noktası olarak nitelendirilmektedir (Güvemli, 1995: 131).

Bununla birlikte Abdullah İbn Muhammed İbn Kiya Al Mazandarani tarafından 1363 yılında Farsça dilinde yazılan “Risale-i Felekiyye/Kitab-us Siyagat” adlı el yazması kitapta da bugün kullandığımız muhasebe sisteminin esasları görülmektedir. Kitapta, devlet muhasebesinde kullanılan defterler, kayıt şekilleri ve belgelerden bahsedilmektedir. Defterler arasında “Rüznâme-Yevmiye”, “Evârece-defterikebir”, “Tahvilât- Şahıs Tali Hesapları” gibi çift taraflı kayıt sisteminin temel öğeleri bulunmaktadır (Sevilengül, 2005: 13).

Kitapların eğitim sistemimizdeki yeri ve önemi yadsınamaz. Bütün bilim dallarında geçerli olan bu durum, hiç kuşkusuz muhasebe bilimi için de geçerlidir. Muhasebe alanında bilgisi olan kişilerin kendilerinden sonra gelecek nesillere bu bilgileri aktarmak için yazmış oldukları bu kitapların, muhasebe eğitiminin temellerini oluşturduğunu söyleyebiliriz.

1.4.1. Türkiye’de muhasebe eğitimi

İktisadi gelişmelerle birlikte muhasebe hizmetlerine olan ihtiyaç da artmakta ve muhasebe eğitiminin yapılması gerekmektedir. Ülkemizdeki muhasebe eğitimi de dünyadaki ekonomik gelişmelere paralel bir gelişme göstermiştir.

Osmanlı döneminden önce kurulan ve Türk Devletleri içinde önemli yere sahip olan Selçuklu Devleti, muhasebe tarihinde, oluşturduğu vakıflar ve bu kurumlarda kullanılan Vakıf Muhasebesi’nin gelişiminde önemli rol almaktadır.

İlk muhasebe eğitimi, 1868 yılında kurulan ve o zamanki adı Mekteb-i Mülkiye-i Şahane olan okulda verilmeye başlanmıştır. Daha sonra 1883’te İstanbul’da kurulan Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi’nde muhasebe alanında en geniş eğitim verilmiştir. 1914 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi kurularak burada da muhasebe eğitimi verilmiştir. Devamında da muhasebe eğitimi alanında Türkiye’de hızlı bir okullaşma süreci başlamış ve yüksek dereceli okullar, meslek yüksekokulları ile bazı orta öğrenim kurumlarında muhasebe eğitimi en üst seviyede verilmeye başlanmıştır (Tekşen vd., 2010: 102).

Türkiye’de muhasebe uygulamaları ve eğitimi Fransız Ticaret Kanunu’nun tercümesi niteliğinde olan ve 1850 tarihinde kabul edilen Kanunname-i Ticaret ile 1926’lı yıllara kadar Fransız muhasebe literatürünün etkisi altında kalmıştır. Bu dönemde

lise düzeyindeki okullarda ve yükseköğrenim düzeyinde muhasebe eğitimi yapılmıştır (Güvemli, 2001: 246).

1926 yılında yürürlüğe giren 856 Sayılı Ticaret Kanunu'nun Alman Ticaret Kanunu'na dayanması nedeniyle 1926-1960 döneminde muhasebe eğitiminde de Alman ekolünün etkisi görülmektedir. Yine bu dönem çağdaş anlamda üniversitelerin kurulduğu ve muhasebe eğitiminin kapsamının genişletildiği dönemdir (Sevilengül, 2005: 14; Şengel, 2010: 82).

1960'lı yıllar Amerikan ve İngiliz ekolünün birlikte etkili olduğu bir dönemdir. Bu dönemde, muhasebeyi belli kurala bağlamak ve tüm ülkede bir uygulama birliği sağlayacak yönde çalışmalarda bulunulmuştur. Bu kapsamda 1971 yılında Kamu İktisadi Teşekkülleri Tekdüzen Muhasebe Sistemi uygulamaya konmuştur. Ayrıca 1983 yılında Sermaye Piyasası bünyesindeki ortaklıklar için Standart Genel Hesap Planı, 1986 yılında bankacılık sektörü için Tekdüzen Hesap Planı ve 1994 yılında tüm işletmeler için Tekdüzen Muhasebe Sistemi uygulamaya konulmuştur (Şengel, 2010: 82-83).

Ayrıca 1980'lerde muhasebe eğitim sürecinde etik eğitimi konuları da tartışılmaya başlamıştır. 1989 yılında yürürlüğe giren 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile muhasebe mesleğinin hukuki altyapısı oluşturulmuştur. Bu kanun ile muhasebecilik mesleği yeni bir döneme girerek mesleğin kurumsallaşma süreci, bir ölçüde muhasebe eğitimini de etkilemiştir (Güney, 2015: 82).

Daha sonra gelişen teknoloji ve küreselleşme dolayısıyla finansal tabloların karşılaştırılabilir olması ve gerçeği yansıtması amacıyla oluşturulmuş olan Uluslararası Muhasebe Standartları Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Aynı tarihlerde AB uyum süreci sebebiyle ülkemizde de uluslararası muhasebe standartları üzerinde durulmaya başlanmıştır. 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe giren 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ile belirli büyüklükteki işletmelere muhasebe standartlarının uygulanması zorunlu hale getirilirken bu olgu muhasebe eğitimine de yansımıştır.

Günümüzde muhasebe eğitimi örgün eğitim kapsamında ticaret meslek liselerinde, meslek yüksek okullarının ilgili bölümlerinde ve iktisadi idari bilimler fakültelerinin

bölümlerinde verilmektedir. Bunun yanında, okul dışında TÜRMOB'a bağlı TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi) tarafından mesleğin gelecek aşamalarına yönelik uygulama ağırlıklı eğitimler verilmektedir (Tekşen vd., 2010: 103).

1.5. Muhasebe Eğitiminin Unsurları

Muhasebeye yönelik mesleki eğitim, öğrenciye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasını amaçlar. Sürekli olarak kanun ve kuralların yenilenmesi ve yeni teknikler ile bilgisayar programlarının üretilmesi sebebiyle muhasebe eğitimi sürecinde de sürekli değişim ve gelişim zorunlu olarak yaşanmaktadır. Rekabetin arttığı ve teknolojinin sürekli geliştiği çağımızda nitelikli işgücü yetiştirme çabaları diğer meslek gruplarında olduğu gibi muhasebe meslek alanında da önem arz eden bir konudur (Çamtosun, 2008: 34).

Demirel ve Kaya'ya göre (2007: 284); “Bir sistemi oluşturan girdi-işlem, çıktı ve dönüt boyutları eğitim sisteminde de yer alır. Buna göre eğitimin girdileri öğrenci, eğitici, eğitim programları finansman ve araç gereçtir. İşlem boyutu ise okullarda ve işyerlerinde yapılan eğitim öğretim çalışmalarıdır. Çıktı boyutunu eğitim sürecinden geçen bireylerin kazandıkları bilgi beceri ve tutumlar oluşturmaktadır. Dönüt eğitim sisteminden çıkan bireye ilişkin niteliklerin, sisteme ve sistemin girdi boyutuna yansması işlemidir”.

Herhangi bir eğitim sisteminde yer alan öğrenci, öğretici ve eğitim programı o eğitim sistemini biçimlendiren unsurları meydana getirmektedir. Burada belirtilen öğrenci ve öğretici dışındaki eğitim unsurlarında zamanla iktisadi ve teknolojik alanda meydana gelen gelişmeler sebebiyle değişimler meydana gelmiştir ve devam da etmektedir. Eğitim sisteminin etkili, verimli ve kaliteli olmasında ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde eğitim unsurları arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olması önemlidir.

Temel eğitim sistemini oluşturan unsurların yapısı ve türleri muhasebe eğitimi için de geçerlidir. Muhasebe eğitiminde istenen hedefe ulaşabilmek için, eğitim sürecine dahil olan tüm unsurların söz konusu amaca hizmet edebilecek niteliklere sahip olması gerekir. Diğer bir ifadeyle muhasebe eğitiminde ulaşılmak istenen amaçlar tespit edildikten sonra eğitim süreci de bu amaçlar doğrultusunda düzenlenmelidir (Daştan, 2008: 42-43).

Muhasebe eğitimine etki eden birçok unsur bulunmakla birlikte temel olarak bunlar öğrenci, öğretici ve eğitim programı şeklinde üç grupta toplanabilir. Aşağıda bu üç unsur incelenecektir.

1.5.1. Öğrenci

Öğrenci sözlük anlamı olarak, öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse, bir bilim veya sanat yetkilisinin gözetimi ve yol göstericiliği altında belli bir konuda çalışan kimse anlamına gelmektedir (<http://www.tdk.gov.tr>).

Eğitimde öğrenci eğitimin en önemli var olma nedenidir. Bundan dolayı eğitim sürecinde dikkatler daha çok öğrenci üzerine yoğunlaşmaktadır. Muhasebe eğitiminde öğrenciden, edindiği bilgiyi analiz edebilme ve kullanabilme becerisine sahip olması beklenmektedir. Çünkü muhasebe, edinilen bilginin uygulama aşamasında kullanılması ile anlam kazanmaktadır. Öğrencinin eğitim süreci içerisinde yalnızca öğreticinin verdikleri ile yetinerek kendini geliştirmemesi eğitimde kalitenin düşmesinin nedenlerinden birini teşkil etmektedir. Bu sebepten öğrenciler, aldıkları temel bilgiler çerçevesinde kendilerini sürekli olarak geliştirmelidirler (Dursun, 2006: 14).

Yakın zamana kadar eğitim sistemimizde öğrenci pasif konumda olmuş ve bu durum öğrenciyi genellikle dinleyen ve ezberleyen bir yapıya sürüklemiştir. Çağdaş eğitim sistemi ise aktif öğrenmeyi esas almaktadır. Eğitimde öğrenciyi esas alan aktif öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin yaratıcı ve analitik düşüncelerini sağlamak amacıyla 1990'lı yıllarda Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu tarafından eğitim birimlerince uygulanması yönünde teşvik edilmiştir.

Aktif öğrenme yaklaşımında öğrenci, öğretim işlevinin içinde rol alan, öğrenen ve öğreten konumunda olmakla birlikte bilgiye nasıl ulaşılması gerektiğini öğrenen, bu öğrendiklerini kullanarak sonuçlar ortaya koyan ve bağımsız karar verme yetisine sahip olma konumundadır (Ün Açıkgöz, 2006: 17).

Modern anlayış, günümüz bilgi çağında teknolojik gelişmelerle paralel olarak gereken ihtiyacı gidermek için “öğrenme’yi öğrenmenin” eğitimin temel hedefi olduğunu vurgulamaktadır. Muhasebe işlemlerinde uygulamaların sürekli değişmesi, muhasebe bilgilerinin de sürekli güncellenmesi anlamına gelir. Dolayısı ile

öğrenmeyi öğrenmiş olmak; uygulamaları değişen koşullara kolaylıkla adapte edebilmek demektir.

Geleceğin profesyonel yöneticilerinin yetiştirildiği okullarda muhasebe eğitimi, sadece muhasebe meslek mensubu yetiştirmemekte, aynı zamanda aşağıdaki konularda da öğrencilerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır (Dursun, 2006: 15):

- Öğrencilerin işletmelerde sorunları tespit etme ve bunları çözme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin sayısal bilgileri analiz edebilme, karar almada ve kişiler arası iletişim kurmada bu bilgileri kullanabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin stratejik düşünebilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin bir konu üzerinde yoğunlaşma yeteneklerinin geliştirilmesi,
- Muhasebe derslerinde ekonomi ve işletme terimlerinin öğretilerek, öğrencilerin işletmelerle ve toplumun diğer üyeleri ile rahat iletişim kurmalarının sağlanması,
- Bilgi teknolojilerinden faydalanılmasından dolayı, öğrencilerin diğer bilim dallarına ilgisinin artması ve bu bilim dallarıyla iletişim kurabilmesinin sağlanması,
- Öğrencilerin işletme sorunlarına doğru yaklaşımlarının ve bu sorunlar hakkında detaylı düşüncelerinin sağlanması.

Muhasebe eğitiminde öğrencilere muhasebenin temel unsurları ile birlikte dijital uygulamalar öğretilerek bunları kullanma becerilerinin de kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca muhasebe eğitimi ile ilgili dijital teknolojilerden yararlanarak, öğrencilerin güncel gelişmeleri ve değişimleri sürekli öğrenme felsefesi ile takip etmeleri sağlanmalıdır. Bir başka ifade ile, bu teknolojiler kullanılarak, muhasebe eğitimi alanlara öğrenmeyi öğretmek büyük avantaj sağlayacaktır. Örneğin, muhasebe uygulamaları ile ilgili standart geliştiren ve yayımlayan kuruluşların web siteleri ziyaret edilerek yeni gelişmelerin izlenmesi, hem muhasebe eğitimini sürekli kılacak hem de eğitim alan kişilerin bilgilerini güncel tutma olanağına kavuşmaları sağlanmış olacaktır (Sevim, 2005: 99).

1.5.2. Öğretmen

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde öğretmen, mesleği bilgi öğretmek olan kimse, muallim, muallime, hoca şeklinde tanımlanmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesinde öğretmenlik mesleğinin yasal olarak tanımı yapılmıştır. Buna göre öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevini, Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yürütmekle yükümlüdürler (14574 Sayılı Kanun, 1973).

Bir eğitim sisteminin istenen kalitede olmasında ve eğitimde istenen kaliteye ulaşmada en önemli görev öğretmene düşmektedir. Öğretmenin kalitesi ya da kalitesizliği tüm sistemi doğrudan etkileyebilmektedir.

Muhasebe eğitiminde de istenen kalite ve hedefe ulaşmak için en önemli sorumluluklardan birisi öğretmene düşmektedir. Öğrenciler, kendilerini yetiştirirken öğretmenin bilgilerinden ve tecrübesinden yararlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğretmenler, öğrencilerin eğitim ve eğitim sonrası yaşamlarını şekillendirmelerinde olumlu ya da olumsuz yönde etkili olabilmektedir. Öğretmenin donanımı ve kalitesi, muhasebe eğitiminin verimliliğini doğrudan etkilemektedir. Bu bakımdan öğretmen, sürekli olarak kendisini “Benden beklenen nedir? Görevimi tam olarak yapıyor muyum? Bilgi mi aktarıyorum, yoksa karşımdakileri eğitiyor muyum? Hangi eğitim metotları daha etkili olabilir? Bu metotlar hakkında bilgi sahibi miyim?” gibi sorularla sorgulayıp eleştirebilmelidir (Çamtosun, 2008: 36-37).

Xiao ve Dyson'a göre; öğreticinin, öğrencilerle ders içi ve ders dışı iletişimi, konuya hakimiyeti, kişisel özellikleri, derse ilgisi ve motivasyonu, öğrenciyi derse motive edebilme kabiliyeti, dersi sunuş yöntemi ve materyalleri kullanma şekli ile kendini yenileme düzeyi öğretici kalitesini belirleyici unsurları meydana getirmektedir (aktaran Daştan, 2008: 45).

Çürük ve Doğan'a göre (2001: 30) bu unsurlara, teori ile uygulama arasındaki uyumsuzluğu giderebilme yeteneği ile iyi bir yabancı dil ve teknoloji bilgisini de eklemek mümkündür. Hem teori hem uygulama gerektirdiği için, muhasebe eğitimi veren bir öğretmen, hem teorik olarak hem de uygulama aşaması için yeterli

donanımı sahip olmalıdır ve gelişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan muhasebe alanıyla ilgili yenilikleri de yakından takip etmelidir.

Doylez'e göre; iktisadi ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler paralelinde, öğreticinin öğretim sürecindeki rolünü, yeni benimsenen eğitim anlayış ve yöntemleri önemli ölçüde değiştirmiştir. Buna göre öğreticiler (aktaran Daştan, 2008: 45-46);

- Genel eğitim, iş ve işletme bilgisi üzerinde daha geniş kapsamlı olarak yoğunlaşmalı,
- Öğrenim süreci üzerine daha fazla yoğunlaşmalı,
- Öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olarak yer almalarını sağlamalı,
- Öğrencilere, derste öğrendiklerinin gelecekleriyle yakından ilgili ve onlar için yararlı olabileceği yönünde inanç aşılmalı,
- Teknoloji kullanımı ile müfredat programını birleştirebilmeli,
- Karar vermede muhasebe bilgilerinin kullanımı konusuna daha fazla odaklanmalı,
- Öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin geliştirilmesine yardımcı olmalı,
- Öğrenci aktif katılımının sürekliliğini sağlayacak yapıda olmalıdır.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere muhasebe eğitiminde kaliteli ve etkili öğretimin sağlanabilmesi için öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Öğretmen öncelikle sürekli öğrenme modelini benimseyip hem kendini sürekli yenilemeli, yeniliklere açık olmalı hem de öğrendikleriyle öğrencilerini de aydınlatmalıdır. Bir başka deyişle, muhasebe eğitimi veren kişilerin, ortaya çıkan teknolojik gelişmelere ayak uydurması ve bu uygulamaları ders programlarına uyarlayabilmesi gerekmektedir.

1.5.3. Eğitim programı

Eğitim Programı kavramının M.Ö. birinci yüzyıldan beri kullanıldığı belirtilmektedir. Roma'da yarış arabalarının üzerinde yarıştığı oval biçimindeki koşu pisti, Latince curruculum olarak isimlendirilmekte idi. Bu kavram, koşu pisti olarak bilinen somut bir kavramdan, bugün ders programı anlamında kullanılan soyut bir kavrama doğru geçişi sağlayarak eğitim programı kavramı "izlenen yol" anlamında eğitim alanında da kullanılmaya başlanmıştır. Burdan hareketle birçok

eğitimci eğitim programını farklı şekillerde tanımlamakla birlikte eğitim programı, öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanabilir (Demirel, 2002: 1-5).

Eğitim programları hazırlanırken, öğrencilerin yaratıcı düşünebilme kapasitelerini arttıracak, mantık yürüterek sonuçlara varmasını sağlayacak, problem çözme ve analiz etme becerilerini geliştirecek yapıda olmasına özen gösterilmelidir.

Müfredat, eğitim araç ve gereçleri ile derslik yapısı gibi fiziki koşullar eğitim programını oluşturmaktadır. Eğitimin iki unsuru olan öğrenci ve öğreticileri amaçlarına ulaştıracak araçlar olarak da ifade edilebilecek sözkonusu unsurlar, eğitim sisteminin başarısı için son derece önemlidir. Geline nokta itibariyle eğitim türü açısından sözkonusu unsurların önemi değişmekle birlikte, lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimi açısından müfredat yapısı ile kullanılan araç-gereç ve ayrıca sınıf yapısının önemini büyük ölçüde sürdürdüğü ifade edilebilir (Daştan, 2008: 47).

Ticaret meslek liselerinde uygulanan eğitim programları öğrenciye mesleki yeterliliği kazandırma amaçlıdır. Bu programlar, ortak genel kültür dersleri, meslek dersleri ve seçmeli derslerden oluşmuştur.

Muhasebecilik mesleğini icra edecek kişinin iş çözümleyicilik özelliği kazanabilmesi için, muhasebe eğitiminde (lisans, lisansüstü ve doktora); işletme süreçleri, işletme stratejisi, organizasyon yapısı, bilgi teknolojisi, iş ölçümü, karar modelleri gibi konuların birbiriyle bütünlük içinde işlenmesi gerekmektedir. Muhasebe eğitiminde teknolojik imkanlardan yararlanılmaması ve derslerde teknoloji desteğiyle diğer bilim dalları arasında ilişki kurulmaması durumunda muhasebe dersleri, genel kültür dersleri olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu sebepten muhasebe eğitiminde, teknoloji destekli ders programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Yirimirinci yüzyıla girdiğimiz günümüz dünyasında küreselleşme ile sanayi toplumu, yerini bilgi toplumuna bırakmıştır. Bugün artık bilgi en önemli güç kaynağı haline gelmiştir (Çamtosun, 2008: 37).

Amerikan Muhasebe Birliği'nin (American Accounting Association-AAA) Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu muhasebe derslerinde öğrencilere, muhasebenin işletmelerde finansal bilgileri belirleme, toplama, sorgulama, ölçme,

özetleme, analiz etme süreci olduğunun öğretilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (Başar, 2005: 59-69). Günümüzde artık muhasebe mezunlarının, klasik muhasebeci anlayışından çok bilgisayar ortamında uygulamaların kullanımını gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, vergi danışmanlığı, girişimcilik, stratejik danışmanlık gibi alanlarda istihdam edileceği ve taleplerin de teknoloji ağırlıklı olacağı konusunda görüşler mevcuttur. Bu görüşler paralelinde eğitim ve öğretim faaliyetleri planlanırken ve ders programları oluşturulurken bu gelişmelerin dikkate alınması bir zorunluluktur (Sevim, 2005: 98-100).

Amerikan Muhasebe Birliği'nin oluşturmuş olduğu Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu yaptığı çalışmalarla ders programlarını Genel Eğitim, Genel Muhasebe Eğitimi ve İhtisas Muhasebesi Eğitimi olmak üzere üç genel başlık halinde toplamıştır.

Genel Eğitim Programı, içerik olarak muhasebe mesleğine hazırlayıcı derslerin yanı sıra öğrencinin zihinsel gelişimi ve analiz yeteneğine katkı sağlayacak diğer çeşitli bilimleri de kapsamaktadır. Örneğin, öğrencilerin anlama kapasitelerini geliştirebilmek için ders programlarında meslek dersleri dışında sanat, müzik, resim, edebiyat ve matematik gibi disiplinlere de yer verilmelidir. Bu sayede öğrencilerin anlama, yorumlama, dinleme, analiz etme ve eleştirme becerileri kazanmaları sağlanacaktır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 119-120).

Genel Muhasebe Eğitimi Programında, bilginin oluşum sürecinin bütünlük içinde aktarılması için öğrencilere muhasebe bilgisi ve tekniği kazandırılmalıdır. Bu eğitim programlarının öğrencilere yaratıcı düşünme, mantıksal bağlantılar kurma, sosyal sorumluluklara karşı hassasiyet, liderlik ve kültürel farklılıkları anlama becerileri sağlayacak şekilde hazırlanması gerekmektedir.

İhtisas Muhasebesi eğitiminde ise, daha çok yüksek lisans ve doktora seviyesindeki eğitimde belli bir mesleki beceriyi kazanmış öğrenciye kazandırılması gereken beceriler üzerinde durulmuştur (Zaif, 2004: 59).

Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu temelde öğrenmenin öğrenilmesini amaçlamaktadır. Eğitim programları da buna göre düzenlendiğinde hem öğrenciler hem de eğitim sistemi muhasebe mesleğinde meydana gelen değişim ve gelişmelere rahatlıkla uyum sağlayabilecek ve ezber yoluyla öğrenmeden kaçınılmış olacaktır.

1.6. Türkiye’de Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı

Ertürk eğitimi; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlamıştır (Ertürk, 2013: 7).

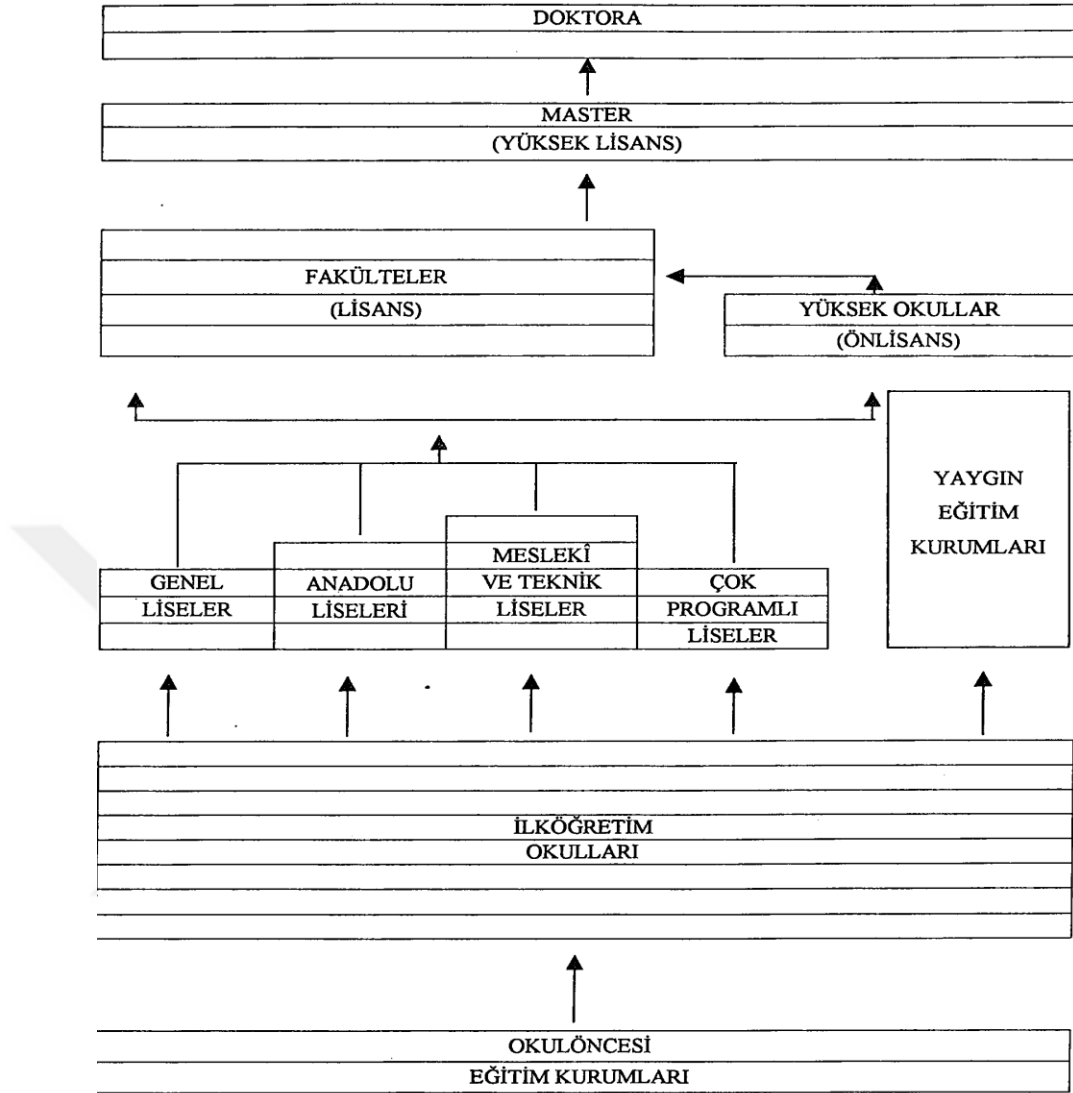
Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Bu sürece sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, belli bir amaca yönelik çevreden girdileri alan, bunları işleyerek çıktılar elde eden ve bu çıktılara ilişkin dönüt alan sistem olarak tanımlanabilir. Temel olarak eğitim sistemimiz girdi, çıktı ve dönüt öğelerinden oluşmaktadır. Eğitim sisteminde bulunan bu öğeler sabit değil sürekli değişime açıktır. Sistemin herhangi bir ögesindeki değişim sistemin tümünü etkiler. Eğitim sistemi bu özelliği sebebiyle açık sistem özellikleri taşımaktadır. Muhasebe eğitim sistemi açık bir sistem olduğundan, dış çevreyle de etkileşim içindedir. Dış çevre faktörlerindeki herhangi bir değişiklik sistemi de etkilemektedir. Muhasebe eğitim sistemini etkileyen dış çevre faktörlerinin başlıcaları, iş dünyası, meslek örgütleri, teknoloji, devlet ve yasalardır (Sevim, 2005: 17).

Ülkemizde eğitimi örgütleyip, yerine getirme ve yapma işinden birinci derecede sorumlu olan kurum Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’dır. MEB bu görevini merkez ve taşra örgütleri şeklinde yapılandırılmış birimleri aracılığıyla yerine getirir. Merkez örgütü üst düzeyde karar verme ve yürütme örgütüdür. Eğitim politikalarının geliştirilmesi ve eğitimin planlanmasına ilişkin tüm kararları bu birim alır. Merkez örgütü sisteminde en üst seviyede yer alan Milli Eğitim Bakanı anayasa ve yasalar çerçevesinde, eğitimi kendi siyasal eğilimine göre yönetme hakkına sahiptir (Akgün ve Şimşek, 2011: 22).

Türk milli eğitiminin amaç, ilke, yapı ve organizasyonu 1973 yılında yürürlüğe konulan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Bu Kanun’a göre ülkemizde eğitim sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki temel bölümden meydana gelmektedir (Ercan ve Akpınar, 2002 : 53).

Türk eğitim sisteminde örgün eğitim, okul öncesi eğitimle başlayıp devamında ilköğretim, ortaöğretim, üniversite eğitimi, yüksek lisans ve doktora şeklinde sürdürülmektedir. Mevcut Türk eğitim sistemi Şekil 1. 1.’de şematik olarak gösterilmiştir.

Şekil 1. 1. Türk Eğitim Sisteminin Şematik Görünümü

Kaynak : (Özkurt, 2001: 21)

Aşağıda Türk eğitim sisteminin aşamaları genel hatlarıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

1.6.1. Örgün eğitim

Örgün eğitim, belirli yaş gruplarındaki bireylere dönük olarak önceden belirlenmiş amaç ve programlara bağlı olarak belirli sürelerde, okul adı verilen mekanlarda yürütülen düzenli eğitimi ifade etmektedir (Şişman, 2001: 177).

Türkiye’de örgün eğitim kapsamında okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarında eğitim verilmektedir.

1.6.1.1. Okul öncesi eğitim

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadarki süreci kapsayan eğitim dönemidir (Aysu ve Aral, 2016: 2562). Çocuk eğitimine aileden sonra örgün eğitim kapsamına giren Ana Okulu, uygulama sınıfı ve ana sınıfları gibi okul öncesi eğitim kurumlarında devam edilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına 3-6 yaş grubundaki çocuklar (36-72 aylar) gönüllülük esasına göre kabul edilmektedir. MEB Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde, 36-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan okullar anaokulu/uygulama sınıfı, 60-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan sınıflar ise anasınıfı ismiyle nitelendirilmektedir.

Okul öncesi eğitim ile çocukların bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlanması ve olumlu davranışlar kazanmaları, ilköğretime hazırlanmaları, Türkçeyi doğru ve güzel konuşabilmeleri amaçlanmaktadır. Bu kurumlar bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, kız meslek liselerine bağlı uygulama sınıfları ile diğer öğretim kurumlarına bağlı anasınıfları olarak da açılabilir. Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur (MEB, 2014a).

Okul öncesi eğitim, zorunluluk teşkil etmeden planlı etkinlikler aracılığıyla ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsamaktadır. Bu eğitimin faydası çocuklara iyi alışkanlıkların kazandırılması ve onların ilköğretime hazırlanmasının sağlanmasıdır.

1.6.1.2. İlköğretim

İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer vatandaş olabilmesi için, temel düzeyde gerekli olan bilgi, beceri ve davranış kazanmasını, evrensel ahlak ilkelerine uygun olarak yetişmesini, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır.

Türkiye'de ilköğretim, 6-14 yaş grubundaki tüm çocuklar için 8 yıl süreli zorunlu ve devlet okullarında parasız olarak yürütülmektedir. İlköğretim çağı, çocuğun 5 yaşını doldurduğu yılın eylül ayı sonunda başlayıp, 14 yaşını doldurup 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biten süreçtir. Eğer öğrenci zorunlu öğrenim çağını kapsayan 8 yıllık süre içerisinde ilköğretim eğitimini tamamlayamazsa, öğrenciye

ilköğrenimini tamamlaması için en çok iki öğretim yılı daha okula devam etme hakkı verilir. Fakat zorunlu öğrenim süresini aşan ve iki yıl daha öğrenim hakkı verilen 8 inci sınıf öğrencileri o öğretim yılı sonuna kadar okula devam ederler. Öğretim yılı sonunda başarılı olanlara diplomaları verilerek ilköğretim basamağından mezun olmaları sağlanır. Tanınan iki yıllık ek süreçle birlikte başarısız olan 8 inci sınıf ve ara sınıf öğrencilerinin ders yılı sonu geldiğinde öğrenim belgesi düzenlenerek okulla ilişkileri kesilir. Bu durumdaki öğrenciler Açık İlköğretim Okuluna yönlendirilerek eğitimlerine buradan devam etmeleri sağlanır (MEB, 2011b: 40).

Açık İlköğretim Okulu, çeşitli sebeplerle ilköğretim eğitimini tamamlayama yan ve zorunlu ilköğretim yaş sınırının üzerinde olup okula devam etmek isteyen yetişkinlere uzaktan eğitim ilke ve teknikleriyle her yerde ve her koşulda eğitim-öğretim hizmeti sunan okul türüdür. Bu okul türü, toplumun eğitim ve kültür seviyesini yükseltmek, vatandaşlarımızın meslek edinmelerini kolaylaştırmak, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmalarını sağlamak ve onları üst öğrenime hazırlamak gibi amaçlar taşımaktadır.

09 Mayıs 2012 tarihinde yayınlanan genelge ile 4+4+4 sistemine geçilerek zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve bu durumla beraber bazı yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Yeni uygulamaların daha etkili, verimli ve birliktelik içinde yürütülmesi amacıyla MEB bu düzenlemeleri açıklayıcı bir kanun yayınlamıştır. Buna göre zorunlu eğitim kapsamındaki 12 yıllık eğitim süreci; 4 yıl süreli ilkokul, 4 yıl süreli ortaokul ve 4 yıl süreli lise eğitimi şeklinde bölünmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul dönemleri; birinci 4 yıl (1., 2., 3., 4. sınıflar) ilkokul, ikinci 4 yıl (5., 6., 7., 8. sınıflar) ortaokul ve üçüncü 4 yıl (9., 10., 11., 12. sınıflar) ise lise şeklinde isimlendirilecektir (MEB, 2012).

1.6.1.3. Ortaöğretim

Ortaöğretim; ilk iki 4+4 eğitim seviyelerini tamamlamaya dayalı, en az dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretim, öncelikle öğrencilere temel düzeyde ortak bir genel kültür ve yurttaşlık bilgisi kazandırmak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkı sağlama bilinci oluşturmak, bireysel ve toplumsal sorunları fark edip çözüm üretebilmelerini sağlamak görevlerini üstlenmektedir. Bununla birlikte öğrencileri ilgi, eğilim ve

yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, mesleklere ve iş alanlarına hazırlaması gerekmektedir.

Ortaöğretim seviyesindeki yaş grubunu 14-18 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 21. Maddesine göre öğretim yılının başlayacağı tarih itibarıyla 18 yaşını doldurmamış, ortaokulu veya imam-hatip ortaokulunu bitirmiş her öğrencinin kayıt yaptırarak ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim imkanlarından yararlanma hakkı vardır. Yaş şartını taşımayan öğrencilerin örgün eğitime kayıt yaptıramayacağı da yönetmeliğin aynı maddesinde belirtilmiştir (MEB, 2013a).

Ortaöğretim, çeşitli dallarda programlar uygulamakta olan liselerden oluşmaktadır. Ortaöğretim seviyesindeki okullara, ağırlık verdikleri program türüne göre lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyici isimler verilir. Nüfusun az ve dağınık olduğu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde genel, mesleki ve teknik öğretim programları tek bir çatı altında toplanarak çok programlı liseler kurulabilir. Ortaöğretim kurumlarında verilen eğitim süresi, en az dört yıl olmak üzere uygulanan programın özelliğine göre, Milli Eğitim Bakanlığı'nca belirlenir (MEB, 2011b: 41).

Ortaöğretim, genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim şeklinde iki bölüme ayrılmaktadır.

Genel Ortaöğretimin amacı; öğrencileri asgari genel kültür ve vatandaşlık bilgisine sahip, toplumsal sorunlar konusunda farkındalığı olan ve çözüm odaklı yaklaşabilen, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, kendi kendine yetebilen insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretim programlarına hazırlamaktır. Genel ortaöğretim kurumları; genel liseler, anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri anadolu öğretmen liseleri, spor liseleri, anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır (Demirkasımoğlu: 9).

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları, öğrencilere genel ortaöğretimin amaçlarını kazandırmanın yanı sıra onları iş ve meslek hayatına nitelikli işgücü olarak yetiştiren ve yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Ortaöğretim için yeniden düzenlenmiş olan haftalık ders saatleri ve çeşitlerini gösteren ders çizelgesinde genel lise ve mesleki ve teknik liselerin tüm 9. sınıfları ortak olarak planlanmıştır. Bu

sayede öğrenciler 9. sınıftaki performansları, ilgi, istek ve yeteneklerine göre 10. sınıf seviyesinde devam edecekleri program türünü seçebilmektedir. Rehberlik ve Yönlendirme dersi aracılığıyla 9. sınıf öğrencilerine mesleki ve teknik eğitim ile akademik alan tanıtımları yapılmakta, ilgi ve yönelimlerine uygun, doğru meslek seçimi yapmalarına katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır. Öğrenciler 10. sınıfta ilgi ve yetenekleri doğrultusunda alanlara, 11. sınıfta seçmiş oldukları alana ait dallara ayrılırlar. 12. sınıfta da bu dallara devam ederek gerekli staj eğitimlerini de tamamlayan öğrenciler mezun olurlar.

Ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullar tarafından sürdürülmektedir. Aşağıdaki Tablo 1.1.'de mesleki ve teknik eğitim kurumlarının 2014-2015 ve 2015-2016 eğitim öğretim yılı itibariyle kurum, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları verilmiştir.

Tablo 1. 1. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları (2014-2015 ve 2015-2016 Öğretim Yılları)

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI	KURUM TÜRÜ	KURUM SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI			DERSLİK SAYISI
			E	K	T	E	K	T	
2014-2015	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	4 089	73 843	65 531	139 374	1 197 155	922 581	2 119 736	63 127
2015-2016		3 290	70 002	61 797	131 799	980 277	774 262	1 754 539	57 955

Kaynak : (MEB, 2015b: 125; MEB, 2016: 124)

Tablo 1.1.'e bakarak 2014-2015 eğitim öğretim dönemiyle, 2015-2016 eğitim öğretim dönemleri karşılaştırıldığında kurum sayısında, öğrenci ve öğretmen sayıları toplamaları ile derslik sayılarında azalış olduğu görülmektedir. Kurum sayısındaki azalışın sebebi hem 01.05.2014 tarih ve 2014/8 sayılı genelge ile daha önce Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren 22 okul türü 2014/2015 eğitim öğretim yılından itibaren Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi şeklinde 3 okul türü adı altında yeniden yapılandırılmasından hem de bu okullara talebin

azalmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz (MEB, 2016: 124). Yine öğretmen ve öğrenci sayılarındaki azalış da aynı sebeplerden kaynaklanmaktadır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları MEB çatısı altında Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) ve Çok Programlı Anadolu Lisesi isimleriyle yeniden yapılandırılmakla birlikte genel yapı itibarıyla 4 yıl süreli aşağıdaki okul türlerinden oluşmaktadır.

Tablo 1. 2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul Türleri

Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Ticaret Meslek Lisesi	Sağlık Meslek Lisesi	Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi	Çok Programlı Lise
-Anadolu Teknik Lisesi	-Anadolu Kız Teknik Lisesi	-Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	-Ticaret Meslek Lisesi	-Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	-Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi	-Lise
-Anadolu Meslek Lisesi	-Anadolu Kız Meslek Lisesi	-Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	-Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	-Sağlık Meslek Lisesi		-Meslek Lisesi
-Teknik Lise	-Kız Teknik Lisesi		-Adalet Meslek Lisesi			-İmam-Hatip Lisesi
-Endüstri Meslek Lisesi	-Kız Meslek Lisesi		-Anadolu İletişim Meslek Lisesi			
-Denizcilik Meslek Lisesi						
-Tarım Meslek Lisesi						
-Tarım Anadolu Meslek Lisesi						
-Tapu Kadastro Meslek Lisesi						

Kaynak: (MEB, 2013b: 30)

Ülkemizde orta öğretim düzeyindeki muhasebe eğitimi, Mesleki ve Teknik Öğretimi adı altında MEB'in Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı;

- Ticaret Meslek Liseleri
- Anadolu Ticaret Meslek Liseleri
- Çok Programlı Liseler
- Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri'ndeki (METEM) programlar yoluyla

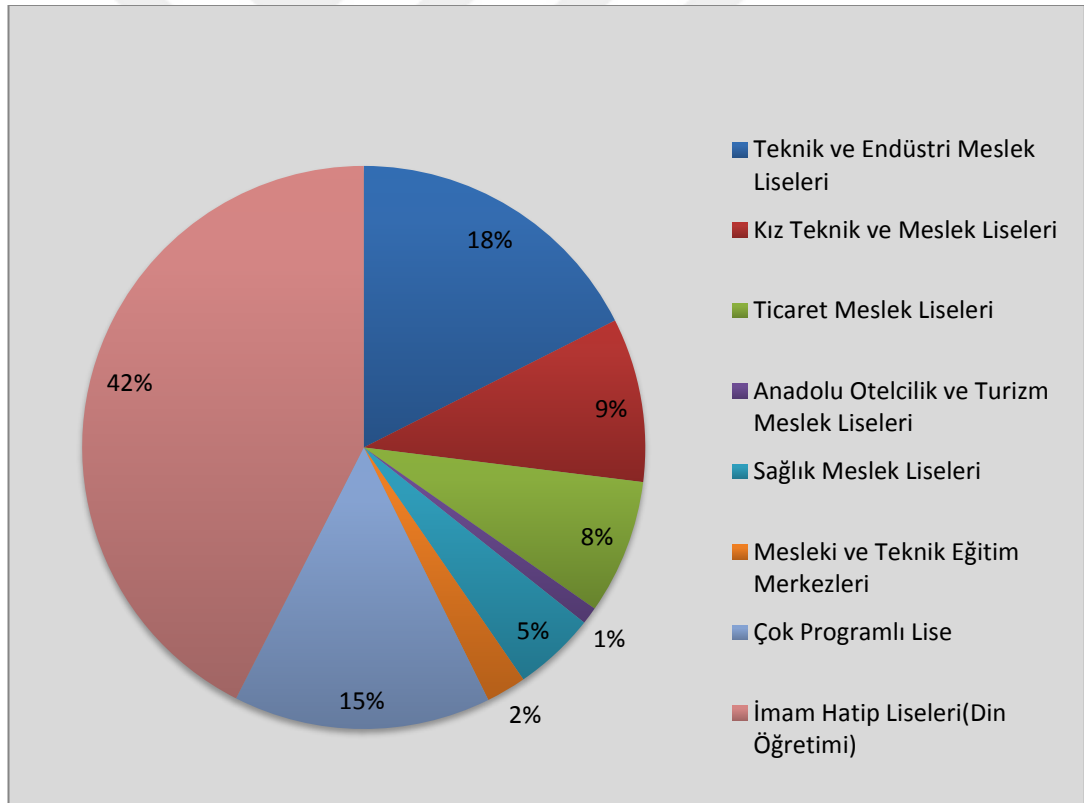
sürdürülmektedir.

Bunun yanında Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri gibi bazı mesleki lise türlerinde de ihtiyaç dahilinde muhasebe eğitimi gerçekleştirilmektedir.

Ticaret Liseleri, ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek eğitimi yapan kurumlardır. Ticaret liseleri iş hayatının ihtiyacı olan muhasebe, maliye, büro hizmetleri, pazarlama v.b. meslek alanlarında ara kademe insangücünü yetiştirmekle görevlidir. Bu liselerde, öğrencilere ilgili mesleklere giriş yapabilmek için gerekli asgari mesleki yeterlilik kazandırılır (Sezgin vd., 1996: 185).

Ülkemizde 2015-2016 eğitim öğretim dönemi itibarıyla Mesleki ve Teknik Ortaöğretim okul türleri kapsamındaki öğrenci dağılımları aşağıdaki grafikteki gibidir.

Şekil 1. 2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Dağılımı(2016 Yılı İtibarıyla)

Kaynak : (MEB, 2016: 124-125)

Grafiği incelediğimizde 2016 yılı itibarıyla, meslek liselerinde öğrenci sayısı bakımından en çok paya % 42'lik oranla (neredeyse diğer tüm meslek lisesi gruplarına göre yarı yarıya payla) İmam Hatip Liseleri sahiptir. Ticaret Meslek Liseleri de % 8 lik payla beşinci sıradadır. Yine %15'lik paya sahip Çok Programlı

Liseler ile %2’lik paya sahip Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezlerinde de muhasebe programları bulunmaktadır.

1.6.1.4. Yükseköğretim

Yükseköğretim, ortaöğretimin tamamlanmasının ardından en az iki yıllık yüksek öğrenim veren, üst seviyede kaliteli insan gücünün ve bilimsel araştırma alanlarının istediği nitelikte eleman yetiştiren eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

Yükseköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olmak şartıyla (MEB, 2016: 15);

1. Öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ülkemizin bilim politikasına ve çeşitli kademelerdeki yüksek seviyeli iş gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek;
2. Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak;
3. Ülkemizi ilgilendiren sorunlar başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalar yapmak;
4. Ülkemizin her yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, Hükümet ve kurumlarla da işbirliği içinde olmak suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek;
5. Bilim ve tekniğin ilerlemesine katkıda bulunan araştırma ve inceleme sonuçlarını gösteren her türlü yayınları yapmak;
6. Türk toplumunun bilgi dağarcığı ile kültür seviyesini arttırıcı ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözlü ve yazılı olarak halka bildirmek ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.

Yükseköğretim kurumları;

- Üniversiteler
- Fakülteler
- Enstitüler
- Yüksekokullar
- Konservatuarlar

- Meslek yüksek okulları
- Uygulama ve araştırma merkezleri şeklinde sınıflandırılmıştır.

Yükseköğrenim basamakları ise önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora şeklinde sıralanabilir. Yükseköğretim düzeyinde muhasebe eğitimi, iki yıllık meslek yüksek okulları, dört yıllık eğitim veren fakülte ve yüksek okullar ile yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilen eğitimlerden oluşmaktadır.

Tablo 1.3. Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumları Birim Sayıları Dağılımı(2016)

	Devlet Üniversitesi	Vakıf Üniversitesi	Vakıf MYO	Toplam
Üniversite Sayısı	109	76	8	193
Fakülte Sayısı	1134	447	0	1581
Enstitü Sayısı	451	219	0	670
Yüksekokul Sayısı	376	109	0	485
MYO Sayısı	825	104	8	937

Kaynak: (YÖK, 2016, <https://istatistik.yok.gov.tr/>)

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi ülkemizde 2016 yılı itibarıyla toplam 193 üniversite, 1.581 fakülte, 670 enstitü, 485 yüksekokul ve 937 meslek yüksek okulunda, yükseköğretim düzeyinde eğitim öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmekte olup bu kurumların sayıları yıllar itibarıyla sürekli artmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında da muhasebe eğitimiyle ilgili bölümler mevcuttur. Özellikle önlisans programları çerçevesinde hemen hemen her üniversitenin muhasebe eğitimine yönelik en az bir bölümü bulunmaktadır.

Ortaöğretim kurumundan mezun olunduktan sonra sınavla bir yükseköğretim programına yerleşilmektedir. Yüksek Öğrenim programı üniversiteler tarafında gerçekleştirilmekte olup birçok üniversite muhasebe eğitimi açısından işletme, muhasebe, bankacılık, finans gibi birçok alanda eğitim vermektedir.

2016-2017 eğitim öğretim yılına kadar Meslek Lisesi mezunları, mezun oldukları alana uygun olmak şartıyla meslek yüksekokullarının 2 yıllık programlarına sınavsız geçiş hakkına sahip idiler. Bu sebeple Meslek yüksekokullarına talep çok fazla artarken altyapı, mekân (laboratuvar, atölye, derslik vb.), donanım ile öğretim

elemanı ihtiyacı aynı oranda geliştirilip artırılmamıştır. Yine sınavsız öğrenci alımı bu kurumlarda eğitim kalitesinin de düşmesine sebep olmuştur. Ayrıca teknolojiye paralel olarak yenilenemeyen laboratuvar, atölye gibi fiziksel mekânlarda yapılan eğitim sonucunda öğrencilerin, teknolojik gelişmelerden uzak yetişen, dolayısıyla istihdam edilmeleri beklenen iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap veremeyen ve yeterli olamayan mezunlar olmalarına sebep olmuştur (Alkan vd., 2014: 133-140). Bu gibi çeşitli sorunların önüne geçilmesi amacıyla 9 Aralık 2016 tarihli, 6764 sayılı Kanun ile yükseköğretim ön lisans programlarına sınavsız geçiş uygulaması kaldırılmıştır (6764 Sayılı Kanun, 2016).

ÖSYM'nin yapmış olduğu sınav aracılığıyla öğrenciler, aldıkları puana göre muhasebe eğitimini kapsayan 4 yıl lisans eğitimi veren üniversiteleri ya da 2 yıllık meslek yüksek okullarını tercih edebilmektedir.

Yüksek lisans ve doktora programlarına genel olarak bakıldığında temel amaç, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli bilim insanlarının yetiştirilmesidir. İleri düzeyde muhasebe eğitimi almak isteyen bireyler üniversitelerin ilgili alanlarını tercih ederek eğitimlerine devam etmektedir. Türkiye'de birçok üniversite bünyesinde muhasebe ile ilgili olarak yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Üniversitelerin bir kısmında muhasebe ve finansman adı altında verilen bu programlar, bazı üniversitelerde muhasebe programı ile finansman programı ayrı olarak da sürdürülmektedir.

1.6.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç dahil olmamış ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden ayrılmış bireylerin, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetlerini kapsamaktadır.

Yaygın eğitim temel olarak halk eğitimi, çıraklık eğitimi ve uzaktan eğitim olarak sınıflandırılabilmeyle beraber ülkemizdeki başlıca Yaygın Eğitim Kurumları şunlardır (TÜİK, 2013: 10);

- Halk eğitimi merkezleri,
- Çıraklık eğitimi merkezleri,

- Pratik kız sanat okulları,
- Olgunlaşma enstitüleri,
- Endüstri pratik sanat okulları,
- Mesleki eğitim merkezi,
- Yetişkinler teknik eğitim merkezleri,
- Özel kurslar, Özel dershaneler,
- Eğitim ve uygulama okulları (özel eğitim),
- Meslek okulları (özel eğitim),
- Meslekî eğitim merkezleri (özel eğitim),
- Bilim ve sanat merkezleri (özel eğitim),
- Açık ilköğretim okulu, Açık öğretim lisesi.

Çağımızın bilgi ve teknoloji çağı olmasından dolayı eğitim ve öğrenme sadece okulla sınırlı kalmayıp kişiler daha sonra da yenilikleri daha yakından takip edebilmeleri için sürekli öğrenmeyi benimsenmektedir.

Hayat boyu öğrenme, sürekli eğitim gibi kavramlar günümüz itibarıyla en çok gündemde olan terimler haline gelmiştir. Özellikle küreselleşmenin beraberinde getirdiği dünya çapındaki hızlı gelişim ve değişimler her alanı olduğu gibi muhasebe meslek alanını da etkilemektedir. Mesleki açıdan, küresel ekonomi ve sosyal yapının gerekli kıldığı ve talep ettiği nitelikte hizmet üretebilme açısından sadece örgün öğretim kapsamında edinilen bilgi ve beceriler yeterli olamamaktadır (Şengel, 2011: 83-84). Bu da muhasebe mesleği alanında sürekli meslek içi eğitimi bir gereklilik ve zorunluluk haline getirmektedir. Bu sebeple de örgün eğitimden sonra muhasebe alanındaki gelişmeler dahilinde yaygın eğitim kapsamında olan hizmetiçi eğitimlerle bu açık giderilmeye çalışılmakta ve sürekli eğitim gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Türkiye’de muhasebe eğitimi veren yaygın eğitim kurumları içerisinde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Sermaye Piyasası Kurulu, Maliye Bakanlığı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, bankalar vb. kurumlar sayılabilir. Bu kurumlar içinde sürekli ve geniş kapsamlı bir şekilde muhasebe eğitimi veren kurum, TÜRMOB bünyesinde çalışmalarını yürüten Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER)’dir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleğine başlamak

isteyen ve 3568 Sayılı meslek yasasında belirtilen eğitim kurumlarından mezun olmuş meslek mensubu adaylarına ve meslek mensuplarına, günün şartlarına uygun yeni bilgi ve becerileri kazandırmak, meslek etiği ve disiplinine sahip meslek mensupları yetiştirmek amacıyla kurulmuş TESMER stajyerlere yaygın eğitim vermekte ve meslek mensubu adayı niteliğindeki stajını tamamlamış olanların değerlendirme sınavlarını yapmaktadır (Aksakaloğlu, 2013: 69).

Ayrıca özel dershaneler ve kurslar bünyesinde muhasebe, bilgisayarlı muhasebe ile ilgili olarak piyasada çalışan veya çalışmayı düşünen kişilere eğitim verilmektedir. Verilen eğitim sonucu kursiyerlere sertifika verilmektedir. Yine MEB bünyesindeki METEM ve halk eğitim merkezlerinde muhasebe kursları düzenlenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ

2.1. Ticaret Meslek Liseleri Hakkında Genel Bilgiler

2.1.1. Ticaret meslek liselerinin tarihsel gelişimi

Ticaret meslek liseleri, ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek eğitimi yapan kurumlardır. Bu liseler, muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, büro yönetimi ve sekreterlik, bilişim teknolojileri, elektrik-elektronik teknolojileri ve ulaştırma alanlarında kamuda ve özel sektörde çalışacak veya kendi başına iş yapabilecek nitelikli işgücünün yetiştirildiği ilköğretim üzerine dört yıl eğitim-öğretim veren okullardır.

Ülkemizde ortaöğretim kademesindeki muhasebe eğitimi ağırlıklı olarak ticaret ortaokullarında ve ticaret meslek liselerinde verilmekte idi. 1997–1998 eğitim öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi ile ticaret ortaokulları kapanmıştır. Ortaöğretim dönemindeki muhasebe eğitimi, Cumhuriyet öncesi tarihlere kadar uzanmaktadır (Durak, 2009: 39). Bu nedenle ticaret ortaokullarındaki ve ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi geçmişten günümüze kadar geçen sürede incelersek karşımıza aşağıdaki gibi bir durum çıkmaktadır.

Türkiye’de muhasebe eğitiminin verildiği ilk ticaret okulu, tüccar yetiştirmek ve ticaret alanında eğitim vermek amacıyla 1883 yılında, zamanın Ticaret Bakanı olan Suphi Paşa’nın çalışmaları sonucunda, İstanbul’da “Hamidiye Ticaret Mektebi-i Alisi” ismiyle kurulmuştur. II. Meşrutiyet Döneminde, okulun öğretim programlarında değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca, okulun teşkilatında da 3 yıllık orta dereceli kısım, 3 yıllık da yüksek dereceli kısım şeklinde değişiklik yapıldı. Okulun 3 yıllık orta dereceli kısmında genel uygulamalı ticaret bilgileri, yüksek dereceli kısmında da teorik dersler veriliyordu (Özkan ve Aksoy, 2015: 286).

Bu ilk kurulan ticaret okulunun 3 Ekim 1883 tarihli Kuruluş Yönetmeliği 27 maddeden oluşmaktadır. Sözü edilen yönetmelikte 15. madde okutulacak dersleri belirtmektedir. Bu ders programındaki dersler bugünkü Türkçe karşılıkları ile aşağıdaki gibidir (Güvemli, 2005: 18):

- Ticari ve mali hesap
- Ticari mallar
- Ticari coğrafya
- Tek ve çift yanlı kayıt yöntemi ile defter tutmak
- Ulusların zenginlikleri
- Fizik ve kimyanın sanayiye uygulanması
- Türkçe, Rumca, Fransızca, Arapça, İtalyanca, İngilizce ticari yazışmalar
- Deniz ve Kara Ticaret Hukukuna giriş
- Ülkenin sanayi ve maliyesi
- Kara kalem ve sulu boya resim

Bu okul yönetmeliği incelendiğinde kurulan okulun ne kadar ciddi bir kurum olduğu anlaşılmakla birlikte okutulan ders programının da oldukça ağır olduğu eğitim tarihçileri tarafından belirtilmektedir. Günümüz itibarıyla hem Marmara Üniversitesi'nin, hem de Ticaret Liseleri'nin kuruluşları o dönemde çıkarılmış olan yönetmeliğe dayandırılmaktadır.

İlk kurulan bu ticaret okulunun bir yıl sonraki durumunu belirten kaynaklardan bu yönetmelik ve ders programlarında başarı sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Daha sonra 1894-1895 döneminde ikinci kez açılan okul Ticaret Bakanlığı'ndan alınıp, Maarif Bakanlığı'na bağlanmıştır ve üç yıllık bir okul olarak açılmıştır (Güvemli, 2005: 19).

İkinci kez açılan bu okulun ders programı ise aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

Tablo 2.1. Maarif Bakanlığı'na Bağlanan Okula Ait Ders Programı

1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl
- Ticari ve sınai coğrafya - Fransızca - Ticari Hesap - Muhasebe ve Ticari Yazışma - Ticaret Tarihi - Türkçe ve Fransızca Yazı - Maden, Fizik ve Kimya'nın Ticarete ve Sanayiye Uygulanması	-Çift Yanlı Kayıt Yöntemi - Fransızca -Banka ve Ticaret Şirketleri Muhasebesi - İmparatorluk Kanunlarının Ticaret ile İlgisi - Ticaret Kanunu - Ticari ve Sınai Osmanlı Coğrafyası - Türkçe ve Fransızca Yazı	- Borsa, Ticaret Şirketleri, Demiryolları (Fransızca) - Fransızca Ticari Yazışma - Ticari Mallar - Ticaret Kanunu- Senedat - Ticarethane Yönetimi - Muhasebe - Ticari Muhasebe (Fransızca)

Kaynak: (Güvemli, 2005: 19)

Yukarıda 19. yüzyıl sonuna kadar gelişmeleri özetlenen bu ders programının 20. yüzyılda da üzerinde bazı değişiklikler yapılarak devam ettirildiği görülmektedir.

Ticaret eğitimi ve Ticaret Liseleri açısından önem taşıyan gelişmeler, 1914-1915 yıllarında olmuştur. Birinci Dünya Savaşı dolayısı ile Türkiye'ye Alman eğitim sistemi de gelmiştir. II. Meşrutiyet döneminde, daha önce “Hamidiye Ticaret Mekteb-i Alisi” olarak kurulmuş olan ticaret okulu “Ticaret Mekteb-i Alisi” olarak isim değiştirmiştir ve öğretim programında da bazı değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca, okulun teşkilatında da 3 yıllık orta dereceli kısım olan “Kısm-ı evvel”(Ticaret Lisesi) ve 3 yıllık da yüksek dereceli olan “Kısm-ı Sani” (Yüksek Ticaret) şeklinde değişiklik yapılmıştır (Özkurt, 2001: 22).

Cumhuriyet tarihinde de özellikle Lozan Antlaşmasından sonra, Ankara, İzmir, İstanbul, Adana ve Samsun'da da Ticaret Mektepleri açılmıştır. MEB'e 1927 yılında devredilen okulların eğitim-öğretim süreleri ise dört yıla çıkarılmıştır. 1933 yılında 2 yıl süreli ticaret liseleri açılmıştır. 1941 yılında Orta Ticaret Okullarının öğretim süreleri 3 yıla indirilmiş, ticaret liseleri de 3 yıla çıkarılmıştır. Yine bu yıldan itibaren yurdun çeşitli bölgelerinde yeni okullar açılmıştır (Tektaş, 2014: 8).

Günümüzde ise 4+4+4 eğitim sistemi ile 4 yıl eğitim-öğretim süresi olan Ticaret Meslek Liseleri 2011 yılında yapılan değişiklik ile 652 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile “Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü” kurularak bu tarihten itibaren tek çatı altına toplanmıştır (MEB, 2014b).

2.1.2. Ticaret meslek liselerinin amacı

Mesleki ve Teknik Eğitim; bireysel ve toplumsal yaşam için şart olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli şekilde geliştirme sürecidir (Yılmaz, 2011: 8).

Toplumların refah düzeyi bir yandan doğal kaynaklar ve insan gücü ile bunlardan yararlanılma durumu ile alakalıdır. Mesleki ve teknik eğitim insan gücü yetiştirme aracı olarak bu sürece katkıda bulunmaktadır (Alkan vd., 2001: 17).

Mesleki ortaöğretimin ilk amacı, genel öğretiminki ile aynı olup öğrencileri iyi bir yurttaş olarak hayata hazırlamaktır. Mesleki ortaöğretimin genel ortaöğretimden farklı diğer iki temel amacından birincisi, öğrencileri sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde çalışabilmeleri için nitelikli iş gücü olarak eğitmek ve yetiştirmek, ikincisi ise mesleklerinde ilerlemeleri için gerekli olan yüksek öğretim kurumlarına geçiş için gerekli temel eğitimi vermektir.

Ülkemizde, muhasebe eğitimi veren örgün eğitim kurumlarının başında, Ticaret Meslek Liseleri gelmektedir. Ticaret Meslek Liselerinin, öncelikli amacı sektöre ara eleman yetiştirmek olduğu için, mezun ettiği öğrencilerin iş dünyasınca aranan nitelikleri taşıyor olması gerekmektedir. Bu durum okul ile sektör iş birliğini bir zorunluluk haline getirmekle birlikte bu işbirliğinin amacı, iş dünyasının gereksinim duyduğu yetenek ve nitelikler ile okullarda kazandırılan becerilerin birbirine paralellik göstermesini sağlamaktır.

Ticaret meslek liselerinin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda; öğrencilere ortaöğretim düzeyinde en temel ortak bir genel kültür kazandırmak üzere onlara kişisel ve toplumsal sorunları öğrenerek çözümler üretebilen ve ülkenin iktisadi, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlama bilincini kazandırma amacına dönük olarak, mesleki ve teknik alanlarda mesleki olgunlaşma kazandıran, öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri çerçevesinde hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulamaktır (MEB, 2010: 3).

Ticaret meslek liselerinin amaçları genel hatlarıyla (Sönmez, 1998: 27);

- Öğrencilerini tam zamanlı ve okul-iş hayatı işbirliğine dayalı olarak ticaret, otelcilik, turizm vb. mesleki eğitim kurumlarıyla; ticaret, banka, sigorta, otel ve turizm sektörleriyle iş hayatında; muhasebe, maliye, büro hizmetleri, resepsiyon vb. ara kademe yetişkinlik gerektiren mesleklere hazırlamak,
- Öğrenim gören öğrencilerini, kendi alanları doğrultusunda motive ederek, üniversiteye hazırlanmalarını sağlamak,
- Ortaöğrenim çağını geçirmiş olan yetişkinlere meslek kursları açarak, gerekli mesleki yeterliliği kazandırmak,
- Serbest Muhasebeci unvanını alabilecek meslek mensubu adaylarını, mesleğe yöneltmek ve hazırlamak,

- Öğrencilerine sosyal yaşam yeterliliklerini kazandırmak olarak belirtilebilir.

Mesleki ortaöğretim kurumlarında uygulanan eğitim programları ile öğrencilere, meslek ve alana ilişkin bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, yenilikler ve değişimler karşısında esnek davranabilen, iletişim becerileri iyi, kendisi için hedefler belirleyerek bunlara ulaşmak için çabalayabilen, pratik, yenilikçi, eleştiriye açık ve mesleki donanımına sahip bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

2.1.3. Ticaret meslek liselerinin günümüzdeki yeri ve önemi

Mesleki ve teknik okullarda verilen eğitimin kalitesi ile toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel alandaki gelişmişlik düzeyi arasında paralel bir ilişki vardır. Mesleki eğitimden beklenen amaca ulaşabilmedeki en önemli unsur, öğretilen bilgilerin pratikte de kullanılabiliyor olmasıdır. Mesleki eğitimin etkililiği, yetiştirip iş hayatına göndermiş olduğu işgücünün başarısına bakılarak ölçülmektedir. Gelecek yıllarda ortaya çıkacak değişiklikler ve yeni ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda, iş hayatındaki gelişmeler takip edilerek bu farklılıkların eğitime yansıtılması ile mesleki ve teknik eğitime kendini güncelleyen dinamik bir yapı kazandırılmış olacaktır. Buradan yola çıkarak mesleki eğitimin başarısının iş hayatıyla etkileşimi arasındaki ilişkiye vurgu yapıldığını söyleyebiliriz (Üstün ve Savaş, 2010: 12).

Bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, toplumun gelişmelere ayak uydurabilmesi için nitelikli eleman ihtiyacı da artmaktadır. Bu elemanları yetiştiren kurumlardan biri de Ticaret Meslek Liseleri'dir. Bu liselerin yetiştirdiği elemanların niteliği önemli ölçüde eğitim programında yer alan meslek derslerine bağlıdır.

Türkiye işgücü kalitesini arttırmak ve ekonominin her alanında istihdam imkânları oluşturabilmek için uzun süredir mesleki eğitim sistemini geliştirme çalışmaları yürütmektedir. Bu çabalar Türkiye'nin ekonomik alanda dünya çapında rekabet edebilirliği ve Avrupa Birliği'ne girişi açısından da önem taşımaktadır (Gökgöz, 2011: 16).

Ticaret Meslek Liseleri, sürekli değişim ve gelişim içinde olan dünyamızda önem kazanan ve hayatımızın her anında yaşadığımız; kıt kaynaklarla sınırsız insan ihtiyaçlarının giderilmesi bilimi olan iktisadın ve buna bağlı olarak öne çıkan ticaret eğitiminin sistemli ve ilköğretim basamağının devamında dört yıl süreli olarak verildiği meslek liseleridir (Aksakaloğlu, 2013: 73).

2015-2016 Eğitim Öğretim dönemi itibarıyla ülkemizdeki Ticaret Meslek Liseleri ile diğer meslek lisesi grupları, okul ve öğrenci sayıları bazında aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 2.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Okul ve Öğrenci Sayıları (2016 yılı itibarıyla)

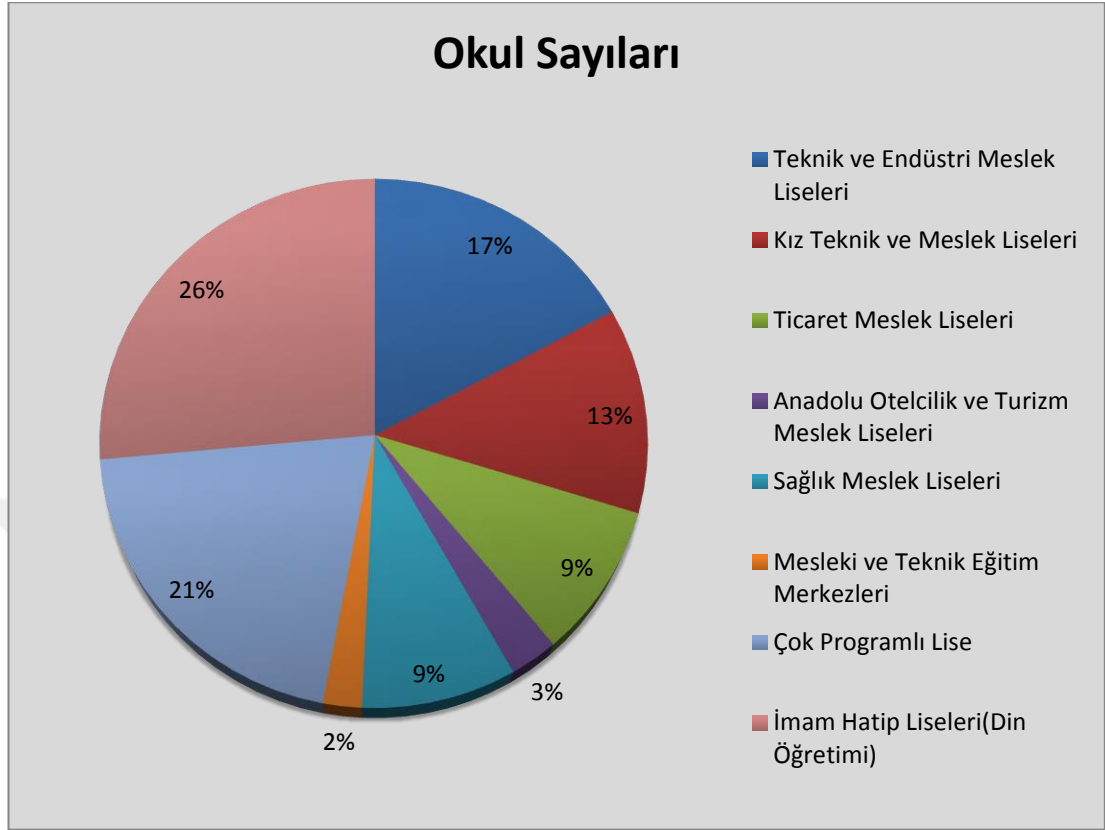
Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri	744	279.654
Kız Teknik ve Meslek Lisesi	547	149.956
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	122	15.714
Ticaret Meslek Lisesi	404	123.197
Sağlık Meslek Lisesi	385	75.242
Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	96	36.619
Çok Programlı Lise	894	235.612
İmam Hatip Lisesi (Din Öğretimi)	1.149	677.205

Kaynak: (MEB, 2016: 124)

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde 2015-2016 eğitim öğretim yılı itibarıyla ülke genelinde 404 Ticaret Meslek Lisesi bulunduğu ve bu okullarda da toplam 123.197 öğrenci yer aldığı görülmektedir. 2014-2015 döneminde yapılan düzenlemeyle Ticaret Meslek Liseleri de isim olarak “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” adı altında toplanmıştır (MEB, 2015a: 127). Yine Tablo 5’e baktığımızda 1.149 okul ve 677.205 öğrenci ile İmam Hatip Liseleri’nin mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları içinde en fazla sayıya sahip olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki tablo verilerinden yararlanarak Ticaret Meslek Liselerinin meslek liseleri içindeki okul sayısı bakımından payını grafik üzerinde aşağıdaki şekilde inceleyebiliriz.

Şekil 2.1. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Okul Sayısı Dağılımı (2016 Yılı İtibarıyla)

Kaynak: (MEB, 2016: 124)

Grafiğimizi incelediğimizde 2016 yılı itibarıyla, meslek liselerinde okullaşma bakımından en çok paya % 26'lık oranla İmam Hatip Liselerinin sahip olduğu görülmektedir. Ticaret Meslek Liseleri ise % 9'luk payla beşinci sırada gelmektedir. Bunun yanında % 21'lik paya sahip nüfus sayısının az olduğu yerlerde kurulan Çok Programlı Liseler ile % 2'lik paya sahip Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezlerinde de muhasebe ve finansman alanları mevcuttur.

Ticaret Meslek Liseleri kapsamında muhasebe eğitimi, muhasebe finansman alanında verilmektedir. Muhasebe, finans ve borsa alanları hizmet verme açısından tüm sektörler bazında önem arz etmektedir. Bu yüzden bu alan, teknolojik gelişmeler paralelinde aynı hızda gelişim ve değişim göstermektedir. Muhasebe ve Finansman alanı programı meslek elemanlarına, hayat boyu öğrenme ilkeleri çerçevesinde ulusal ve uluslararası yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan bir yapıda tasarlanmıştır (Çetinkaya, 2010: 10). Ticaret Meslek Liseleri, muhasebe eğitimi açısından

geçmişten günümüze varlığını sürdürmekle birlikte gelecekte de önemini korumaya devam edecektir.

2.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları

Ticaret Meslek Liseleri; kamu ve özel sektörde çalışacak ya da kendi başına iş yapabilecek kapasitede nitelikli işgücünün yetiştirildiği ilköğretimin devamında dört yıl süreli eğitim-öğretim hizmeti sunan okullardır.

Orta öğretim kurumlarının 9. sınıfı ortak hale gelmiştir ve tüm orta öğretim öğrencileri aynı dersleri görmektedir. İzleyen yıllardaki ders programları okulun türü ve uygulanan programların içeriğine göre değişiklik göstermektedir.

Ticaret Meslek Liselerinde verilen eğitim süreci şu şekilde işlemektedir:

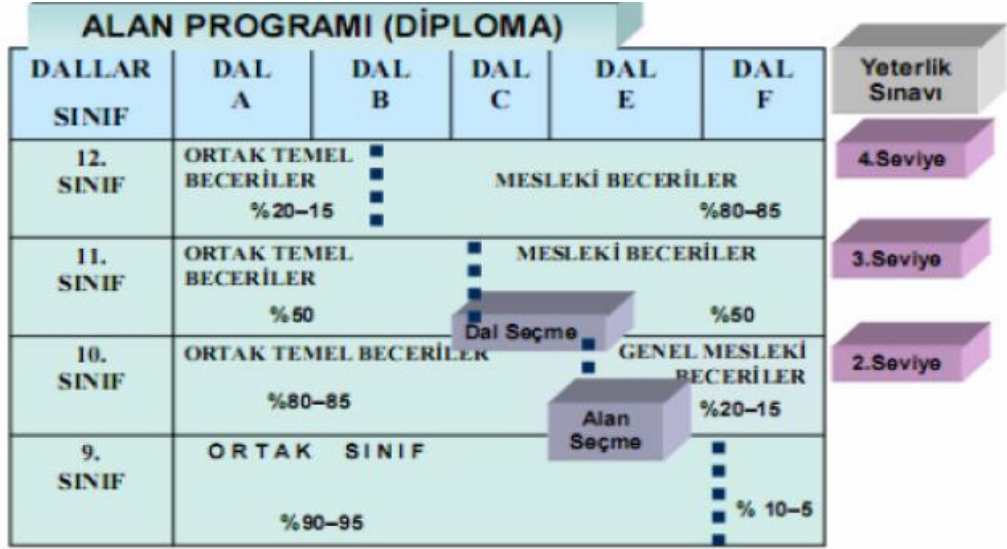
Ticaret Meslek Liselerinde de tüm genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında olduğu gibi 9. sınıf ortaktır. Öğrenci 9. sınıfın sonunda ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda alan seçimi yapar ve 10. sınıfta seçtiği alanda eğitim-öğretime başlar. Öğrenciler; 10. sınıfın sonunda bulundukları bölgedeki sektörel ihtiyaçlar, öğretmen durumu, okulun fiziki donanımı ve kapasitesi ile yeterlik ve yetenekleri göz önünde bulundurularak meslek/dal seçimi yaparlar. Alan ve dal tercihlerinde mesleklerin bölgesel iş olanakları da dikkate alınır (MEB, 2010: 4).

Alanla ilgili dallara ait yeterlikleri kazandıran derslere 10. ve 11. sınıf seviyesinde ağırlık verilmektedir. 12. sınıfta teorik dersler yanında öğrencinin uygulama yaparak pratik kazanması amacıyla staj eğitimi verilmektedir. Tüm bu süreçleri başarıyla tamamlayan öğrenci diploma almaya hak kazanmaktadır.

Ticaret Meslek Liselerinde 12. sınıf öğrencileri, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde beceri eğitimi yapmaktadırlar. Bu eğitim, haftada iki gün okulda teori eğitimi, üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir (Aksakaloğlu, 2013: 74). Bu sayede öğrenciler son sınıfta bir yandan okulda öğrenim görürken bir yandan da iş hayatıyla tanışmaktadır.

Tüm mesleki ve teknik eğitim okullarında olduğu gibi Ticaret Meslek Liselerinde uygulanan program şematik olarak aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 2.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Program Yapısı

Kaynak: (Halkalı Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Lisesi, Ticaret Meslek Lisesinde Uygulanan Program Yapısı)

Yukarıdaki şekli incelediğimizde 9. sınıf derslerinin tüm liselerde ortak olduğunu, 10. sınıfa geçişte alan seçimi yapıldığını ve 11. sınıfa geçiş aşamasında ise alana bağlı bir dal seçildiği görülmektedir. 12. sınıfta da mesleki beceri kazanımı amacıyla öğrenciler işyerlerinde uygulamalı olarak beceri eğitimi almaktadır. Öğrencilerin temel becerilerini geliştirici kültür derslerinin, üst sınıflara geçildikçe, yerini seçtikleri alan ve dala ait mesleki becerilerini geliştirici meslek derslerine bıraktığı görülmektedir.

Ticaret Meslek Liselerinde, MEB bünyesindeki tüm mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında uygulanan yeterliliğe dayalı modüler çerçeve öğretim programlarından ağırlıklı olarak Tablo 2.3.'deki alan ve dal programları uygulanmaktadır.

Tablo 2.3. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları

ALANLAR	DALLAR
Muhasebe ve Finansman	- Bilgisayarlı Muhasebe - Dış Ticaret Ofis Hizmetleri - Finans ve Borsa Hizmetleri
Pazarlama ve Perakende	- Satış Elemanlığı - Sigortacılık - Emlak Komisyonculuğu - Gıda Satış Elemanlığı

Büro Yönetimi	- Hukuk Sekreterliği - Ticaret sekreterliği - Yönetici Sekreterliği
Bilişim Teknolojileri	- Ağ İşletmenliği - Bilgisayar Teknik Servisi - Web Programcılığı - Veri Tabanı Programcılığı
Ulaştırma Hizmetleri	- Lojistik

Kaynak: (MEB, 2015b)

Ticaret meslek liseleri, okulun fiziki imkanları ve bulundukları çevrenin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak Tablo 2.3.'de yer alan alanlardan ihtiyaç duyulanları okullarında açabilmektedirler. Bu alanlar hakkında aşağıda kısaca bilgi verilecektir.

2.2.1. Pazarlama ve perakende alanı

Pazarlama ve perakende, üretimi gerçekleştirilmiş olan ürün veya hizmetlerin müşteriye tanıtımı ve ulaştırılmasına ilişkin tüm faaliyetleri kapsayan bir süreçtir. Bu alan kapsamında öğrenciye, alış-satış işlemleri yapma, stok giriş çıkış kontrolleri, sigorta poliçesi satma, emlak alanında alım, satım, kiralama ve aracılık faaliyetlerini yürütme, reyon düzeni, gıda hijyeni konularında müşterileri memnun etme ve tüm bu işlemlere ilişkin belge düzenleyebilme gibi yeterlikler kazandırılması amaçlanmaktadır (MEB, 2015b: 94).

Pazarlama, ürünün üretimi öncesi başlayıp satışı ve satış sonrası hizmetleri de kapsayan geniş yelpazeli bir işletme faaliyetidir. Ülkemizde, işletmeler tarafından yakın dönemlere kadar önem verilmeyen bir alan olan pazarlama, günümüz itibarıyla oldukça üzerinde durulan ve bu konuda büyük harcamalar yapılan bir alan haline gelmiştir (Babacan ve Onat, 2002: 14).

Günümüz şartlarında ürünün üretiminin yanında pazarlanması aşaması da önemli bir faaliyettir. Bütün işletmeler kâr sağlama amacıyla kurulduğu için bu amaç ancak iyi bir pazarlama ve perakende çalışmasıyla gerçekleşebilmektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda da okullarda pazarlama alanı eğitimi verilmektedir.

2.2.2. Büro yönetimi alanı

Büro yönetimi, büronun en verimli şekilde çalışmasını sağlamak üzere, ofis hizmetlerini yürütme, gelen giden evrak kayıtlarını tutma ve dosyalama, ofis

makinelerini kullanma, gelen bilgileri analiz etme, toplantı ve seyahat hizmetlerini planlama, haberleşmeyi düzenleme, örgütün çıkarlarını koruma gibi çeşitli büro işlemlerine ilişkin bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır (MEB, 2011c: 10).

Günümüzde bilgisayar ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, bürolarda da teknoloji kullanımını zorunlu hale getirmiştir. Temel görevi bilgi ve belge üretmek olan bürolarda işler elektronik makineler ve bilgisayarlarla yapılmakta ve yine işlem sonuçları bilgisayarlarla denetlenip değerlendirilmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte arşivleme, dosyalama veya evrak kayıtları gibi işler de bilgisayarlarla yapılmaktadır. Teknolojinin de kullanılarak büro işlemlerinin gerçekleştirilmesi için bu alanda eğitim almış kişilere ihtiyaç duyulmaktadır (Arat vd., 2013: 63).

2.2.3. Bilişim teknolojileri alanı

Bilişim Teknolojileri alanı, bilgisayar temel bileşenlerini oluşturan yazılım ve donanım kurulumunun yanı sıra alanda bulunan Ağ İşletmenliği, Bilgisayar Teknik Servisi, Veritabanı Programcılığı ve Web Programcılığı dallarının yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır (MEB, 2015b: 12).

Bilişim Teknolojileri alanı, küresel alanda çok hızlı değişen pazar ve rekabet şartları nedeniyle sürekli ve dinamik bir gelişim içindedir. Bu alan, dünyada yaklaşık 50 yıldır vardır fakat günümüzde teknoloji çağının gereği ve zorunluluğu olarak olağanüstü öneme sahip durumdadır. Katma değeri oldukça yüksek olan bu alan, gelişmiş ülkelerde gözde sektörlerin başında gelmektedir ve devletler bu sektör için özel planlamalar yapılmaktadır (Ankara Çankaya Dikmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bilişim Alanı Tanıtımı).

Ülkemizde işletmelerde kurumsallaşma oranının artmasıyla Bilişim Teknolojileri alanına daha da ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu durumdan dolayı, Bilişim Teknolojileri alanında gerekli donanıma sahip işgücüne oldukça fazla ihtiyaç duyulmaktadır ve meslek liselerinde bu ihtiyacı karşılayacak nitelikli elemanlar yetiştirilmeye çalışılmaktadır.

2.2.4. Ulaştırma hizmetleri

Lojistik, nakliye, depolama, gümrük ve ürün ve hizmet tedariği sürecine ilişkin işlemleri yapma yeterliklerinin kazandırılması amacıyla eğitim ve öğretim hizmetlerinin verildiği alandır (MEB, 2015b: 126).

Ulaştırma hizmetleri sayesinde, mal ve hizmetlerin pazara ulaştırılması daha hızlı ve az maliyete katlanılarak gerçekleştirilmektedir. Ulaştırma hizmetlerinin temelini lojistik oluşturmaktadır. Lojistik, günümüzde tüm organizasyon ve kaynakların amaçlarına ulaşmalarında bir aracı konumundadır. Bu nedenle iş dünyasında lojistik hizmetlerine büyük önem verilmektedir. Bu alanda eğitim almış işgücünü meslek liseleri karşılamaktadır.

2.2.5. Muhasebe ve finansman alanı

Muhasebe ve finansman alanı, işletmelerin kuruluş işlemleri, işletme faaliyetleriyle ilgili belgeleri sınıflandırma, kaydetme, saklama, rapor haline getirme ve analiz etme, dış ticaret mevzuatı, gümrük işlemleri, finans ve borsa işlemleri ve muhasebe kayıtlarına ilişkin yeterliklerin kazandırılması amacıyla eğitim ve öğretim hizmeti sunmaktadır (MEB, 2015b: 89).

Günümüzde işletmeler ile kurumların başarı ve kârlılıklarını arttırmaları için etkin bir muhasebe ve finans yönetimi politikası izlemeleri gerekmektedir. İşletmelerde meydana gelen parasal hareketlerin işletmeyle ilgilenenlere güvenilir ve doğru bilgiler ile aktarılması ve kamuyu bilgilendirme fonksiyonunun yerine getirilmesi gibi durumlara duyulan ihtiyaç, muhasebe ve finansman alanına verilen önemi artırmaktadır.

Programı başarıyla tamamlayanlar ÖSYM'nin açtığı üniversite giriş sınavlarına girip yüksek öğretime devam edebilecekleri gibi muhasebe ve mali müşavirlik bürolarında, dış ticaret ve finans kuruluşlarının ilgili birimleri ile ticari işletmelerin muhasebe bölümlerinde çalışabilirler. Ayrıca her çeşit kurumun mali işlerle ilgili bölümlerinde iş alanları mevcuttur. Bu bakımdan mesleğin oldukça geniş bir çalışma alanının olduğu söylenebilir.

Tezin konusu muhasebe eğitimi ile ilgili olduğu için bundan sonraki kısımda muhasebe ve finansman alanına yoğunlaşılacaktır.

2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı

2.3.1. Muhasebe ve finansman alanı programının uygulanması

Ülkemiz için sistemli bir muhasebe ve finansman eğitimi büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu alana ülkemizde faaliyet gösteren tüm iş kolları ihtiyaç duymaktadır ve tüm işletmeler için bu alan yasal zorunluluk taşımaktadır. Ülkemizde mesleki eğitim açısından, çalışma alanı muhasebe ve finansman olan özel iş kollarının ve diğer faaliyetlerde bulunun tüm iş kollarının eleman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla muhasebe ve finansman alanına ilişkin öğretim programlarının oluşturulması önemli bir adımdır.

Uzun zamandan beri ülkemizde, işgücü niteliğini ve ekonominin tüm sektörlerinde iş olanaklarını artırabilmek için mesleki eğitim sistemi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu uğraş Türkiye'nin sürekli gelişen dünya ekonomileri karşısında rekabet edebilirliği açısından da bir gereklilik oluşturmaktadır. Ülkemizde 4 Temmuz 2000 tarihinde, mesleki eğitimi geliştirmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır (Bay, 2010: 34).

MEGEP çerçevesinde mesleki eğitime ilişkin var olan öğretim programlarının tekrar gözden geçirilmesi aşamasında muhasebe ve finansman alanı da ele alınmıştır. MEGEP dahilinde bu alana ait öğretim programlarının sektör analizine tabi tutularak modüler esaslı hazırlanması, ülke ekonomisinde büyük önem arz eden bu sektöre nitelikli işgücü yetiştiren mesleki eğitim sistemine yeni bakış açısı getirmiştir (Aksakaloğlu, 2013: 72).

Muhasebe ve finansman alanı için sektör ihtiyaçları dikkate alınarak MEGEP kapsamında, bilgisayarlı muhasebe, dış ticaret ofis hizmetleri, finans ve borsa hizmetleri dalları oluşturularak bu dallara ilişkin programlar hazırlanmıştır. Alana ait öğretim programlarının hazırlanması aşamasında alan öğretmenleri, sektör temsilcileri, üniversitelerin alan uzmanları, ilgili meslek kuruluşları ve elemanları gibi birçok alan temsilcisiyle iş birliği içinde çalışılmıştır (MEB, 2011d: 3).

Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programında;

1. Bilgisayarlı muhasebe,

2. Dış ticaret ofis hizmetleri,

3. Finans ve borsa hizmetleri dalları yer almaktadır.

Tüm meslek lisesi programlarında olduğu gibi Ticaret meslek liseleri de ders programlarını MEGEP kapsamında düzenlenen Çerçeve Öğretim Programını baz alarak belirlemektedirler. Öğretim programı 4 yıllık süreyi kapsamaktadır. Program oluşturulurken 9. ve 10. sınıf seviyesinde genel ortak dersler ile alana ait ortak derslere, 11. ve 12. sınıfta ise seçilen dallara ait derslere ağırlık verilecek şekilde planlanmıştır. Ders içerikleri, iş dünyasının uluslararası düzeyde işgücünde bulunmasını istedikleri temel yeterlikler, sektör ihtiyaçları ve mesleki yeterlikler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır (Yılmaz, 2011: 43).

10 ve 11. sınıfta ağırlıklı olarak alanının tüm dallarına yönelik ortak yeterlikleri kazandıran dersler yer almaktadır. Öğrenciler 10. sınıftan 11. sınıfa geçerken, okulun donanımı, öğretmen ve fiziki kapasitesi, sektör ihtiyaçları ve kendi mesleki yeterliklerini birlikte değerlendirerek dal seçimi yapmaktadırlar. Alan ve dal seçimi aşamalarında bölgesel istihdam koşulları da göz önünde bulundurulmaktadır. 12. sınıfta da diplomaya götüren dala ait yeterlikleri içeren teorik bilgi derslerinin yanında uygulama aşamasını kapsayan staj eğitimi yer almaktadır.

Her okul sektörel beklentileri, değişen koşulları ve mesleki gelişmeleri programa yansıtabilir. Mesleğe özgü dersler, modüller ve modül içerikleri üzerinde gerekli görüldüğünde değiştirme ve geliştirme çalışmaları yapılabilir. Bu değişiklikler, koordinatör öğretmen, zümre öğretmenleri ve sektördeki meslek elemanları ile işbirliği içinde yapılmalıdır. Değişikliklere ilişkin yapılan çalışmalar öncelikle okulun bağlı bulunduğu ilgili üst birime gönderilir, devamında da Bakanlıkça incelenen ve onaylanan değişiklikler uygulanır (Bay, 2010: 53).

Öğretim programının uygulanması aşamasında muhasebe ve finansman alanında eğitim almış ve mümkünse sektör deneyimine sahip öğretmenler görevlendirilmelidir. Program uygulanırken gerekli görüldüğünde muhasebe ve finansman alanında deneyimli meslek mensupları ve usta öğreticilerden faydalanılabilir. Öğrencilerin alan yeterliklerini kazanıp kazanmadıklarının değerlendirilmesi için MEB Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nde belirtilen çeşitli ölçme araçları kullanılır. Buna göre; öğrencilerin

ders modüllerinin işlenişi sırasında edindiği bilgi ve beceriler, okulda, işletmede ve kendi kendilerine gerçekleştirdikleri tüm öğrenim faaliyetleri birlikte değerlendirilerek genel ders başarıları belirlenir (MEB, 2011d: 6).

Eğitim-öğretim faaliyetleri ve öğrenci kazanımları kapsamında, muhasebe ve finansman alanı için hazırlanmış haftalık ders çizelgesindeki dersler ve bu derslere ait modüllerin içeriğinde yer alan eğitim-öğretim uygulamaları yapılır. Programın sonuna gelindiğinde öğrenci seçtiği dala/mesleğe yönelik olarak;

- Alana ait ortak temel bilgi ve becerileri kazanabilecektir.
- Muhasebe ve finansman alanının temel yeterliklerine sahip olabilecektir.
- Dalın gerektirdiği işleri yapabilecektir.
- Dalın gerektirdiği özel mesleki yeterlikleri kazanabilecektir.

Muhasebe ve finansman alanı için toplam eğitim süresi, 9. sınıf sonunda alan seçiminden itibaren 3 yıl olarak planlanmıştır. Alana ilişkin eğitim, okul, işletme ve bireysel öğrenme için ayrılan süreler göre ders çizelgesi, dersler ve modüllerdeki açıklamalar dahilinde uygulanır.

2.3.2. Muhasebe ve finansman alanı programında yer alan dersler

Alana ait programda yer alan dersler, uluslararası koşullar doğrultusunda, meslek standartları, eğitim standartları ve mesleki yeterlikler baz alınarak hazırlanmıştır. Uygulama aşamasında bu standartlar ve yeterlikler devamlı göz önünde bulundurulmalıdır.

Çerçeve öğretim programı ve program ders kitaplarında, okutulacak dersler, haftalık ders saatleri ve içerikleri ile derslerin nasıl uygulanacağına ilişkin açıklamalar ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Alana ait ortak dersler ve dal dersleri oluşturulan haftalık ders çizelgelerinde belirtilir. Alan ve dal dersleri konu bütünlüğü çerçevesinde hazırlanan modüllerden meydana gelmektedir. Bu derslere ait modüllerin içeriği hazırlanırken öğrencilere kazandırmak için planlanan toplam öğrenme süresi her modül için 40 saat olarak belirlenmiştir. Bu süre planlanırken öğrencinin, öğretmen rehberliğinde ve kendi başına çalışacağı saatler dikkate alınmaktadır. Örneğin 40/24 saat şeklinde hazırlanmış bir modülde; 24 saat öğretmen rehberliğinde çalışılacak süreyi, kalan 16

saat ise öğrencinin kendi başına bireysel olarak çalışacağı süreyi göstermektedir (MEB, 2011d).

MEGEP, Çerçeve Öğretim Programı kapsamında Ticaret meslek liselerinde uygulanan haftalık ders çizelgesi aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.3. Muhasebe ve Finansman Alanı (Bilgisayarlı Muhasebe, Dış Ticaret Ofis Hizmetler, Finans ve Borsa Hizmetleri Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER		DİL VE ANLATIM (*)	2	2	2	2
		TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1
		TARİH	2	2	-	-
		T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
		COĞRAFYA	2	2	-	-
		MATEMATİK	6	6	-	-
		FİZİK	2	2	-	-
		KİMYA	2	2	-	-
		BİYOLOJİ	3	3	-	-
		SAGLIK BİLGİSİ	1	-	-	-
		FELSEFE	-	-	2	-
		YABANCI DİL	6	4	4	4
		BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	-
		GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	1	-	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
TOPLAM			33	29	16	11
ALAN / DAL DERSLERİ	ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM	2	-	-	-
		MUHASEBE 1 (*)	-	7	-	-
		BİLGİSAYARDA KLAVYE KULLANIMI	-	3	-	-
		BİLGİSAYARDA OFİS PROGRAMLARI	-	4	-	-
	DAL DERSLERİ	İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ (*)				
		MUHASEBE 2				
		BİLGİSAYARLI MUHASEBE (*)				
		GİRİŞİMCİLİK VE İŞLETME YÖNETİMİ				
		ŞİRKETLER MUHASEBESİ				
		MALİYET MUHASEBESİ				
		İNŞAAT MUHASEBESİ				
		MESLEKİ MATEMATİK				
		MALİYE				
		MESLEKİ YABANCI DİL	-	-	15	24
		DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)				
		DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME				
		DIŞ TİCARET MEVZUATI				
		DIŞ TİCARET MUHASEBESİ				
		BANKA İŞLEMLERİ				
		SERMAYE PİYASASI (*)				
	FINANSAL YATIRIM					
	SERMAYE PİYASASI KAYITLARI					
	ÇALIŞMA HAYATI					
ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI			2	14	15	24
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI			3	-	8	4
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			39	44	40	40

(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

Kaynak: (MEB, 2011d: 8)

Yukarıdaki haftalık ders programını incelediğimizde 9. sınıf öğrencilerinin, tüm liselerin ortak dersleri olan 33 saatlik genel kültür dersleri ile 2 saat mesleki gelişim

dersi, 3 saat seçmeli ders ve 1 saatte rehberlik olmak üzere haftalık toplam 39 saatlik dersi yer aldığını görmekteyiz.

Yine haftalık ders çizelgesini incelediğimizde, 10.sınıfta alan seçerek muhasebe ve finansman alanına gelen öğrencilere 14 saatlik alan ortak dersi, 29 saat ortak ders ve 1 saat rehberlik olmak üzere haftalık toplamda 44 saat ders uygulanmaktadır. 11. sınıfta Muhasebe ve Finansman alanına bağlı bir dal seçildiğinde de 15 saat dal dersleri, 16 saat ortak ders, 8 saat seçmeli ders (dal dersi ya da genel kültür dersi olabilir) ile 1 saat rehberlik olmak üzere haftalık toplamda 40 saatlik program uygulanmaktadır.

12. sınıfa gelindiğinde öğrencilere, 11 saatlik ortak derslerin yanında 24 saat işletmelerde beceri eğitimi dersi adı altında staj uygulaması yapılmaktadır. Bunun yanında 12 sınıfta, 4 saat seçmeli ders ve 1 saat yine rehberlik olmak üzere haftalık toplamda 40 saatlik program uygulanmaktadır.

Muhasebe ve finansman alanında yer alan mesleki eğitime yönelik alan ve dal dersleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

2.3.2.1. Ortak dersler

Ortak dersler kapsamında, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar tüm lise gruplarında verilmesi gereken, Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği dersler, ders saatleri ve programlar uygulanmaktadır.

2.3.2.2. Alan ve dal dersleri

Muhasebe ve finansman alanında bulunan meslekler ile dallara ilişkin kazandırılması gereken temel bilgi ve becerilerin yer aldığı ders grubudur. Bu dersler programa yerleştirilirken alan ve devamında seçilen dalın özelliklerine göre, 10., 11. ve 12. sınıf seviyelerinde üç öğretim yılına yayılmıştır.

Şekil 2.3.'te yer alan ders çizelgesinde, alan ve dal derslerinden yanında (*) işareti bulunan dersler alan ve dala ait başarılmaması zorunlu derslerdir. MEB Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin 33. maddesine göre bu dersler, yıl sonu genel başarı ortalaması ile geçilemeyecek derslerdir (MEB, 2011d: 10). Yani bu alanı tercih eden bir öğrenci mezun olabilmesi için alan/dal zorunlu derslerinden geçer not almak zorundadır.

Muhasebe ve finansman alan ve dalları için başarılması zorunlu olan dersler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.4. Muhasebe ve Finansman Alanı Dallarına Göre Başarılması Zorunlu Dersler

DALLAR	MESLEK LİSESİ VE ANADOLU MESLEK LİSESİ	STAJ UYGULAMASI YAPAN ANADOLU MESLEK LİSELERİ
Bilgisayarlı Muhasebe	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Bilgisayarlı Muhasebe	Bilgisayarlı Muhasebe
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Şirketler Muhasebesi
Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Dış Ticaret İşlemleri	Dış Ticaret İşlemleri
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Dış Ticaret Muhasebesi
Finans ve Borsa Hizmetleri	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Sermaye Piyasası	Sermaye Piyasası
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Sermaye Piyasası Kayıtları

Kaynak: MEB, (2011d: 8)

2.3.2.3. Alana ait ortak dersler

Muhasebe ve finansman alanı için, alan ve tüm dalları ile ilgili ortak yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan derslerdir. Alan ortak derslerini hangi dalı (11. sınıfta) seçerse seçsin tüm alan öğrencileri almak zorundadır. Bu dersler ve içerikleri aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Muhasebe 1: Muhasebe 1 dersi, 10.sınıfta verilen ve daha çok muhasebe alanıyla ilgili temel bilgilerin ve belgelerin tanıtılmasını kapsayan derstir. Bu derste içerik olarak temel muhasebe kavramları, ticari belgeler, tacirler ve sorumlulukları, işletme defteri, serbest meslek kazanç defteri ve beyannamelere ilişkin konular yer almaktadır. Ders aracılığıyla öğrenciye ticari defter ve belgeleri temin etme ve düzenleme, işletmenin sorumlu olduğu kurumlara karşı yerine getirmesi gereken işlemleri bilme, beyannameleri temin etme ve düzenleme, işletme defteri ve serbest meslek kazanç defteri düzenlemeye ilişkin becerileri kazandırmak hedeflenmektedir.

Muhasebe 1 dersi kapsamındaki modüller, ayrılacak süre ve kazanımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2.5. Muhasebe 1 Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Ticari Defter ve Belgeler	40/24	Defter ve belgeleri temin ve tasdik ettirmek
Vergi Dairesi ve Belediye İşlemleri	40/24	Vergi dairesi ve belediye ile ilgili işlemleri yapmak
Diğer Kurum İşlemleri	40/24	İş-Kur, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ticaret sicili ve mesleki kuruluş işlemlerini yapmak
Sosyal Güvenlik	40/32	Sosyal güvenlik işlemleri yapmak
Fatura ve Fatura Yerine Geçen Belgeler	40/24	Fatura ve fatura yerine geçen belgeleri düzenlemek
Kıymetli Evraklar	40/24	Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenlemek ve menkul kıymetleri seçmek
İşletme Defteri	40/24	İşletme defteri düzenlemek
Beyannameler	40/32	Beyannameleri düzenlemek
Serbest Meslek Kazanç Defteri	40/24	Serbest meslek kazanç defteri düzenlemek

Kaynak: (MEB, 2011d: 12)

Bilgisayarda Klavye Kullanımı: Bu derste, bilgisayar ortamında F klavyede harf, rakam, işaret ve sembolleri kuralına uygun vuruşlarla yazma, on parmak hızlı yazı yazma ve resmi yazı hazırlamaya ilişkin temel bilgiler verilmektedir.

Bu ders ile öğrenciye F klavyeyi kullanarak bilgisayarda bakmadan on parmakla hızlı yazı yazma, resmi yazı ve dilekçe hazırlama standartlarına uygun biçimlendirme yapma becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.6. Bilgisayarda Klavye Kullanımı Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
F Klavye 1	40/32	Bilgisayarda yazı yazmak
F Klavye 2	40/32	Bilgisayarda yazı yazmak
Yazı Biçimleme	40/24	Bilgisayarda resmî yazı hazırlamak

Kaynak: (MEB, 2011d: 12)

Bilgisayarda Ofis Programları: Bu derste, bilgisayar ortamında ülkemizde yaygın olarak kullanılmakta olan kelime işlemci, elektronik tablolama ve sunu hazırlama programları ile internet kullanımına ilişkin bilgiler öğretilmektedir.

Ders aracılığıyla öğrenciye interneti kullanarak bilgiye ulaşma, bilgisayar ofis programlarından kelime işlemci programını kullanarak yazı yazma ve biçimlendirme, elektronik tablo programını kullanarak tablolar ve grafikler oluşturabilme, hesaplamalar yapabilme, sunu programında sunular hazırlayabilme, iş yeri dosyaları oluşturabilme becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.7. Bilgisayarda Ofis Programları Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Kelime İşlemci	40/24	Bilgisayarda metin dosyası oluşturmak
Elektronik Tablo	40/32	Bilgisayarda matematiksel ve mantıksal dosya oluşturmak
Sunu	40/16	Sunu oluşturmak
Bilgisayarla İletişim	40/8	İnternet üzerinden bilgiye ulaşmak
Bilgi Toplama ve Yönetme	40/16	Bilgisayarda rapor ve form oluşturmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 12),

2.3.2.4. Alana ait dal dersleri

Muhasebe ve finansman alanında yer alan dallara özgü ve mesleğe yönelik becerilerin kazandırıldığı dal dersleri, ağırlıklı olarak 11. ve 12. sınıfta yer alan, daha çok uygulamayı kapsadığı için işin başında veya işletmelerde fiili olarak uygulanması öngörülen derslerdir.

Seçilmiş olan dalın niteliğine göre “Çerçeve Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi” rehberliğinde uygun dersler, okul türü ve okutulacağı yıla göre belirlenir. Dallarda diplomaya götürecek dersler belirlenirken dalı destekleyici diğer derslerden de seçim yapılarak ders programı oluşturulur (MEB, 2011d: 13).

Seçilen dal derslerinin içeriği oluşturulurken, sektördeki meslek elemanlarının, okulda çalışan koordinatör öğretmenlerin ve alan öğretmenlerinin görüşlerinin dikkate alınmasının yanında bölgesel seviyede mesleğin yeterlikleri ve sektörel ihtiyaçları giderecek modüllerden yararlanılmaktadır. Dal dersleri seçildikten sonra, bu derslerin haftalık saatleri belirlenirken çerçeve öğretim programında yer alan ders modülleri için belirtilen süre ve içeriğe göre hareket edilir.

Muhasebe 2: İşletmeler iş ortamında üretim ve satış faaliyetlerini gerçekleştirirken birçok işlem yapmaktadır ve yaptıkları bu eylemler sonucunda varlık ve kaynaklarında sürekli olarak artış ve azalışlar oluşmaktadır. Örneğin senetli mal satışı durumunda işletmenin senetli alacağı artarken, mal miktarı azalır. Herhangi bir düzensizlik veya karmaşaya sebebiyet vermemek için işletmelerin sürekli yaptıkları bu işlemlerin belli bir düzen içinde takip edilmesi gerekir (Bay, 2010: 64).

İşletmelerde meydana gelen parasal işlemlerin bir düzen içerisinde kayıtlara aktarılması gerekir. Bunun için Tek düzen muhasebe sistemi kullanılır. Genel olarak 11. sınıfta okutulan bu derste, tek düzen muhasebe sistemi ve bilanço esasına göre

parasal hareketleri muhasebe defterlerine kaydetme, temel mali tabloları düzenleyebilme ve dönem sonu işlemlerini yapabilme becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.8. Muhasebe 2 Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Bilânço	40/24	Bilânço düzenlemek
Büyük Defter ve Mizan	40/24	Büyük defter ve mizan düzenlemek
Varlık Hesapları	40/32	Varlık hesaplarını kaydetmek
Kaynak Hesapları	40/32	Kaynak hesaplarını kaydetmek
Gelir Tablosu	40/24	Gelir tablosu düzenlemek
Muhasebe Uygulaması	40/32	Muhasebe uygulaması yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 13)

Bilgisayarlı Muhasebe: Muhasebe bilgi sisteminde işlem çeşitliliğinin artması ve teknolojik gelişmeler dikkate alındığında; muhasebe sisteminin dijital ortamda izlenmesi kaçınılmazdır. Muhasebenin bilgisayar ortamında izlenmesi bilginin doğru ve güvenilirliğini artırmakta ve muhasebecilere zaman açısından da fayda sağlamaktadır (MEB, 2011e: 1).

Geçmiş yıllarda muhasebeciler tüm işlemleri elde yaptıkları için işlerinin çokluğundan, kırtasiyeden yakınırken bilgisayarların muhasebe alanında kullanılmaya başlanması muhasebecilere büyük kolaylık sağlamıştır.

Bilgisayarlı Muhasebe dersinde tek düzen muhasebe sistemine göre işletme bilgilerinin bilgisayar ortamında nasıl kaydedildiği öğretilmektedir. Bu ders ile öğrenciye tek düzen muhasebe sistemi kayıtlarını bilgisayarlı muhasebe paket programlarını kullanarak kaydedebilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.9. Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Program Yükleme	40/24	Paket programı kurmak ve ayarlarını yapmak
Cari Hesap	40/24	Cari hesap işlemleri yapmak
Çek Senet	40/24	Çek senet takibi yapmak
Ön Muhasebe	40/24	Ön muhasebe işlemleri yapmak
Muhasebe	40/32	Muhasebe işlemleri yapmak
Entegrasyon	40/24	Entegrasyon işlemleri yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 13)

Girişimcilik ve İşletme Yönetimi: Günümüzde işletmeler açısından girişimci düşünceyi geliştirme ve faaliyete geçirme büyük önem arz etmektedir. İşletmelerin rekabet ortamında başarılı olabilmeleri için yeni ve değişik fikirlere ihtiyaçları vardır. Bu nedenle planlı ve bilinçli hareket etmek için girişimcilik ve işletme yönetimi eğitimi büyük önem arz etmektedir.

Bu ders verimli bir işletme için gerekli işletme yönetimi konuları ile piyasalardaki iktisadi gelişmelere ilişkin bilgilerin verildiği derstir. Ders aracılığıyla öğrenciye iktisadi gelişmeleri izleme, faaliyet alanını belirleme ve iş yeri açıp işletme fikirlerini geliştirebilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.10. Girişimcilik Ve İşletme Yönetimi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Piyasaları İzlemek	40/24	Ekonomik gelişmeleri izlemek
Faaliyet Alanı	40/24	Faaliyet alanlarını araştırmak
İş Yeri Açmak	40/24	İş yeri açmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 14)

Maliyet Muhasebesi: Üretim yapan işletmelerin, üretmiş oldukları mal ve hizmetlerin satış fiyatları ve bunun doğrultusunda kâr oranlarını doğru belirleyebilmeleri için öncelikle üretim maliyetlerini doğru hesaplamaları gerekmektedir. Bu durum maliyet muhasebesi dersinin önemini ortaya koymaktadır.

Bu derste öğrenciye, üretim yapan işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetlerin maliyetlerini hesaplayabilme ve bu hesaplamalara ilişkin maliyet kayıtlarını yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.11. Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Ürün ve Hizmet Maliyeti	40/32	Ürün ve hizmet maliyetini hesaplamak
Maliyet Kayıtları	40/32	Maliyet kayıtları yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 15)

Şirketler Muhasebesi: Şirket kurma işlemleri, şirketlerin kâr/zarar dağıtımları, sermaye artırımları ve azaltımları, şirket işlemlerindeki değişiklikler ile kapanış işlemlerine ilişkin bilgilerin verildiği derstir.

Bu derste öğrenciye şirket türlerini tanıma, şirketlerin kuruluş işlemlerini yapabilme ve şirket türlerine göre gelişen işlemlere ilişkin gerekli muhasebe kayıtlarını tutma becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir. Şirket türü olarak şahıs şirketleri,

sermaye şirketleri, kooperatifler tanıtılarak muhasebe kayıtlarının nasıl tutulduğu anlatılmaktadır.

Tablo 2.12. Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Şahıs Şirketleri	40/24	Şahıs şirketi işlemleri yapmak
Sermaye Şirketleri	40/24	Sermaye şirketi işlemleri yapmak
Şirket Kapanış İşlemleri	40/24	Şirket kapanış işlemleri yapmak
Kooperatifler	40/24	Kooperatif işlemleri yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 14)

İnşaat Muhasebesi: İnşaat işletmelerinin kullandığı belgeler ve bu işletmelerin muhasebe kayıtlarının nasıl tutulduğuna ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir.

Bu derste öğrenciye inşaat işletmelerine özel kullanılan defter ve belgeleri düzenleyebilme ve inşaat işlemlerine ilişkin gerekli muhasebe kayıtlarını yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.13. İnşaat Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
İnşaat İşletmeleri	40/32	İnşaat işletmelerini belirlemek
İnşaat Kayıtları	40/32	İnşaat kayıtları yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 15)

Mesleki Matematik: Matematiksel ticari işlemlere (yüzde,faiz hesaplamaları vb.) ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir.

Bu ders aracılığı ile öğrenciye iş hayatında kullanılan matematiksel ticari hesaplamalar kapsamındaki yüzde, faiz, kâr/zarar ve katma değer vergisi tutarlarını hesaplayabilme becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.14. Mesleki Matematik Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mesleki Aritmetik	40/32	Mesleki matematik aritmetiğini uygulamak
Mesleki Hesaplamalar	40/32	Mesleki matematik hesaplamaları yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 15)

Maliye: Vergi çeşitleri, vergi hesaplamaları gibi vergiyi ve bütçe işlemlerini ilgilendiren konularla ilgili bilgilerin öğretildiği derstir. Bu derste öğrenciye bütçe işlemlerini gerçekleştirebilme ve vergi çeşitlerine göre gerekli hesaplamaları yaparak verginin ödenmesi işlemlerini yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.15. Maliye Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Bütçe İşlemleri	40/32	Bütçe işlemleri yapmak
Vergi	40/32	Vergi ödeme işlemlerini yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 15)

Mesleki Yabancı Dil: Günümüz itibarıyla ticaretin uluslararası boyut kazanmasıyla yabancı dil bilmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu sebeple okullarda mesleki yabancı dil eğitimi verilmektedir.

Mesleki yabancı dil dersi, muhasebeyle ilgili dış ticarete ilişkin mesleki kavramların ve mesleki konuların yabancı dildeki karşılıklarının öğretildiği derstir. Bu ders aracılığıyla öğrenciye mesleğinin gerektirdiği terimleri kullanarak yabancı dilde okuma, yazma, dinleme, konuşma ve iletişim kurma becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir.

Tablo2.16. Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mesleki Yabancı Dil (Dış Ticaret-İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Dış Ticaret -İngilizce) 2	40/32	
Mesleki Yabancı Dil (Borsa ve Finansman- İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Borsa ve Finansman- İngilizce) 2	40/32	
Mesleki Yabancı Dil (Bilgisayarlı Muhasebe- İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Bilgisayarlı Muhasebe- İngilizce) 2	40/32	

Kaynak: (MEB, 2011d: 16)

Dış Ticaret İşlemleri: Dış ticaret faaliyetleri içinde bulunduğumuz kurum ve kuruluşlar, bunlara ilişkin izin durumları ve düzenlenmesi gereken gümrük belgelerine ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir.

Bu derste öğrenciye dış ticaret bağlantıları kurma, bakanlıklarda dış ticaret işlemlerini yapabilme, gümrük belgelerini düzenleyebilme, uluslararası ticarete devlet yardımları, KDV istisnaları ve sigorta ile ilgili işlemleri yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.17. Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Dış Ticaret Kavramları	40/16	Dış ticaret kavramlarını tespit etmek
Dış Ticaret Bağlantıları	40/16	Dış ticaret bağlantıları kurmak
Gümrük Belgeleri	40/16	Gümrük belgelerini düzenlemek
Bakanlıklarda Dış Ticaret İşlemleri	40/16	Bakanlıklarda dış ticaret işlemleri yapmak
İhracatçı Birlikleri ve Devlet Yardımları	40/16	İhracatçı birlikleri ve devlet yardımları işlemleri yapmak
KDV İstisnası İşlemleri	40/8	KDV istisnası ile ilgili işlemleri yapmak
Sigorta Kuruluşları İşlemleri	40/8	Sigorta kuruluşları ile ilgili işlemleri yapmak
Oda ve Borsa İşlemleri	40/8	Oda ve borsa ile ilgili işlemleri yapmak
Diğer Kuruluş İşlemleri	40/8	İzin veren diğer kuruluşlarla ilgili işlemleri yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 16)

Dış Ticarete Teslim ve Ödeme: Dış ticaret faaliyetlerine ilişkin teslim ve ödeme işlemlerinin nasıl gerçekleştirildiğiyle ilgili bilgilerin öğretildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye dış ticarete teslim ve ödeme şekillerine ilişkin işlemleri yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.18. Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Dış Ticarete Teslim Şekilleri	40/24	Dış ticarete teslim şekillerini tespit etmek
Dış Ticarete Ödeme Şekilleri	40/24	Dış ticarete ödeme şekillerini takip etmek

Kaynak: (MEB, 2011d: 16)

Dış Ticaret Mevzuatı: İhracat, ithalat ve gümrük konularına ilişkin dış ticaret mevzuatında yer alan bilgilerin öğretildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye dış ticaret faaliyetlerini kapsayan ihracat, ithalat, gümrük, banka ve kambiyo işlemlerini yapabilme ve bu işlemlerle ilgili yürürlükte bulunan kanunları takip edip uygulayabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.19. Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
İhracat	40/16	İhracat işlemlerini yapmak
İthalat	40/16	İthalat işlemlerini yapmak
Gümrük Tarifeleri	40/16	Gümrük tarifelerini takip etmek
Banka ve Kambiyo İşlemleri	40/24	Banka ve kambiyo işlemlerini yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 17)

Dış Ticaret Muhasebesi: Dış ticaret muhasebesinin konusunu oluşturan mali tablolar, dış ticaret muhasebe sistemi ve ihracat-ithalat kayıtlarının öğretildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye dış ticaret faaliyetlerini kapsayan ihracat ve ithalat işlemlerine ilişkin

muhasabe kayıtlarını yapabilme, dış ticarete gerekli olan mali tabloları düzenleyebilme ve dış ticaret finansmanı sağlama becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.20. Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mali Tablolar	40/16	Mali tabloları düzenlemek
Dış Ticaret Muhasebe Sistemi	40/16	Muhasebe sistemini oluşturmak
İthalat Kayıtları	40/16	İthalat işlemlerini kaydetmek
İhracat Kayıtları	40/16	İhracat işlemlerini kaydetmek
Dış Ticaret Finansmanı	40/16	Dış ticaret finansmanı sağlamak

Kaynak: (MEB, 2011d: 17)

Banka İşlemleri: Banka ve sigorta işlemlerine ilişkin gerekli bilgilerin öğretildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye bankaların gerçekleştirdikleri kuruluş işlemleri, mevduat, kambiyo, hizmet ve sigorta işlemlerini yapabilme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.21. Banka İşlemleri Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Banka Kuruluş İşlemler	40/16	Banka kuruluş işlemlerini yapmak
Mevduat İşlemleri	40/32	Mevduat işlemlerini yapmak
Kambiyo İşlemleri	40/32	Kambiyo işlemlerini yapmak
Hizmet İşlemleri	40/24	Hizmet işlemlerini yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 17)

Sermaye Piyasası: Sermaye piyasası ve finansal piyasa faaliyetlerine ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir. Bu ders aracılığıyla öğrenciye sermaye piyasası faaliyetlerini gerçekleştirebilme ve piyasadaki finansal kuruluşları seçme ve finansal piyasaları takip etme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.22. Sermaye Piyasası Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Sermaye Piyasası Faaliyetleri	40/32	Sermaye piyasası faaliyetlerini tespit etmek
Finansal Kuruluşlar	40/32	Finansal kuruluşları seçmek
Türkiye’de Finansal Piyasalar	40/32	Türkiye’de finansal piyasaları takip etmek

Kaynak: (MEB, 2011d: 18)

Finansal Yatırım: Finansal yatırım çeşitleri ve alanlarına ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye finansal piyasalarda bulunan finansal yatırım ve türev

piyasa araçlarını değerlendirerek finansal işlemler yapabilme becerilerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tablo 2.23. Finansal Yatırım Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Finansal Yatırım Araçları	40/32	Finansal yatırım araçlarını değerlendirmek
Türev Piyasa Araçları	40/32	Türev piyasa araçlarını değerlendirmek
Finansal İşlemler	40/32	Finansal işlemleri yapmak

Kaynak: (MEB, 2011d: 18)

Çalışma Hayatı: Çalışma hayatını ilgilendiren iş hukuku, mesleki gündem, toplam kalite yönetimi, teknolojik gelişmeler ve personel gelişimini etkileyen motivasyon artırıcı faaliyetlere ilişkin bilgilerin öğretildiği derstir.

Bu ders ile öğrenciye çalışma hayatında iş hukuku kuralları ve anayasal hak ve sorumlulukları doğrultusunda hareket etme, ekonomik, sosyal, toplumsal olayları ve teknolojik gelişmeleri takip etme, personel için gerekli motivasyon artırıcı faaliyetleri yürütme becerilerini kazandırmak hedeflenmektedir.

Tablo 2.24. Çalışma Hayatı Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Anayasal Hak ve Sorumluluklar	40/16	Anayasal haklarına ve sorumluluklarına uygun davranmak
Mesleki Gündem	40/16	Ekonomik, sosyal ve toplumsal olayları takip etmek
Personel Gelişimi	40/16	Personel gelişim faaliyetlerini yürütmek
Toplam Kalite Yönetimi	40/16	Toplam kalite prensiplerini uygulamak

Kaynak: (MEB, 2011d: 18)

İşletmelerde Beceri Eğitimi: İşletmelerde beceri eğitimi dersi, okulda öğrenilen teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi amacıyla 12. sınıfta işyeri ortamında gerçekleştirilmektedir.

Bu dersin içeriği oluşturulurken her okul, dal modülleri ağırlıkta olmak üzere sektörel beklenti ve ihtiyaçları karşılayacak şekilde sektör çalışanları, okuldaki koordinatör öğretmenler ve alan öğretmenlerinin görüşlerini alır. Var olan modüller bölgesel özellikler ve sektör beklentilerini karşılamıyorsa yeni modüller hazırlanabilir. Bu durumda yeni oluşturulan modül, İl İstihdam ve Meslek Eğitim Kurulu'na onaylatılarak kullanılmaya başlanır ve bir nüshası da okulun bağlı bulunduğu ilgili üst birime gönderilir (MEB, 2011d: 13).

İşletmelerde Beceri Eğitimi dersi Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'nde belirtilen hükümlere göre uygulanır. İşletmelerde beceri eğitimi yapılmayan okul türlerinde öğrenciler, ilgili mevzuat doğrultusunda staj yaparlar.

2.3.2.5. Seçmeli dersler

Seçmeli dersler, alan/dal zorunlu dersleri ve ortak dersler dışında kalan ders grubudur. Bu dersler Talim ve Terbiye Kurulu Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan kararlar ve Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi'nde belirtilen açıklamalara göre genel kültür-genel yetenek, alana ait ya da diğer alanların derslerinden seçilebilir.

Seçilecek dersler, bölge özellikleri ve sektörel ihtiyaçlar ile alan öğretmenleri ve öğrenci talepleri göz önünde bulundurularak alan ve dalın özelliklerine göre okul idaresi tarafından belirlenir. Bu dersler seçilirken alan için önem ve öncelik derecesi dikkate alınmalıdır. Seçmeli ders saatleri haftalık ders çizelgesinde belirlenen süreyi geçemez. Mesela 2015/2016 eğitim öğretim yılı için haftalık ders çizelgesine baktığımızda 10. sınıfta 2 saat seçmeli ders saati verilmiştir ve bu kadar saat koyulmak zorundadır.

2.4. Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Açısından Değerlendirilmesi

Muhasebecilik mesleği, tüm toplumlarda önemli role sahiptir. Ekonomik faaliyetlerin ulusal sınırları aşarak dünya çapında gerçekleşmesi ve uluslararası yatırımların artması muhasebecilik mesleğini de etkilemiştir. Artık günümüzde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının geniş yelpazeli küresel bir bakış açısına sahip olmaları gerekmektedir.

Muhasebe eğitiminin ne denli kaliteli olduğunun tespitine destek veren unsurlardan belki de en önemlisi, muhasebe ve denetim standartlarının muhasebe meslek mensupları tarafından etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığıdır (Uyar ve Yelgen, 2012: 331).

Meslek mensupları, muhasebenin gelişmesinde büyük ve etkin rol oynamaktadırlar. Bu bağlamda, muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve alanda yaşanan değişikliklere karşı güncel kalmalarının sağlanabilmesi, muhasebenin gelişmesinde

çok önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle, mesleki muhasebe eğitim programlarının nasıl olması gerektiği, içeriklerinin kapsamı ve kalite yeterliklerine ilişkin konular üzerinde son yıllarda sıklıkla durulmaya başlanmıştır. Önceleri, teknik boyutların üzerinde fazlaca yoğunlaşan buna karşın beceri, etik, sorumluluk ve şeffaflık gibi son derece önemli kavramlara gerekli önemi vermeyen mesleki eğitim; bugün, teknik bilginin yanında diğer sosyal ve manevi unsurların da önemli olduğunu genel geçer şekilde kabul etmektedir. Bu nedenle, mesleki eğitim programlarının içeriklerinde radikal değişimler yaşanmıştır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 51).

Muhasebecilerin faaliyet gösterdikleri çevrede gerçekleşen hızlı değişim önemli bir faktör durumundadır. Küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, çıkar gruplarının artması gibi gelişmeler değişimin kaynağını oluşturmaktadır. Günümüz itibarıyla muhasebe meslek mensuplarından kredi kuruluşları ve yatırımcıların yanı sıra tüm çıkar gruplarının bilgi ihtiyaçlarına cevap vermeleri beklenmektedir (Özbirecikli, 2007: 73).

Küresel ekonomiden kaynaklı olarak, işletmeyle ilgilenen taraflar artık ülke sınırları dışına taşmış, muhasebe biriminin ürettiği bilgilerle uluslararası seviyede ilgilenilmeye başlanmıştır. Buna bağlı olarak, muhasebecilerin sürekli değişime ayak uydurabilmesi, kendini sürekli güncel bilgi ve becerilerle donatması, belli seviyede mesleki bilgi, beceri ve niteliklerle etik ve mesleki değerlere sahip olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şengel, 2010: 81). Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bu görevi üstlenerek ülkeler arasında muhasebe eğitimi konusunda birliktelik sağlamak amacıyla eğitim standartları oluşturmuştur. Bu kısımda IFAC tarafından yayımlanan muhasebe eğitimi standartları incelenecek ve ülkemizdeki ticaret meslek liseleri bu kapsamda değerlendirilecektir.

2.4.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu hakkında genel bilgi

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants – IFAC), dünya çapında kurulmuş bir muhasebe meslek örgütüdür. IFAC, 1977 yılında Münih’te yapılan 11. Dünya Muhasebeciler Kongresi’nde kurulmuş olup muhasebe mesleğini dünya çapında geliştirme amacını taşımaktadır (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2009: 83).

IFAC'ın misyonu, kamu çıkarı için sürekli yüksek kalitede hizmet sağlamak amacıyla mesleği geliştirmek ve yüceltmektir. 51 ülkeden 63 kurucu üye ile faaliyetlerine başlayan IFAC, günümüzde 130 ülkede 2,5 milyon muhasebeciyi temsil eden, 179 üye kuruluştan oluşan bir kurum halini almıştır. Türkiye'den Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) ve Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) IFAC üyesi kuruluşlardır.

IFAC bünyesinde denetim, etik, kamu sektörü ve eğitim alanlarında standartlar oluşturan dört kurul bulunmaktadır. Bunlardan denetim alanında standartlar geliştiren kurul, Ekim 1977 tarihinde kurulmuş olan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu'dur (IAASB - International Auditing and Assurance Standards Board). Etik alanındaki standartları ise yine Ekim 1977 tarihinde faaliyete geçmiş olan Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu (IESBA - International Code of Ethics for Professional Accountants) oluşturmaktadır. Kamu sektörü alanındaki standartlar, Mayıs 1987 tarihinde kurulan Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB - International Public Sector Accounting Standards Board) tarafından geliştirilip duyurulmaktadır. Burada değinilen Uluslararası Eğitim Standartları (IES – International Education Standards) ise önceleri, Ekim 1977 tarihinde işlerliğe kavuşmuş olan Eğitim Komitesi (Education Committee) tarafından oluşturulurken sonradan komitenin ismi ve yapısı değişikliğe uğramış; Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB – International Accounting Education Standards Board) ismiyle faaliyetlerine devam etmiştir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 53).

Muhasebe mesleğinin en etkili şekilde sürdürülebilmesi için IFAC, çeşitli alanlarda standartlar ve yönergeler yayınlamaktadır. IFAC bünyesindeki Mesleki Yeterlilik Öncesi Kurallar da Eğitim Standartları içerisinde düzenlenmektedir. Önceden Uluslararası Eğitim Yönergeleri (International Education Guidelines – IEG) şeklinde yayınlanmakta olan düzenlemeler, 2002 yılında standart taslağı haline dönüştürülerek “Profesyonel Muhasebeciler İçin Uluslararası Eğitim Standardı” (International Education Standard for Professional Accountants) şeklinde isimlendirilmiştir. Bu

dönüşüm esnasında bir yandan mevcut düzenlemeler revize edilirken bir yandan da eksik kısımlar için yeni düzenlemeler getirilmiştir (Köse ve Yılmaz, 2003: 1).

IFAC'ın hazırlamış olduğu muhasebe eğitimi standartları, IFAC üyesi olan tüm muhasebe örgütleri tarafından 2005 yılından itibaren uygulanmaktadır. Bu standartlar dünya çapındaki tüm muhasebe meslek mensuplarının benzer düzeyde bilgi donanımına sahip olması amacıyla geliştirilmiştir. IFAC'ın düzenlemiş olduğu standartlarda, muhasebe meslek mensubu adaylarının ilk olarak edinmesi gereken bilgilerin genel eğitim ve mesleki eğitim şeklinde iki başlıkta düzenlendiği görülmektedir. 2005 yılındaki bu gelişmelerin devamında ülkemizde de TESMER eğitim çalışmalarına bu çerçevede yön vermeye başlamıştır (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2009: 83).

2.4.2. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları; muhasebe eğitiminin giriş şartlarından başlayarak, program içerikleriyle devam eden, mesleki beceri, mesleki/etik değerler, staj şartları, ölçme değerlendirme, sürekli mesleki gelişim ve denetçiler için gerekli yeterlilik şartlarını kapsayan ve ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli revize edilen yapısıyla, muhasebe mesleğinin geleceğine yön vermektedir (Tazegül ve Karabayır, 2015: 4).

Söz konusu standartlar ile muhasebe meslek mensuplarının eğitim, staj ve öğretimleri konusunda düzenlemeler yapılarak mesleğin ileriye götürülmesi amaçlanmaktadır (Uyar, 2008: 81).

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları'nın oluşturulmasında Eğitim Komitesi ve devamı niteliğinde olan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) önemli roller üstlenmektedir. Bağımsız bir standart oluşturma kurulu olan IAESB, muhasebe eğitiminde meydana gelen gelişmeleri dikkatle takip etmekte ve tüm dünyadaki muhasebe meslek örgütlerine eğitim ve uygulama programları konusunda yol göstermektedir (Uyar, 2008: 80).

Üyeleri arasında muhasebeciler, akademisyenler ile iş ve kamu temsilcilerinin yer aldığı IAESB, muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve muhasebe mesleğinin gelişimini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda da Uluslararası Eğitim Standartlarını (IES) yayınlamaktadır.

IES'nin içeriğinde uluslararası tanınma, kabul edilme ve uygulanma olasılığı bulunan temel yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Bu uygulamalar yerel kurallardan öncelikli değildir ve sadece tanımlayıcı nitelik taşımaktadır. IES'nin faydaları şu şekilde özetlenebilir (Uyar ve Ünlüsoy, 2007):

- Muhasebe mesleğine olan toplumsal yaklaşımı olumlu hale getirecek muhasebecilerin yetiştirilmesi için gerekli küresel çalışma ortamını sağlamak,
- Tüm dünyada muhasebe eğitim sürecini birbirine yaklaştırmak,
- Eğitim sürecinin tutarlılığını arttırmak,
- Tüm muhasebeciler için eğitim ve uygulama tecrübelerini bir temele oturtmak ve böylece tek ve genel kabul görmüş uluslararası teknik ve uygulama standartlarının kabulünü sağlamak,
- Muhasebecilerin tüm dünyada daha geniş bir alanda kabul görmesini ve değişimini sağlamak,
- Dünya üzerinde muhasebe meslek örgütlerinin karşılıklı işbirliği ve tanınmasını daha da arttırmaktır.

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları (IES) ile Avrupa Birliği'nde benimsenen yaşam boyu öğrenme yaklaşımı savunulmakla birlikte muhasebe eğitiminde kaliteyi artırmak sürekli mesleki gelişmeyi sağlamak ve ortak bir muhasebe dili oluşturmak öncelikli hedeflerdir. Bu kapsamda Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu sekiz adet uluslararası muhasebe eğitim standardı yayınlamıştır. Bu standartlar şunlardır (Bozkurt vd., 2013: 66);

IES 1: Muhasebe Eğitimi Giriş Şartları Standardı

IES 2: Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği Standardı

IES 3 : Mesleki Beceriler Standardı

IES 4 : Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar Standardı

IES 5 : Uygulama Deneyimi (Staj) Standardı

IES 6 : Mesleki Yeterlilik ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı

IES 7 : Sürekli Mesleki Eğitim Standardı

IES 8: Profesyonel Denetimciler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları Standardı

Muhasebe Eğitime Giriş Şartları Standardı (IES 1), IFAC üyelerinin mesleki muhasebe eğitimi ve mesleki tecrübesi programlarına giriş için gerekli şartları, meslek mensubunun eğitim ve mesleki yeterlilik seviyelerini belirleme amacını taşımaktadır (IES 1, md.1). Standartta meslek mensubu adaylarının meslek eğitimi ve staj programlarına başlayabilmesi için taşınması gereken temel muhasebe eğitim düzeyi düzenlenmektedir. Bir IFAC üyesi olma koşuluyla, profesyonel muhasebe eğitimi programına başlanabilmesi için, en az lisans mezunu veya dengi yüksek okullardan mezun olma şartını sağlamak gerekmektedir (IES 1, md.2).

Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği Standardı (IES 2), meslek mensuplarına muhasebe eğitim programlarıyla ileri muhasebe bilgi ve becerisinin kazandırılması amacıyla muhasebe mesleği eğitim programlarının içeriğini düzenlemektedir (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 121). Standartta, muhasebe meslek mensubu olabilmek için gerekli olan bilgi ve yetenekler tanımlanmıştır. Standarda göre, profesyonel muhasebe eğitimi akademik bir ortamda alınabileceği gibi derecelendirmenin yapılabildiği bir çalışma kursunda da alınabilir. Ancak her durumda eğitim programının içeriği ve süresi meslek mensubunun edinmesi gereken bilgiyi kapsayacak boyutta olmalıdır (Tazegül ve Karabayır, 2015: 5). Profesyonel muhasebe eğitimi programının içeriği, ön yeterlilik programlarının devamı niteliğinde olmalıdır. Adayların mesleki bilimsel yeterliklerini kazanabilmesi için bu programın en az iki yıllık süreci kapsamı ve yoğun olması gerekmektedir (IES 2, md.11, 12).

Bu Standart (IES 2), Profesyonel muhasebe eğitim programları temel içeriğini üç ana başlıkta toplamaktadır. Bunlar (Köse ve Yılmaz, 2003: 7):

- Örgütsel bilgi ve işletmecilik bilgisi,
- Bilişim Teknolojileri bilgisi ve
- Muhasebe ve finansla ilgili konulara ilişkin bilgilerdir.

Mesleki Beceriler Standardı (IES 3), sahip olunması gereken mesleki becerileri kapsamaktadır. Standarda göre muhasebe meslek mensuplarından sadece mesleğin gerektirdiği bilgi birikimine sahip olmaları değil, aynı zamanda bu bilgileri analiz etme, yorumlama ve karar alma süreçlerinde kullanma, rakamlar ve olaylar arasında

bağlantılar kurma gibi mesleki becerilere de sahip olmaları beklenmektedir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 122).

Standartta bir muhasebe meslek mensubunun sahip olması gereken beceriler şu şekilde sınıflandırılmıştır (Köse ve Yılmaz, 2003: 12) :

- zihinsel ve entelektüel beceriler,
- teknik ve işlevsel beceriler,
- kişisel beceriler,
- kişiler arası ve iletişim becerileri,
- örgüt ve işletme yönetimi becerileri.

Zihinsel ve entelektüel becerilerde analitik düşünme, neden sonuç ilişkisi kurabilme, araştırma yapabilme gibi beceriler ön plandadır. Teknik ve işlevsel becerilerin içerisine ise risk analizi ve raporlama yapabilme gibi sonuca yönelik beceriler girmektedir. Kişisel becerilere bakıldığında değişime açık olabilme, kendi kendini geliştirebilme ön plana çıkmaktadır. Kişilerarası ve iletişim becerilerini ise mesleki ahlak, her türlü çalışma ortamına ayak uydurabilme, takım çalışmalarında yer alabilme şeklinde tanımlamak mümkündür. Liderlik, yetki devri, stratejik planlama ve proje yönetimi gibi beceriler ise örgütsel ve işletme yönetimi becerileri başlığı içerisinde değerlendirilmektedir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 58).

Mesleki becerilerin kazandırılması eğitimi, kişinin kültürel ve sosyal yönünün geliştirilmesini kapsadığı için uzun bir süreç gerekmektedir. Bu nedenle standartta Amerika Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonunun çalışmasında yer alan "Genel Eğitim"in profesyonel muhasebe eğitiminin her aşamasında yer alması gerektiği vurgulanmıştır (IES 3, md.19). Dolayısıyla kültürel ve sosyal eğitim orta öğretim seviyesinden itibaren, lisans eğitimi düzeyinde edebiyat, müzik, sanat, sosyal ve politik olaylar ve değerlendirilmesi, sosyoloji, psikoloji gibi derslerin eğitim programlarına dahil edilmesiyle mümkündür (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 122).

Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar Standardı (IES 4), muhasebe meslek mensuplarının eğitim sürecinde kazanmaları gereken mesleki değerleri, etik anlayışını ve mesleki tutumları ana hatlarıyla belirlemektedir. IES 4 koduyla yayımlanarak 2005 yılında yürürlüğe giren standardın amacı, meslek mensubu adaylarının uygun mesleki değerler, etik ve tutumlarla donanmalarını sağlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilecek eğitim programlarında, muhasebe meslek mensubu adaylarının, yeterlilik kazanacakları eğitim programları sürecinde; mesleki değerler, etik ve tutumlara ilişkin anlayışlarının oluşması gerekmektedir (Çubukçu, 2012: 105).

Muhasebe meslek mensupları, gerekli faaliyetleri yerine getirirken finansal raporlarda sunulan bilgilerden dolayı sadece belli bir kesime değil toplumun her kesimine karşı sorumludur. Bu nedenle muhasebe mesleğinde, mesleki ve teknik bilgi eğitiminin yanında etik eğitimi de önem arz etmektedir. Son dönemlerde dünya çapında önemi gittikçe artan ve yaygın gündem oluşturmaya başlayan etik kavramı IES 4'te geniş bir şekilde ele alınmaktadır.

Eğitim programları hazırlanırken, meslek ahlakı ve etik değerlerinin kazandırılabilmesi için dürüstlük, tarafsızlık, sorumluluk ve güvenilirlik, profesyonel davranış, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, kamu beklentisi ile kanunlar arasındaki ilişkiyi içeren ahlaki kural ve yasaları kapsamasına dikkat edilmelidir. Meslek ahlakının kazanılması için, lisans düzeyi ve mesleki eğitim programlarında verilen eğitim haricinde staj aşamasında verilen eğitimde de konuya gereken önem verilmelidir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 122). Hatta etik değerlerin staj/uygulama aşamasında verilmesinin daha iyi olacağı düşünülmektedir.

Uygulama Deneyimi (Staj) Standardı (IES 5), uygulama deneyiminin önemine ve staj için gerekli olan niteliklere değinmektedir. Standartta temel olarak staj şartları yer almaktadır. Staj şartları standardının amacı, edinilen mesleki bilginin yanı sıra uygulama tecrübelerinin aday meslek mensubuna kazandırılmasıdır. Uygulama deneyimi profesyonel muhasebe eğitiminin önemli bir parçasıdır. Adaylar uygulama deneyimi kazanmak için standartta belirtilen sürede staj eğitimlerini tamamladıktan sonra mesleki yeterlilik sınavına girerler (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 123).

Uygulama deneyimi ve akademik çalışma arasındaki denge başvuran adayın seviyesine göre değişebilir. Uygulama deneyimi fiili çalışma ortamında kazanılırken, teorik bilgi daha çok akademik bir ortamda kazanılır. Mesleki değerler ve ahlak kurallarının kazanılmasını her iki ortamdaki eğitimler birlikte etkilemektedir. Bu standart, staj eğitiminin adayın kendi ihtiyaçlarını, düzenleyici kurumların isteklerini ve kamunun beklentisini yerine getirecek şekilde olmasıyla ilgilidir (Köse ve Yılmaz,

2003: 12). Ayrıca standartta, kazanılan deneyimin yeterli seviyede olduğunu ölçecek gözetim ve kontrol sistemleri de tanımlanmaktadır.

IFAC tarafından staj süresi yeterlilik sınavı öncesi en az 3 yıl olarak düzenlenmiştir. Yüksek lisans yapılması halinde bu süre bir yıl kısalabilmektedir. Bu süre, adayların, mesleki yeterliliğe sahip olarak işlerini yerine getirmeleri ve kariyerleri boyunca gelişmelerini sürdürmeleri için gerekli olan mesleki bilgileri, mesleki becerileri, mesleki değerler, etik ve tutumları elde ettiklerini göstermelerini izin verecek uzunluk ve yoğunlukta olmalıdır (İskender ve Kırlioğlu, 2012: 38).

Mesleki Yeterlilik ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı (IES 6), mesleki bilgi ve beceri birikimi edinmiş adayların, bilgi ve yeterliliklerinin sınanması konularını içermektedir. Bu yeterlilik düzeyi, lisans eğitiminden daha üst bir yeterliliği ifade etmekte ve adayın teorik ve pratik bilgiler açısından değerlendirilmeye tabi tutulmasını gerektirmektedir (Özbirecikli, 2007: 80).

Türkiye’de bu süreç, aynı zamanda IFAC’ın da üyesi olan TÜRMOB’un organizatörlüğünde yürütülmektedir. TÜRMOB bu işlemleri kendi bünyesinde oluşturduğu TESMER aracılığıyla yapmaktadır (İskender ve Kırlioğlu, 2012: 40). TESMER, adayın aldığı eğitimlerin teorik açıdan değerlendirmesini yapmaktadır. Buna karşın staj sürecinde elde edilmesi beklenen pratik kazanımlar değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır. Standartta sınavların çoğunlukla yazılı yapılması, gerekli görüldüğü durumlarda ise sözlü yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Sürekli Mesleki Eğitim/Gelişim Standardı (IES 7), meslek mensubu adayının muhasebe meslek sınavını (mesleki yeterlilik sınavı) geçtikten sonra, kazandığı bilgilerin güncelliğini koruması ve mesleğe devam ettikleri sürece “yaşam boyu öğrenme” ilkesi ile mesleğin gerektirdiği değişim ve dönüşüme uyum sağlamasını amaçlamaktadır (Tazegül ve Karabayır, 2015: 6). IFAC üyesi tüm meslek mensupları için, sürekli olarak mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri zorunlu bir uygulamadır (IES 7, md. 19).

Muhasebe meslek mensuplarının küresel çerçevede iş yapabilmeleri ve kaliteli hizmet verebilmeleri için muhasebe alanında yaşanan son gelişmeleri, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’ndaki değişimler ile bilgi teknolojisindeki ilerlemeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir. Bu durum meslek mensuplarını

ister istemez sürekli mesleki değişim ve yaşam boyu öğrenme ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu bağlamda iş yaşamlarında başarılı olmak isteyen muhasebe meslek mensupları, kendilerini sürekli bir şekilde geliştirme yolunu seçmekte ve gerekli mesleki bilgi ve beceriye sahip olmak için çaba sarf etmektedirler (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 59).

Profesyonel denetçiler için gerekli yeterlik şartları ise IES 8’de yer almaktadır. IES 8 yayınlanan son standarttır. Profesyonel denetimciler için gerekli yeterlilik şartları standardı, muhasebe meslek mensuplarının (profesyonel muhasebeciler) yetkin denetim elemanları olabilmeleri için gerekli olan yetenekleri kazanmalarını amaçlamaktadır. Söz konusu standartta denetime özgü gerekli bilgi ve becerilerin yanı sıra göz önünde bulundurulması gereken etik kurallar da tanımlanmıştır (Bozkurt vd., 2013: 67). Söz konusu standart, IES 1-7 temelinde hazırlanmış olup bunlarda yer alan hükümleri de içermektedir. Ayrıca IES 8’de, denetçilerin finansal bilgi denetimi, finansal muhasebe ve raporlama ve bilgi teknolojileri konularında ileri düzeyde uzmanlaşmaları gerektiğine de değinilmektedir (Uyar, 2008: 93).

Görüldüğü üzere; ülkemizdeki ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları’ndaki kriterlerin tamamı belli seviyede eğitim almış muhasebecilik mesleği mensuplarına yöneliktir. Fakat durum böyle olsa da dile getirilen kriterlerin; liseden üniversiteye kadar olan dönemde muhasebe eğitiminin her aşamasında, sadece ders içeriklerinin öğretilmesi yönündeki bir çalışmanın eksik kalacağı, bu yüzden de teorik eğitimin yanında muhasebecilik mesleğinin gerektirdiği mesleki ve ahlaki değerlerin de adaylara kazandırılması gerektiği hususunda, bir fikir beyan ettiği açıktır. Buradan yola çıkarak aşağıda, ülkemizde lise düzeyinde verilen muhasebe eğitimi Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarında istenen kriterlere uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir.

2.4.3. Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları açısından uyumluluğunun değerlendirilmesi

Muhasebe eğitimi, hızlı küreselleşmenin sonucu olarak ulusal boyuttan çıkmış uluslararası bir konu haline gelmiştir. Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlar muhasebe eğitiminin uluslararası kurallara uygun, benzer ders içeriklerine sahip ve meslek mensuplarına profesyonel özellikler kazandırmak üzere yapılanmasını gerekli

kılmaktadır. Bu yapılanma muhasebe meslek mensubunu, mesleğin gerektirdiği yeterlilikte/uzmanlıkta donatacak içeriğe sahip olmalıdır (Tazegül ve Karabayır, 2015: 2).

Mesleki bir eğitim olan muhasebe eğitimi, Türkiye’de orta öğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde birçok bölüm ve programda verilmektedir. Muhasebe eğitimi ile kişiye mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazandırılması beklenmektedir. Bu bilgi ve beceriler öğrencilere ders programları aracılığıyla kazandırılmaya çalışılmaktadır ve muhasebe mesleğine ilişkin bilimsel yeterlilikler ulusal ve uluslararası standartlarda düzenlenmiştir. Ders programları içeriğinin bu bilimsel yeterlilik koşullarına göre oluşturulması eğitim kalitesini ölçmede bir ölçüt olarak alınabilir (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117).

IAESB tarafından oluşturulan standartların Türkiye’de ne denli benimsendiği ve uygulandığı, muhasebe alanının sürekli gelişimi açısından son derece önemlidir. IES’in bir yansıması olarak Türkiye’de eğitim ve staj çalışmalarına ilişkin çerçeve TESMER tarafından belirlenmektedir ve IES doğrultusunda düzenlemeler yapılmaktadır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 60).

Bilindiği üzere muhasebe eğitiminin alt yapısını oluşturan temeller ülkemizde mesleki eğitim kapsamında incelendiğinde, ortaöğretim düzeyinde genel olarak Ticaret Meslek Liselerini kapsamaktadır.

Burada Türkiye’de bulunan Meslek Liselerinde verilmekte olan muhasebe eğitimi, IAESB tarafından yayınlanmış olan uluslararası muhasebe eğitimi standartları kapsamındaki sekiz adet eğitim standardı açısından ne kadar hazırlayıcı yapıya sahip olduğu ve uyumluluğu değerlendirilecektir.

IES 1, muhasebe meslek eğitimi programına giriş için gereken şartları içermektedir. Bu bağlamda IES 1’in Türkiye’de ne denli uygulandığının değerlendirilebilmesi için, 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’ndaki hükümleri incelemek yararlı olacaktır.

IES 1’de muhasebe meslek mensuplarının yüksekokul ya da fakülte mezunu olması şartı aranmaktadır. 3568 Sayılı Kanun’un 5. maddesinde serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için, “Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve

yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkarda belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak” şartı aranmaktadır (3568 Sayılı Kanun, 1989).

Yukarıdaki muhasebe meslek mensubu olma şartı konusundaki kanun açıklamasına baktığımızda, ticaret lisesinden mezun olan bir kişinin “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir” ünvanını kullanamayacağını, dolayısıyla muhasebe meslek mensubu olamayacağını görmekteyiz. Buradan, ticaret lisesi mezunu bir kişinin ülkemizde de dikkate alınan IES 1’de belirtilen muhasebe meslek mensubu eğitim programına katılma şartları için yetersiz kaldığını söyleyebiliriz.

Muhasebe mesleği eğitim programlarının içeriğini oluşturan IES 2’de, meslek mensubu olabilmek için gerekli bilgi ve yetenekler; muhasebe ve finans alanında bilgi, örgütsel ve işletmecilik bilgisi, bilgi teknolojileri bilgisi şeklinde üç başlık altında toplanmıştır.

Türkiye’de muhasebe eğitimi vermekte olan Ticaret Meslek Liselerindeki program içeriğini incelediğimizde, muhasebe ve finans alanı bilgisinin verildiği derslerin içerik ve kapsam açısından eğitim standartlarına tam olarak olmasa da uyduğunu görmekteyiz. Lise düzeyinde muhasebe ve finans alan bilgisi kapsamında dersler, temel altyapıyı oluşturacak şekilde genel çerçeve hatlarıyla değinilmekte olup uzmanlaşmaya yetecek seviyede bir eğitimi kapsamamaktadır. Ayrıca bu liselerdeki ders içerikleri, muhasebede elde edilmiş verilerin analizi ve yorumlanması aşamasında yetersiz niteliktedir.

Günümüzde bilişim sistemleri, işletmelerin günlük faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinden finansal tablolarının hazırlanmasına kadar pek çok alanda kullanılmaktadır. Bu nedenle muhasebecilerin bilgi teknolojilerinden uzak kalmaları düşünülemez. Bilgi teknolojisi alanında yaşanan gelişmeler sayesinde artık kayıtlar bilgisayarlar aracılığıyla yapılmakta ve muhasebe kayıt tutma işlevinden çıkıp analiz ve yorum işlevini ön plana çıkarır bir alan haline gelmektedir. Dolayısıyla, muhasebe meslek mensubu adaylarına bilgi iletişim yeteneği kazandırmak son derece önemlidir (Bozkurt vd., 2013: 63).

Ticaret meslek liselerinde bilişim destekli ders içerikleri açısından ders programları incelendiğinde, bilgisayarlı muhasebe derslerinde muhasebe paket programları aracılığıyla muhasebe kayıtlarının bilgisayar ortamında nasıl gerçekleştirildiği uygulamalı olarak öğretilmektedir. Yine 10. sınıf seviyesinde temel düzeyde Ofis programlarının kullanılmasına yönelik Bilgisayarda Ofis Programları dersi ile bilgisayarda hızlı yazmayı ve resmi yazı, iş yazıları, dilekçe gibi günlük hayatta iş ortamında kullanılan evrakların bilgisayar ortamında nasıl hazırlandığını gösteren Bilgisayarda Klavye Kullanımı dersi zorunlu olarak yer almaktadır. Ama ne yazık ki ülkemizde hala bilgisayar laboratuvarı donanımı olarak yetersiz olan okullarımız bulunduğu için ve var olan teknolojiyi verimli bir şekilde kullanılamadığı için bilişim teknolojilerinde bir standarda ulaşıldığını tam olarak söyleyemeyiz.

IES 3, muhasebe alanında sahip olunması gereken mesleki becerileri kapsamına almıştır. Zihinsel ve entelektüel beceriler, teknik beceriler, kişisel beceriler, kişilerarası iletişim becerileri, örgütsel ve iş yönetimi becerileri hem TESMER'in hem de ilgili alanlarda eğitim veren üniversitelerin programlarında yer almaktadır. Buna karşın söz konusu becerilerin, teorik eğitimden ziyade, staj ortamında uygulamaya dayalı olarak çok daha etkin bir şekilde kazanılabileceği düşünülmektedir.

Türkiye'deki staj programları sırasında muhasebe meslek mensubu adaylarının, TESMER'in ölçütlerine uygun bir eğitim aldıklarını söylemek mümkün olmayabilir. Hiç şüphesiz ki staj eğitimlerini normlara uygun ve disiplinli bir şekilde sunan çok sayıda kurum bulunmaktadır. Fakat bunların yanı sıra adayları sadece fotokopi çektirmek, dosyaları düzene sokmak, telefonları cevaplamak vb. gibi rutin işlerde kullanarak, kazandırılması istenen becerilerinin sunulmadığı çok sayıda staj eğitimi de mevcuttur. Ülkemizde stajın kalitesine ilişkin herhangi bir tanımlanmış denetim prosedürü bulunmadığı için de, staj eğitimlerinin etkinliği ölçülememektedir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 62).

Ticaret meslek liselerinde verilen eğitimler açısından değerlendirdiğimizde, mesleki becerileri kazandırmaya yönelik çalışmaların altyapı niteliğinde oluşturulmaya çalışıldığını görmekteyiz. Özellikle Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Avrupa standartları seviyesinde muhasebe eğitimini ülkemizde uyarlama altyapısını

oluşturmaya çalışmaktadır. Bu alandaki düzenlemeleri incelediğimizde gerek okulda verilen teorik eğitim gerekse son sınıfta staj eğitimini kapsayan pratik eğitim, zihinsel, entelektüel, teknik, işlevsel ve iletişim becerileri gibi tüm mesleki becerileri kazandıracak şekilde planlanmaktadır. Ama bu beceriler ne yazık ki işlevsel olarak uygulanamamaktadır.

Özellikle yükseköğrenim programlarına da hazırlayıcı olan mesleki becerilerin kazandırılabilmesi en uygun ortamlar, lise açısından baktığımızda son sınıftaki staj eğitiminin verildiği işyerleridir. Ama ne yazık ki çoğu işyeri, yapılan çalışmaların koordinatör öğretmenler tarafından denetlendiği halde stajyer öğrencilere gerekli muhasebe mesleki becerileri kazandırıcı faaliyetler yaptırmamaktadır. Daha çok fotokopi çekirme, evrak taşıma, çay taşıma gibi işleri yaptırmaktadırlar. Ya da öğrenciler alanlarıyla alakasız işyerlerinde staj eğitimi almaktadır. Bu durumla ilgili şikayetler dile getirildiğinde ise işyerleri; bilgilerin gizli kalması gerektiği, stajyer öğrencilere iş öğretmenin çok zaman alacağı gibi kendilerince haklı sebepler sunarak açıklama getirmektedirler. Bu konuda da herhangi cezai bir yaptırım uygulanmadığı için öğrenciler staj aşamasında verim sağlayamamaktadır.

Mesleki değerler, etik ve davranış kurallarını içeren IES 4'te sosyal sorumluluk, tarafsızlık, güvenilirlik, dürüstlük, şüphecilik ve bağımsızlık gibi unsurların yer almasının yanında, en önemli unsur etik kavramıdır. Etik kavramı son yıllarda, özellikle finansal raporlarını gerçeğinden farklı göstererek işletmeler hakkında yanlış bilgi edinilmesine neden olan Enron, Xerox, Anderson Worldwide, Tyco, Bristol-Myers Squibb, Global Crossing, Health South, Merrill Lynch, CMS Energy ve Adelphia Communications gibi işletmelerde yaşanan skandallar sonrasında büyük önem kazanmıştır (Çubukçu, 2012: 103). Bu doğrultuda etik kavramı verilen eğitimlerde üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir.

Ülkemizde bu düzenleme muhasebe temel kavramlarından sosyal sorumluluk kavramının bir davranış biçimi olarak öğrenciye kazandırılmasıyla yerine getirilmektedir. Sosyal sorumluluk bilinci gelişmiş bir muhasebeci, bilgi üretme ve karar alma aşamalarında belli kişi ya da kurumun çıkarını değil toplumun çıkarını gözetecektir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 122). Yine kuruma ait bilgileri başkalarıyla paylaşırken işletme için önem arz eden, gizli tutulması gereken bilgileri de

koruyabilmelidir. Bu konuda mesleki eğitim olarak liseden itibaren bu etik eğitimi verilerek, muhasebe meslek mensubu bu konuda gerekli hassasiyeti göstererek bu duyarlılığını yaşam tarzı haline getirebilmelidir.

Ülkemizde liseden başlamak üzere sosyal sorumluluk, tarafsızlık, şeffaflık, etik gibi kavramlar ders programlarında ayrı bir ders olarak yer almasa da bunlar muhasebe temel kavramları kapsamında öğrencilere aktarılmaktadır. Ama öğrenci iş hayatına atılıp çalışmaya başladığında bu kavramlardan uzaklaşmaktadır. Ülkemizde etik kavramına yönelik teorik bilgiye sahip olursa bile malesef uygulama aşamasında bu kısım göz ardı edilmektedir. Etik kavramının bir davranış biçimi haline gelmesi için hem öğrenciye bilgi öğretilmesi, hem de staj eğitimi yaptığı işyerinin etik konusunda gerekli hassasiyeti göstermesi gerekmektedir. Bunun için yanında staj yapılan muhasebe meslek mensupları da eğitimlerle daha bilinçli hale getirilmelidir. Gerekli denetimler de belli aralıklarla süreklilik arz edecek şekilde gerçekleştirilmelidir.

TÜRMOB tarafından “Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kuralları El Kitabı” yayınlanmıştır. IES 4’te yer alan mesleki değerler, etik ve davranış kurallarının Türkiye’de verilen eğitimlerde yer aldığını ve IES 4’ün Türkiye’de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Ama profesyonel meslek mensupları için geçerli olan bu kurallar, lise basamağından itibaren ders programlarında ayrı ders olarak yer alması gerekmektedir.

IES 5, uygulama deneyiminin önemine ve staj için gerekli olan niteliklere değinmektedir. Standartta temel olarak staj şartları yer almaktadır. IES 5’e göre deneyim kazanma süresi lisans mezunu bir meslek mensubu için üç yıldır. Bu süre yüksek lisans yapılması halinde bir yıl kısalabilmektedir. Lisans veya yüksek lisans mezunu olan muhasebe meslek mensup adayı, IES 3’te belirtilen becerileri ve bilgi donanımını kazanabilmesi için staj yapmalıdır.

Liselerde verilen muhasebe eğitimini IES 5 kapsamında değerlendirdiğimizde, meslek lisesi olarak muhasebe alanını seçmiş bir öğrenci son sınıfta bir yıl boyunca staj eğitimi almaktadır. Staj eğitimi aşamasında öğrencinin gerekli becerileri kazanıp kazanmadığı, okuldaki koordinatör öğretmen ve işyeri yetkilisi tarafından Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün yayınlamış olduğu staj eğitimi yönetmeliğinde

yer alan kriterlere göre her hafta çalışma ortamında denetlenmektedir. Bu denetimler sonucu haftalık ve aylık değerlendirme raporları hazırlanmaktadır.

Son sınıfta öğrenci 3 gün staj eğitimi almakta, 2 gün de okula devam etmektedir. Bu durum öğrencinin hem işyerine hem de okula uyumunu zorlaştırmaktadır. Yine işyerinde öğrenciye asıl çalışma konusu dışında işler yaptırılması gibi sıkıntılar mevcuttur. Bu durum staj eğitiminin istenen kalitede olmasını engellemektedir.

IES'e göre profesyonel muhasebe meslek mensubu olma şartlarına baktığımızda Türkiye koşullarında lisedeki staj eğitimi, öğrencilerin uygulama aşamasıyla teorikte öğrendikleri bilgilerle pratik kısmını karşılaştırma imkanı bulabilseler bile istenen koşulları sağlamamaktadır. Standartlar kapsamında bir kişinin muhasebe meslek mensubu olma yolunda staj programına alınabilmesi için de en az lisans veya yüksek lisans programından mezun olması gerekmektedir. Lise düzeyinde muhasebe alanından mezun bir öğrencinin lisede almış olduğu staj eğitimi, IES 5'e göre yetersiz seviyede kabul edilmektedir ve en az üç yıl alması gereken staj eğitiminden de düşülmemektedir.

IES 6, mesleki becerilerin ve yeteneklerin değerlendirilmesine yönelik bir standarttır. Söz konusu standarda göre adayın kazandığı teorik ve pratik bilgiler yeterlikleri açısından değerlendirilmektedir. Ülkemizde TESMER aracılığıyla, üç yıl staj eğitimi tamamlamış bir profesyonel muhasebeci adayı gerekli yeterlilikleri kazanıp kazanmadığını ölçmek amacıyla bir sınava tabi tutulmaktadır. Bu sınav daha çok teorik bilgiyi ölçücü nitelikte olup pratik bilgilerin değerlendirilmesi eksik kalmaktadır (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2009: 95).

Liseden mezun olan bir öğrenci eğitim standartları açısından profesyonel muhasebeci adayı olarak yeterli görülmemektedir. Fakat lisedeki staj eğitimi sonunda yapılan değerlendirme aşamasına baktığımızda uygulama olarak IES 6 ile benzerlik göstermektedir. Hatta TESMER, adayı sadece teorik olarak değerlendirirken; lisede staj eğitimi alan öğrenci hem teorik olarak okul hem de pratik olarak işyeri yetkilisi aracılığıyla not bazında değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu değerlendirmelerden yetersiz puan alan öğrenci mezun olamamaktadır.

Öğrencinin çalışma ortamında göstermiş olduğu performans ve kazandığı becerileri ölçmek için işyeri yetkilisi, birinci dönem sonu ve ikinci dönem sonunda öğrenciye

belli kriterler dahilinde not vermektedir. Bu not öğrencinin karnesine ilk dönem direkt yansımaktadır. İkinci dönemde ise işyerinin verdiği not, yıl sonunda girmiş olduğu İşletmelerde Beceri Eğitimi yazılı sınavı notu ve yıl boyunca yaptığı çalışmaları ve kazanımları kaydettiği staj dosyası olmak üzere üçü birden değerlendirilerek bir not verilmektedir. Bazen işyeri yetkilisi, not verme durumunu tehdit unsuru olarak kullanarak öğrenciyi çok fazla ya da her türlü işte çalışmak zorunda bırakabilmektedir. Ya da Pratik aşaması değerlendirme sağlıklı olmayabilmektedir, çünkü ülkemizde çoğu stajyer öğrenci asıl yapması gereken işler dışındaki işlerde çalıştırılmaktadır.

IES 7 sürekli mesleki gelişimin izlenmesi ve yürütülmesine yönelik bir standarttır. Standartta yaşam boyu öğrenme, meslek mensupları için bir kural haline getirilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının küresel çerçevede iş yapabilmeleri ve kaliteli hizmet verebilmeleri için muhasebe alanında yaşanan son gelişmeleri, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'ndaki değişimler ile bilgi teknolojisindeki ilerlemeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 63). Bu durum meslek mensuplarını ister istemez sürekli mesleki değişim ve yaşam boyu öğrenme ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Ülkemizde sürekli mesleki eğitime ilişkin çalışmalar TÜRMOB tarafından takip edilmektedir. TÜRMOB'un Sürekli Mesleki Eğitim Yönergesi, 10. Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. 5786 Sayılı Kanun'la meslek kanununda yapılan değişiklikle sürekli mesleki eğitim zorunluluğu yasal hale getirilmiştir. 3586 Sayılı Kanun'un Mesleki Geliştirme Eğitimi başlıklı 44. maddesinde, “Meslek mensuplarının, mesleki faaliyetlerini fiilen devam ettirmeleri için Birlik ve odalar tarafından düzenlenecek mesleki geliştirme ve eğitim seminerlerine katılmaları zorunludur. Meslek içi eğitimle ilgili konular, eğitim programları ve süreleri ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.” denmektedir (İskender ve Kırlioğlu, 2012: 43). Bu nedenle IES 7'nin Türkiye açısından geçerliliğinden net bir şekilde bahsedilebilir.

Liseleri bu açıdan değerlendirdiğimizde de öncelikle artık eğitim sistemimizde öğretmen merkezli eğitimden öğrenci merkezli eğitime geçilmeye çalışılmaktadır. Günümüz teknoloji çağı olduğu için herşey çok hızlı değişmekte olup liselerde de bu

değişimlere ayak uydurabilecek nesiller yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Artık öğrenciye teorik bilgiden ziyade bilgiye nasıl ulaşabileceği öğretilmektedir. Yine küresel ekonomiden kaynaklı olarak artık öğrenci sadece kendi ülkesindeki gelişmelerden değil uluslararası muhasebe düzenlemelerinden de haberdar olmalıdır.

Profesyonel meslek mensupları için düzenlenen mesleki eğitim programları, meslek lisesi öğretmenlerinin meslekle ilgili yeni çıkarılan düzenlemeleri ve güncel konuları takip edip öğrencilerine rehberlik edebilmesi için belli aralıklarla öğretmenlere de düzenlenmelidir. Maalesef ülkemizde çoğu meslek lisesi öğretmeni kendini yenileyememekte, bu alanda eğitimler mecburi olmadığı için de alanla ilgili eğitim, sempozyum tarzı etkinliklere katılmamaktadır. Bu dolaylı olarak öğrencinin de çoğu gelişmeden haberdar olmasını engellemektedir. Sürekli mesleki gelişim yani yaşam boyu öğrenme olgusu en temelde meslek lisesi öğretmenlerine aşılmalıdır ki onlar da öğrencilerine öncülük edebilsinler. Nasıl profesyonel muhasebecilerin sürekli eğitimlerle kendini yenilemesi mecburi tutuluyorsa, bu zorunluluk meslek lisesi öğretmenleri için de geçerli olmalıdır. Öğrenciye muhasebe konuları öğretilirken bir yandan da o bilginin zaman içinde değişebileceği olgusu ve sürekli kendini yenilemesi gerektiği kavratılmalıdır.

Profesyonel denetçiler için gerekli yeterlik şartlarının yer aldığı IES 8’de, denetime özgü gerekli bilgi ve becerilerin yanı sıra göz önünde bulundurulması gereken etik kurallar da bulunmaktadır. Denetçilerin finansal bilgi denetimi, ileri seviyede finansal muhasebe ve raporlama ve bilgi teknolojileri konularında ileri seviyede uzmanlaşmış olmaları gerekmektedir (Uyar, 2008: 93). Son yıllarda yaşanan muhasebe skandallarının ardından denetime verilen önem had safhaya ulaşmıştır. Profesyonel denetçilerin, Uluslararası Denetim Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na hakim olmaları ve bu konularda gerçekleşen son değişimleri yakından takip etmeleri gerekmektedir. Profesyonel bir denetçinin diğer yedi IES’te belirtilen tüm niteliklere sahip olması ve tüm unsurları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Ülkemizde bağımsız denetçi olabilme şartlarını Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) düzenlemektedir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 64). IES 8, hem diğer tüm eğitim standartlarını kapsayıp hem de denetimi içerdiği için lise seviyesinde geçerliliği veya benzerliği incelenmemektedir.

IFAC'ın getirmiş olduğu bu düzenlemeler, tamamen meslek mensuplarına yönelik olup, lise düzeyi ile üniversite düzeyinde lisans ve yüksek lisans eğitime yönelik öneri niteliğindedir. Bu düzenlemeler muhasebe eğitiminden beklentiler ile lise düzeyinden başlayarak lisans ve yüksek lisans düzeyinde verilecek dersler ve programlar konusunda fikir vermektedir. Yani bu eğitim standartlarının uygulanması lise düzeyinde mecburi değildir. Ülkemizin hem ekonomik hem de kültürel koşulları göz önünde bulundurularak meslek liselerinde muhasebe alanı ders programları oluşturulurken bu eğitim standartları da yol gösterici nitelik taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUĞLA MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Muhasebe eğitiminin temelleri lise basamağında atıldığı ve piyasada çalışan çoğu meslek elemanının bu okullardan mezun olduğu için, bu okullarda verilen eğitimin kalitesi, güncelliği ve pratikte uygulanabilirliği önem arz etmektedir.

Bu araştırmada, ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek liseleri kapsamında teori eğitimi ve uygulama (staj) eğitimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilen muhasebe eğitimi; ders içerikleri ve materyalleri, eğitici unsuru, staj eğitimi, staj eğitimiyle teorik eğitimin birbirine uygunluğu, okulların beklentiyi karşılama durumu, okul türlerine göre eğitim kalitesinde farklılıklar olup olmadığı gibi konular bakımından öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Muhasebe eğitiminin yanında bu liselerde eğitim gören öğrencilerin bu okulları bilinçli tercih edip etmediği, kariyer planlarının ne yönde olduğu, staj yaptıkları işyeri türüne ve meslek dersi başarılarına göre muhasebe eğitimi hakkında düşüncelerinde farklılık olup olmadığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Eğitimin önemli bir unsuru olmaları sebebiyle öğretmenlerin de eğitim süreci ve kalitesi açısından hem kendilerini hem de muhasebe eğitimi değerlendirilmeye yönelik düşünceleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Muğla İli'nde muhasebe eğitiminin verildiği okullarda çalışan muhasebe ve finansman öğretmenleri ile son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Bilgi ve teknolojinin sürekli değiştiği ve geliştiği çağımızda nitelikli işgücüne duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Ülkemizde bu ihtiyaç meslek liselerinden karşılanmaya çalışılmaktadır. Muhasebe alanı için de bu ihtiyacı ticaret meslek liseleri gidermektedir.

Lise eğitim sistemimizde muhasebeyle ilgili yeniliklerin yakından takip edilip edilmediği, güncel bilgilere dayalı bir eğitim verilip verilmediği, verilen teorik eğitim ile staj eğitiminin paralellik gösterip göstermediği veya iş hayatına hazırlayıcı

nitelikte olup olmadığı , bu eğitimin uygulamasında ne gibi problemler yaşandığının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bu araştırmayla, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bakış açısıyla muhasebe eğitimi değerlendirilecektir. Böylece bu okullarda öğrenci ve öğretmenlere ilişkin durum belirlenerek mevcut duruma ilişkin değerlendirmelerde bulunulacaktır.

3.3. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, Muğla İli'nde Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe ve finansman alanında muhasebe eğitimi görmekte olan son sınıf öğrencileri ile muhasebe ve finansman öğretmenleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Son sınıf öğrencilerinin muhasebe eğitimini hem teorik hem de uygulama (staj) açısından daha sağlıklı değerlendirebilecek kapasitede oldukları düşünüldüğü için araştırma sadece son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

Araştırmanın ana kütlesini Muğla İli'nde muhasebe alanında okuyan tüm son sınıf öğrencileri ile tüm muhasebe ve finansman öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Muğla İli'nde muhasebe eğitimi gören, Ortaca Ahmet Ateş Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi, Mumcular Sitare Özkan Çok Programlı Anadolu Lisesi, Yerkesik İMKB Çok Programlı Anadolu Lisesi, Selimiye Timuçin Bilikten Çok Programlı Anadolu Lisesi, Fethiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Milas Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Muğla Kanuni Sultan Süleyman Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde okuyan toplam 296 muhasebe bölümü son sınıf öğrencisi ile 41 muhasebe ve finansman öğretmeni olduğu tespit edilerek ana kütleyi oluşturan tüm okullara ulaşılmıştır.

Okullar bazında araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmen sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Araştırmanın Yapıldığı Okullar	Anket Uygulanan Öğrenci Sayısı	Anket Uygulanan Öğretmen Sayısı
Muğla Kanuni Sultan Süleyman Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	42	9
Milas Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	94	11
Fethiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	58	7
Yerkesik İMKB Çok Programlı Anadolu Lisesi	9	1
Mumcular Sitare Özkan Çok Programlı Anadolu	27	2

Lisesi		
Selimiye Timuçin Biliktan Çok Programlı Anadolu Lisesi	9	1
Ortaca Ahmet Ateş Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	14	4
TOPLAM	253	35

Araştırmanın ana kütlesi kapsamında bulunan 296 son sınıf öğrencisinden 253'üne ulaşılabilmiş, 43'ü araştırma aşamasında okulda bulunmadıkları için araştırmaya katılmamışlardır. Muhasebe Öğretmenlerinin de 41 kişilik ana kütleden 35'ine ulaşılabilmektedir. Yine öğrencilere uygulanan anketlerden 7'si geçersiz kabul edildiği için değerlendirilmeye katılmamıştır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi taramadır. Tarama için seçilen veri toplama tekniği anket olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik literatürdeki benzer çalışmalarda ölçekler incelenmiştir. Fakat çalışmayı tam kapsayıcı nitelikte hazır bir ölçek bulunamadığı için yeni ölçek oluşturulmuştur.

Çalışmada kullanılmak üzere, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin ölçek oluşturma süreci aşağıdaki gibi gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak soruların hazırlanması aşamasında, literatürde yer alan benzer çalışmalardan Yılmaz (2011), Kayıhan ve Tepeli (2015), Çamtosun (2008), Gökgöz (2007) ve Pehlivan (2008) tarafından geliştirilmiş ölçeklerden yararlanılmıştır. Bu ölçekler araştırmanın konusuyla birebir örtüşmediği için kullanılabilecek sorular tek tek incelenmiş, soruların bir kısmı aynen alınarak bir kısmı da üzerinde değişiklikler yapılarak araştırmanın konusuna uygun hale getirilmiştir.

Pehlivan'a (2008) ait ölçekten öğrencilerin demografik özelliklerini ölçen soruların çoğunluğu ile ders materyalleri, ders içeriği, öğretmen unsuru ve staj eğitimine ilişkin soruların geliştirilmesinde faydalanılmıştır. Staj eğitimi ölçen soruların oluşturulmasında Yılmaz (2011) ve Gökgöz'e (2007) ait ölçeklerden de faydalanılmıştır. Kayıhan ve Tepeli'ye (2015) ait ölçekten daha çok muhasebe

dersleri ve içerikleri ile ilgili görüşler kısmını oluşturan sorulardan faydalanılmıştır. Çantösun'a ait ölçekten sadece fikir geliştirme açısından faydalanılmıştır.

Bu süreçte muhasebe alanında eğitim veren farklı il ve okullarda çalışan muhasebe ve finansman öğretmenleri ile alanda uzman kişilerin de görüşleri alındıktan sonra toplanan sorulardan araştırma için öğretmen ve öğrencilere uygulanmak üzere iki yeni ölçek hazırlanmıştır. Öğrenciler için hazırlanan ölçek; 10 adet demografik özellikli ve açık uçlu soru ile 35 adet 5'li likert tipi soru ve diğer hususlar kısmı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmen ölçeği de 5 adet demografik özellikli soru ve 40 adet likert tipi soru ile diğer hususlar kısmından oluşmaktadır. Söz konusu ölçeklerde 5'li likert ölçeği katılma derecesi olumsuzdan olumluya olmak üzere; (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadelerinden meydana gelmektedir.

Öğrenciler ve öğretmenler açısından muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik hazırlanan iki ölçekte yer alan soruların çoğu benzer nitelikte olup öğretmenlerin daha sağlıklı cevaplayabileceği düşüncesiyle alanda uzman görüşü dahilinde muhasebe derslerinin içeriği, yeterliliği ve yükseköğrenime hazırlayıcılığına dair dört-beş farklı soru daha geliştirilerek eklenmiştir.

Bu işlemlerden sonra son halini alan öğrenci ve öğretmenlere ait ölçeklere ön test uygulanmıştır. Bu ön test, soruların anlaşılabilirliğini, net olup olmadığını, yanlış anlaşılabilen, eklenmesi veya çıkarılması gereken soru olup olmadığını test etmek amacıyla Denizli Kale Ethem Özsoy Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Eskişehir Sarıcakaya Çok Programlı Anadolu Lisesi olmak üzere farklı illerdeki örneklem gruplarına uygulanmıştır ve anlaşılmasında zorlanıldığını düşünölen birkaç kelime düzeltilmesi yapılmıştır. Yine öğretmenler için oluşturulan ölçek de aynı okullardaki örneklem grubuna uygulanarak kolaylıkla anlaşıldığını tespit edilmiştir. Böylelikle öğrenci ve öğretmen ölçekleri uygulanmaya hazır son halini almıştır.

Araştırma tamamlandıktan sonra öğrenciler için oluşturulan ölçek, yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla faktör analizine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda önce madde korelasyonu 0,30'un altında bulunan açıklayıcı olmadığı düşünölen likert tipi 6., 13., 16., 29., 34. ve 35. sıradaki sorular ölçekten çıkarılarak veri analizlerine dahil edilmemiştir. Bu sorular çıkarıldıktan sonra kalan 29 soruya önce Kaiser-Meyer-

Olkin (KMO) testi uygulanmıştır ve bu test sonucu 0.89 çıkmıştır. Bu oran verilerin faktör analizine oldukça uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi aracılığıyla benzer nitelikleri ölçen sorular gruplandırılarak 5 faktör başlığı altında toplanmıştır. Faktör gruplarıyla ilgili detaylara bulgulara ilişkin faktör analizi kısmında değinilecektir.

Öğretmen ölçeğinin uygulandığı araştırma grubu 35 kişiden oluştuğu için sayı yetersizliğinden dolayı faktör analizine tabi tutulamamıştır. Dolayısıyla yapı geçerliliği test edilememiştir.

Elde edilen muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin araştırmada verilerin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa değeri öğrenci ölçeği için % 90,1; öğretmen ölçeği için % 91,4 olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda güvenilirlik düzeyinin % 70 olması yeterli kabul edildiğinden, geliştirilen ölçekler geçerlidir ve uygulanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır.

3.5. Bulgular

Bulgular kısmında öğrenciler ve öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen veriler öncelikle istatistiki olarak analize tabi tutulabilmesi için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Öğretmen ve öğrencilere uygulanan anket sonuçlarının yorumlanmasında SPSS programında yer alan analizlerden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular sırasıyla öğrenci ve öğretmenlere ait bulgular başlıkları altında aşağıda yorumlanmıştır.

3.5.1. Öğrencilere ait bulguların yorumlanması

3.5.1.1. Demografik bulgular

Araştırmaya katılan 253 öğrenciden 246'sının anketi geçerli kabul edilmiştir. Bu öğrencilerin frekans ve yüzde analizleri sonucu elde edilen demografik özellikleri hakkındaki bilgiler Tablo 3.2.'deki gibidir.

Tablo 3.2. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	154	62,6
	Erkek	92	37,4
Staj Yeri Türü	Muhasebe Bürosu	94	38,2
	Özel Şirket	74	30,1
	Kamu Kurumu	78	31,7
Staj Yeri Bulma Yöntemi	Kendim	114	46,3
	Ailem	67	27,2
	Okul	56	22,8
	İşyeri Teklifi	9	3,7
Okuldaki meslek dersi başarısı	Çok kötü	4	1,6
	Kötü	7	2,8
	Orta	80	32,5
	İyi	89	36,2
	Çok İyi	66	26,8
Kariyer planı	Yok	7	2,8
	Üniversite	182	74,0
	Mesleki alanda iş	35	14,2
	Mesleki alan dışında iş	22	8,9
Meslek Lisesi Tercih Sebebi	İş imkanı	71	28,9
	Aile	25	10,2
	Puan	87	35,4
	Zorunluluk	51	20,7
	Üniversite	12	4,9
Okul Türü	Çok Programlı Lise	44	17,9
	Ticaret Meslek Lisesi*	187	76,0
	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi(METEM)	15	6,1
Kaldığı yer	Aile yanı	232	94,3
	Özel ya da devlet yurdu	9	3,7
	Akraba yanı	5	2,0
Liseye tekrar başlama imkanınız olsaydı ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz ?	Evet	62	25,2
	Hayır	184	74,8
Muhasebe derslerini seviyor musunuz?	Evet	123	50,0
	Hayır	123	50,0

(*) Ticaret Meslek Liseleri 2014/2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi şeklinde isim değiştirmiştir.

Yukarıdaki tablodaki demografik özelliklere ilişkin yapılan frekans analizi sonucuna göre anketi cevaplayan öğrencilerin cinsiyet dağılımı bakımından 154'ü (%62,6) kadın, 92'si (%37,4) erkektir.

Öğrencilerden 94 kişi muhasebe bürosunda, 74 kişi özel şirkette ve 78 kişi de kamu kurumunda staj eğitimi yapmaktadır. Staj yeri türü bakımından birbirine yakın

dağılım olmakla birlikte % 38,2'lik payla çoğunluk muhasebe bürolarında staj yapmaktadır.

Öğrencilerin staj yeri bulma yöntemi incelendiğinde 114 kişi kendi, 67 kişi ailesi, 56 kişi okul, 9 kişi işyeri teklifi aracılığıyla staj yerlerini buldukları görülmektedir. Oransal olarak baktığımızda % 46,2'lik payla öğrencilerin büyük çoğunluğunun staj yerini kendilerinin bulduğunu söyleyebiliriz.

Okuldaki meslek dersi başarısı sorusuna 4 kişi çok kötü, 7 kişi iyi, 80 kişi orta, 89 kişi iyi, 66 kişi de çok iyi cevabını vermiştir.

Kariyer planı olarak öğrencilerin 7 kişisi kariyer planı olmadığını, 182 kişi üniversite düşündüğünü, 35 kişi mesleki alanda iş, 2 kişi de mesleki alan dışında iş düşündüğünü belirtmiştir. Burada dikkat çekici durum 182 kişiyi oluşturan % 74'lük kısmın üniversiteye gitmeyi düşünmesidir.

Öğrencilerden 71'i iş imkanı için, 25'i aile isteği sebebiyle, 87'si puanı, 51'i zorunluluk ve 12'si de üniversite için meslek lisesini tercih etmişlerdir.

Öğrencilerin okul türlerine göre dağılımına baktığımızda 44 kişi Çok Programlı Anadolu Lisesinde, 187 kişi Ticaret Meslek Lisesinde (Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi), 15 kişi de Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinde eğitim görmektedir.

Öğrencilerin 232 kişisi aile yanında, 9 kişisi özel ya da devlet yurdunda, 5 kişisi de akraba yanında kalmaktadır. % 94,3 gibi bir oranla büyük çoğunluğun aile yanında kaldığı göze çarpmaktadır.

Liseye tekrar başlama imkanınız olsaydı ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz sorusuna 62 kişi evet, 184 kişi hayır cevabını vermiştir.

Muhasebe derslerini seviyor musunuz sorusuna 123 kişi evet, 123 kişi hayır cevabını vererek yarı yarıya bir oran oluşmuştur.

3.5.1.2. Tanımlayıcı istatistik verileri

Öğrencilerin muhasebe eğitimini değerlendirmelerine yönelik 5'li katılma dereceli likert tipi 29 soruya katılma dereceleri ortalama olarak her soru için aşağıdaki tabloda verilmiştir. Katılma derecesi minimum (1) “Kesinlikle Katılmıyorum”,

maksimum da (5) “kesinlikle Katılıyorum” u ifade etmektedir. Tabloda ortalamanın 1’e yakın olması Katılmıyorum, 5’e yakın olması Katılıyorumu ifade eder.

Tablo 3.3. Öğrenci Ortalama Analizi Tablosu

Soru No	Anket Sorusu	N	Ortalama	Std. Sapma
1-	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.	246	3,4146	1,18788
2-	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.	246	3,5081	1,22805
3-	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.	246	3,0854	1,20069
4-	Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygun.	246	3,3293	1,25897
5-	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.	246	3,0041	1,27295
7-	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi için yeterlidir.	246	2,9878	1,31081
8-	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.	246	3,4106	1,30546
9-	Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri(belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.	246	3,5528	1,11174
10-	Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.	246	3,5366	1,14138
11-	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.	246	3,5000	1,17369
12-	Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.	246	3,5203	1,31769
14-	Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum.	246	3,0894	1,34927
15-	Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.	246	3,0691	1,26785
17-	Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.	246	3,7602	1,20008
18-	Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.	246	3,6911	1,20969
19-	Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.	246	3,5000	1,16672
20-	Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.	246	3,3943	1,23015
21-	Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.	246	3,5041	1,29283
22-	Staj yaptığım işyeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.	246	3,7683	1,25810
23-	İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.	246	3,7276	1,21345
24-	Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.	246	3,2480	1,22869
25-	Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.	246	3,6504	1,18483
26-	Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.	246	3,1789	1,20226
27-	Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarıyı artırıyor.	246	3,3821	1,23236
28-	Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.	246	3,7805	1,18519
30-	Staj yaptığım işyeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.	246	3,5447	1,17978
31-	Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.	246	3,8455	1,10311

32-	Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.	246	3,7724	1,23098
33-	İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.	246	3,7561	1,33915

Yukarıdaki tabloda katılma dereceleri incelendiğinde öğrencilerin 2,9878 ortalama ile en az katıldıkları 7. sorudaki “*Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılamaya yeterlidir.*” ifadesi iken 3, 8455 ortalama ile en çok katıldıkları 31. sorudaki “*Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.*” ifadesidir. Buna göre öğrenciler genel olarak okullarının sınıf, ders araç ve gereçleri vb. donanımlarının muhasebe eğitimi için yeterli olmadığını ve staj eğitiminin iş disiplini ve ahlakı kazanmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 3.3. incelendiğinde en az katıldıkları diğer üç ifadenin;

- 3,0041 ortalama ile 5. soruda yer alan “*Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.*” ifadesi,
- 3,0691 ortalama ile 15. soruda yer alan “*Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.*” ifadesi ve,
- 3,0854 ortalama ile 3. soruda yer alan “*Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.*” ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. incelendiğinde en çok katıldıkları diğer üç ifade;

- 3,7805 ortalama ile 28. soruda yer alan “*Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.*”
- 3,7724 ortalama ile 32. soruda yer alan “*Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.*”
- 3,7683 ortalama ile 22. soruda yer alan “*Staj yaptığım işyeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.*” ifadeleridir.

3.5.1.3. Faktör analizi verileri

Faktör analiziyle aralarında yüksek korelasyon bulunan değişken setlerini bir araya getirilmesi sonucu faktör adı verilen genel değişken gruplarının oluşturulması söz konusudur.

Çalışmanın bu kısmında öğrencilere uygulanan anket soruları için aralarında yüksek ilişki bulunan veri gruplarının belirlenmesi ve yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Faktör analizi yapabilmemiz için öncelikle veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını test etmemiz gerekmektedir. Çalışmada bunu test etmek amacıyla uygulanan Bartlett ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.4. KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

KMO örneklem yeterlilik testi	,898
Bartlett's küresellik testi Ki-kare P	2894,004 ,000

KMO test sonucu % 89 çıktığı için bu veri seti faktör analizi için uygundur. Test sonucunun % 80'den büyük çıkması veri setinin faktör analizine oldukça uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett's testi sonucunu incelediğimizde p(Sig.) değerinin 0,000 ($p < 0,05$ ise fark vardır) bulunmuş olması, araştırma verilerinden anlamlı faktörler elde edilebileceğini göstermektedir.

Bu testi uyguladıktan sonra sıra faktörlerin belirlenmesine gelmektedir. Bu aşamada amaç değişkenler arasındaki ilişkileri en iyi şekilde temsil edecek az sayıda faktör elde etmektir. Sorulara faktör analizi uygulanarak analizde kullanılacak faktörler aşağıdaki tablo aracılığıyla belirlenmiştir.

Tablo 3.5. Rotated Component Matrix^a

	Component				
	1	2	3	4	5
s31	,765	,110	,162	,052	,008
s28	,717	,219	,208	,102	,102
s30	,681	,045	,284	,154	,164
s33	,551	,222	,056	-,071	,318
s25	,528	,086	,461	,207	,075
s32	,469	,180	,138	,081	,251
s8	,067	,649	,106	-,024	,352
s18	,239	,643	-,031	,377	-,005
s19	,267	,615	,065	,216	,049
s21	,123	,596	,512	-,091	,065
s17	,326	,574	-,057	,377	-,058
s20	,236	,562	,285	,239	,172
s10	-,123	,504	,144	,179	,161

s2	,124	,432	,250	,163	,198
s24	,191	,117	,709	,261	,103
s22	,186	,216	,694	-,138	,113
s26	,201	,055	,671	,369	,172
s23	,436	,218	,635	,118	,047
s27	,420	,001	,455	,402	,043
s14	-,018	,074	,078	,704	,114
s9	,104	,292	,097	,615	,245
s12	,186	,390	,163	,562	,233
s11	,240	,382	,153	,542	,168
s1	,214	,310	,099	,468	,163
s15	-,190	,113	,263	,374	,300
s7	,007	,176	,081	,022	,712
s4	,195	,076	,182	,228	,633
s3	,273	,146	,022	,207	,628
s5	,179	,088	,071	,286	,627

Yukarıdaki tablo Döndürülmüş Faktör Matrisi (Rotated Component Matrix) olarak isimlendirilmektedir. Bu matris tablosunda değişken ve onun faktörü arasındaki korelasyonlar görülmektedir. Matriste değişken hangi faktör altında mutlak değer olarak en büyük ağırlığa sahipse o değişken o faktörle yakın ilişki içindedir. Buna göre hangi değişkenin hangi faktör düzeyi altında en yüksek ağırlıkta olduğu yukarıdaki tabloda görülmektedir.

Faktör analizi sonucu değişken sayısının azaltılması amacıyla 29 değişken 5 faktöre indirgenmiştir. Buna göre faktör ismi, faktör varyansı ve güvenilirliğini gösteren veriler aşağıda Tablo 3.6.'daki gibidir.

Tablo 3.6. Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	Soru no	Anket Sorusu	Faktör yükü	Faktör varyansı (%53,390)	Faktör Güvenilirliği
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları Ve Takibi	31.	Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.	,765	12,114	,803
	28.	Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor	,717		
	30.	Staj yaptığım işyeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.	,681		
	33.	İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.	,551		
	25.	Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.	,528		
	32.	Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.	,469		
Faktör 2: Öğretmen	8.	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar	,649	11,998	,814

Ve Ders İşlenişi		muhasabe eğitimi için yeterlidir.			
	18.	Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.	,643		
	19.	Öğretmenlerim muhasabe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.	,615		
	21.	Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.	,596		
	17.	Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.	,574		
	20.	Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.	,562		
	10.	Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.	,504		
	2.	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasabe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.	,432		
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	24.	Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.	,709	10,572	,810
	22.	Staj yaptığım işyeri okuduğum bölümle (muhasabe) ilgili.	,694		
	26.	Okulda aldığım muhasabe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.	,671		
	23.	İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.	,635		
	27.	Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarıyı artırıyor.	,455		
Faktör 4 : Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	14.	Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum.	,704	10,219	,776
	9.	Aldığım muhasabe eğitimi sonucu kendimi muhasabe işlemleri(belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.	,615		
	12.	Aldığım muhasabe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum..	,562		
	11.	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.	,542		
	1.	Dönem başlarında muhasabe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.	,468		
	15.	Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.	,374		

Faktör 5: Ders Materyalleri	7.	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılamaya yeterlidir.	,712	8,487	,719
	4.	Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygun.	,633		
	3.	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.	,628		
	5.	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.	,627		

Tablo 3.6. incelendiğinde ifadelerin büyük kısmını açıklayan 5 adet faktör görülmektedir. Belirlenen faktörlerin çalışmayı açıklama oranı (varyansı) toplamda % 53,390'dır. Buna göre faktör 1'in açıkladığı varyans % 12,114, faktör 2'nin % 11,998, faktör 3'ün % 10,572, faktör 4'ün % 10,219, faktör 5'in % 8,487, şeklindedir.

Faktör analizi sonucu elde edilen beş faktör grubu şu başlıklardan oluşmaktadır.

Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi

Faktör analizi sonucunda birinci faktör olarak elde edilen “staj eğitimi katkıları ve takibi” faktörünün güvenilirliği % 80,3'tür. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,765 ile en önemli değişken “Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.” ifadesidir.

Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi

Faktör analizi sonucunda ikinci faktör olarak elde edilen “öğretmen ve ders işlenişi” faktörünün güvenilirliği % 81,4'tür. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,649 ile en önemli değişken “Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.” ifadesidir.

Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu

Faktör analizi sonucunda üçüncü faktör olarak elde edilen “teori eğitimi-staj eğitimi uyumu” faktörünün güvenilirliği % 81'dir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,709 ile en önemli değişken “Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.” ifadesidir.

Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum

Faktör analizi sonucunda dördüncü faktör olarak elde edilen “bölümün beklentiyi karşılaması ve tutum” faktörünün güvenilirliği % 77,6’dır. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,704 ile en önemli değişken “Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum.” ifadesidir.

Faktör 5: Ders Materyalleri

Faktör analizi sonucunda beşinci faktör olarak elde edilen “ders materyalleri” faktörünün güvenilirliği % 71,9’dur. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,712 ile en önemli değişken “Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılamaya yeterlidir.” ifadesidir.

3.5.1.4. Öğrencilerin demografik özellikleriyle muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik faktörlerin ilişkisi

Bu kısımda faktör analizi sonucunda bulunan faktörlerin ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri olan;

- Cinsiyetlerine,
- Okul türlerine,
- Staj yaptıkları işyeri türlerine,
- Okuldaki meslek dersleri başarılarına,
- Meslek lisesi tercih sebeplerine,
- Kariyer planlarına,
- Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? sorusuna verdikleri cevaplara ve
- Muhasebe derslerini seviyor musunuz? sorusuna verdikleri cevaplara

göre farklılık gösterip göstermediği test edilmeye çalışılacaktır.

Bu amaçla öncelikle değişkenlerin normal dağılım ve homojen varyans ön koşullarını sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. İlk olarak birinci koşul olan normal dağılım test edilmek üzere, Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Kolmogorov Smirnov Testi iki kümülatif dağılım fonksiyonunun incelenmesi temeline dayanır. Bunlardan birincisi sıfır hipotezinde belirtilen kümülatif dağılım fonksiyonudur. İkincisi örnekten elde edilen gözlenen kümülatif dağılım

fonksiyonudur. Kolmogorov-Smirnov Tek Örneklem Testinde hipotezler şu şekilde kurulur (Bircan vd., 2003: 73):

H0: Test puanları normal dağılım özelliği göstermektedir.

H1: Test puanları normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Her bir değişkenin normal dağılım testine tabi tutulması sonucunda elde edilen Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Test sonuçları Tablo 3.7.'deki gibidir.

Tablo 3.7. Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Değer	N	p(Sig.)
Faktör 1	,103	246	,000
Faktör 2	,107	246	,000
Faktör 3	,083	246	,000
Faktör 4	,098	246	,000
Faktör 5	,107	246	,000
genel.puan	,067	246	,010

Test sonucunda p (Sig.) değerlerinin 0,05'ten büyük çıkması durumunda ilgili değişkenin normal dağılım özelliği gösterdiği kabul edilir. Fakat tablodaki değişkenlere ait p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda her bir değişken için test puanları normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Test sonuçları normal dağılım özelliği göstermediği için demografik özelliklerle faktör grupları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla iki seçenekli sorularda Mann Whitney U Testi, ikiden fazla seçenekli sorularda Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır.

Cinsiyet Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Cinsiyet bakımından “kadın” ve “erkek” şeklindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 3.8. Cinsiyet Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	Kadın	154	123,96	7012,500	,894
	Erkek	92	122,72		
	Toplam	246			
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	Kadın	154	118,75	6352,500	,175
	Erkek	92	131,45		
	Toplam	246			
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	Kadın	154	123,88	7025,000	,913
	Erkek	92	122,86		
	Toplam	246			
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	Kadın	154	123,25	7045,000	,942
	Erkek	92	123,92		
	Toplam	246			
Faktör 5: Ders Materyalleri	Kadın	154	120,10	6560,500	,330
	Erkek	92	129,19		
	Toplam	246			

Tablodaki test sonuçlarına baktığımızda cinsiyet değişkenine göre verilen cevaplara ilişkin p değerleri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu nedenle 0,05 anlamlılık düzeyinde öğrencilerin cinsiyetleri bakımından muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Staj Yeri Türü Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Staj yeri türü bakımından gruplar, “muhasebe bürosu”, “özel şirket” ve “kamu kurumu” şeklinde oluşturulmuştur. Burada ikiden fazla değişken olduğu için Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Grupların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları Tablo 3.9.'da verilmiştir:

Tablo 3.9. Staj Yeri Türü Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gruplar	Staj yeri türü	N	Ortalama Rank	Ki Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig(p)
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	muhasebe bürosu	94	130,84	4,947	2	,084
	özel şirket	74	108,19			
	kamu kurumu	78	129,18			
	Toplam	246				
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	muhasebe bürosu	94	129,14	14,276	2	,001
	özel şirket	74	98,42			
	kamu kurumu	78	140,50			
	Toplam	246				
Faktör 3: Teori	muhasebe	94	141,00	15,455	2	,000

Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	bürosu					
	özel şirket	74	97,96			
	kamu kurumu	78	126,64			
	Toplam	246				
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılması ve Tutum	muhasebe bürosu	94	126,54	4,058	2	,131
	özel şirket	74	110,13			
	kamu kurumu	78	132,53			
	Toplam	246				
Faktör 5: Ders Materyalleri	muhasebe bürosu	94	119,85	3,374	2	,185
	özel şirket	74	115,59			
	kamu kurumu	78	135,40			
	Toplam	246				

Tablo 3.9.'a göre, muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik verdikleri cevaplar ile staj yeri türü değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında, “Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi” ve “Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu” bakımından (yönüyle) istatistiksel olarak anlamlı fark söz konusudur ($p<0,05$).

Test sonuçlarına göre, Öğretmen ve Ders İşlenişi ile ilgili sorulara kamu kurumunda staj yapan öğrenciler, muhasebe bürosu ve özel şirkette staj yapan öğrencilere göre daha olumlu cevaplar vermişlerdir. Özel şirkette staj yapan öğrencilerin öğretmen ve ders işlenişiyle ilgili ifadelerle katılma dereceleri daha olumsuz yöndedir.

Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu ile ilgili sorulara verilen cevaplar yönünden test sonuçlarına baktığımızda, muhasebe bürosunda staj yapan öğrenciler teori eğitimiyle staj eğitimi uyumuna ilişkin ifadelerle daha çok katılırken özel şirkette staj yapan öğrenciler bu ifadelerle daha az katılmaktadır. Buradan, muhasebe bürosunda staj yapan öğrencilerin aldıkları teorik eğitimle staj eğitiminde yaptıkları uygulamaların özel şirkette staj yapan öğrencilere göre daha çok örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Okuldaki meslek dersi başarısı bakımından gruplar ikiden fazla değişken içerdiği için Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Burada “çok kötü” ve “kötü” gruplarında kişi sayısı çok az olduğu için birleştirilerek “kötü” başlığında (11 kişi) toplanmıştır. Grupların Kruskal Wallis H Testi Sonuçları Tablo 3.10.'da verilmiştir:

Tablo 3.10. Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gruplar	Meslek dersi başarısı	N	Ortalama Rank	Ki Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	Kötü	11	86,73	8,973	3	,030
	Orta	80	109,96			
	İyi	89	135,69			
	Çok İyi	66	129,61			
	Toplam	246				
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	Kötü	11	130,05	4,757	3	,190
	Orta	80	112,39			
	İyi	89	122,08			
	Çok İyi	66	137,80			
	Toplam	246				
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	Kötü	11	89,95	4,891	3	,180
	Orta	80	115,30			
	İyi	89	130,79			
	Çok İyi	66	129,20			
	Toplam	246				
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	Kötü	11	96,32	18,012	3	,000
	Orta	80	102,32			
	İyi	89	126,31			
	Çok İyi	66	149,92			
	Toplam	246				
Faktör 5: Ders Materyalleri	Kötü	11	111,27	4,731	3	,193
	Orta	80	114,43			
	İyi	89	121,88			
	Çok İyi	66	138,72			
	Toplam	246				

Tablo 3.10.'a göre, muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik verdikleri cevaplar ile okuldaki meslek dersi başarısı değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında, “Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi” ve “Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum” bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark söz konusudur ($p < 0,05$).

Staj Eğitimi Katkıları ve Takibine ilişkin sorulara verilen cevaplar yönünden test sonuçlarına baktığımızda, meslek dersi başarısı kötü olan öğrencilerin ifadeler katılma dereceleri daha olumsuzdur. Meslek dersi başarısı iyi olan öğrencilerin ise staj eğitimi katkıları ve takibiyle ilgili ifadeler daha olumlu yönde katıldıkları görülmektedir.

Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutuma ilişkin sorulara verilen cevaplar yönünden farklılığa baktığımızda, meslek dersi başarısı kötü olan öğrenciler ifadeler katılma durumları daha olumsuzdur. Meslek dersi başarısı çok iyi olan öğrenciler ise bu gruptaki ifadeler katılma dereceleri daha yüksektir.

Kariyer Planı Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Kariyer planı bakımından gruplar ikiden fazla değişken içerdiği için Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 3.11.'de verilmiştir:

Tablo 3.11. Kariyer Planı Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gruplar	Kariyer Planı	N	Ortalama Rank	Ki Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	Yok	7	77,36	5,760	3	,124
	Üniversite	182	128,70			
	Mesleki Alanda İş	35	117,66			
	Mesleki Alan Dışında İş	22	104,43			
	Toplam	246				
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	Yok	7	96,86	3,939	3	,268
	Üniversite	182	128,65			
	Mesleki Alanda İş	35	111,71			
	Mesleki Alan Dışında İş	22	108,09			
	Toplam	246				
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	Yok	7	90,50	4,217	3	,239
	Üniversite	182	128,43			
	Mesleki Alanda İş	35	107,89			
	Mesleki Alan Dışında İş	22	118,05			
	Toplam	246				
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	Yok	7	95,57	3,132	3	,372
	Üniversite	182	127,94			
	Mesleki Alanda İş	35	114,14			
	Mesleki Alan Dışında İş	22	110,57			
	Toplam	246				
Faktör 5: Ders Materyalleri	Yok	7	120,93	,089	3	,993
	Üniversite	182	124,21			
	Mesleki Alanda İş	35	120,56			
	Mesleki Alan Dışında İş	22	123,09			
	Toplam	246				

Test sonuçlarına baktığımızda kariyer planı değişkenine göre verilen cevaplar incelendiğinde p değerleri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu nedenle öğrencilerin kariyer planları ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Meslek Lisesi Tercih Sebebi Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Meslek lisesi tercih sebebi bakımından gruplar ikiden fazla değişken içerdiği için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 3.12.'de verilmiştir:

Tablo 3.12. Meslek Lisesi Tercih Sebebi Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gruplar	Meslek lisesi tercih sebebi	N	Ortalama Rank	Ki Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	iş imkanı	71	125,87	6,389	4	,172
	Aile	25	92,12			
	Puan	87	131,51			
	Zorunluluk	51	124,60			
	Üniversite	12	112,17			
	Toplam	246				
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	iş imkanı	71	128,65	2,500	4	,645
	Aile	25	105,24			
	Puan	87	127,46			
	Zorunluluk	51	119,20			
	Üniversite	12	120,67			
	Toplam	246				
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	iş imkanı	71	131,70	4,422	4	,352
	Aile	25	102,26			
	Puan	87	128,28			
	Zorunluluk	51	117,75			
	Üniversite	12	108,96			
	Toplam	246				
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	iş imkanı	71	135,25	8,667	4	,070
	Aile	25	98,34			
	Puan	87	130,67			
	Zorunluluk	51	113,50			
	Üniversite	12	96,92			
	Toplam	246				
Faktör 5: Ders Materyalleri	iş imkanı	71	128,24	5,621	4	,229
	Aile	25	101,66			
	Puan	87	133,24			
	Zorunluluk	51	113,32			
	Üniversite	12	113,63			
	Toplam	246				

Test sonuçlarına göre meslek lisesi tercih sebebi değişkeni bakımından verilen cevaplar incelendiğinde p değerleri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu nedenle öğrencilerin meslek lisesi tercih sebepleri ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yani öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebi ne olursa olsun ifadelere benzer cevaplar vermişleridir.

Okul Türü Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Okul türü bakımından gruplar ikiden fazla değişken içerdiği için Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 3.13.'de verilmiştir:

Tablo 3.13. Okul Türü Açısından Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gruplar	Okul türü	N	Ortalama Rank	Ki Kare	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	çok programlı lise	44	118,32	,620	2	,733
	ticaret meslek lisesi	187	123,81			
	mesleki ve teknik eğitim merkezi(METEM)	15	134,83			
	Toplam	246				
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş	çok programlı lise	44	125,69	10,690	2	,005
	ticaret meslek lisesi	187	118,40			
	mesleki ve teknik eğitim merkezi(METEM)	15	180,60			
	Toplam	246				
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	çok programlı lise	44	118,55	1,538	2	,463
	ticaret meslek lisesi	187	122,98			
	mesleki ve teknik eğitim merkezi(METEM)	15	144,50			
	Toplam	246				
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	çok programlı lise	44	125,00	,121	2	,941
	ticaret meslek lisesi	187	122,73			
	mesleki ve teknik eğitim merkezi(METEM)	15	128,67			
	Toplam	246				
Faktör 5: Ders Materyalleri	çok programlı lise	44	130,78	2,407	2	,300
	ticaret meslek lisesi	187	123,83			
	mesleki ve teknik eğitim merkezi(METEM)	15	98,03			
	Toplam	246				

Tablo 3.13.'e göre, muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik verdikleri cevaplar ile okul türü değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında, “Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş” bakımından anlamlı fark söz konusudur ($p < 0,05$). Öğretmen ve ders işlenişine ilişkin ifadeler verilen yanıtlarda okul türü Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) olan öğrencilerin

katılma dereceleri daha olumludur. Çok programlı lise ve ticaret meslek lisesinde okuyan öğrenciler öğretmen ve ders işlenişiyile ilgili sorulara daha olumsuz cevaplar vermişleridir.

Muhasebe Derslerini Sevme Durumu Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Muhasebe derslerini sevmesi bakımından “evet” ve “hayır” şeklindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 3.14. Muhasebe Derslerini Sevme Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Muhasebe derslerini seviyor musunuz?	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	Evet	123	136,53	5961,500	,004
	Hayır	123	110,47		
	Toplam	246			
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş	Evet	123	135,85	6046,000	,006
	Hayır	123	111,15		
	Toplam	246			
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	Evet	123	139,70	5571,500	,000
	Hayır	123	107,30		
	Toplam	246			
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	Evet	123	155,15	3671,500	,000
	Hayır	123	91,85		
	Toplam	246			
Faktör 5: Ders Materyalleri	Evet	123	134,48	6214,000	,015
	Hayır	123	112,52		
	Toplam	246			

Tablo 3.14.’e göre, muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik verdikleri cevaplar ile muhasebe derslerini sevip sevmeme durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında tüm faktör grupları bakımından anlamlı fark söz konusudur ($p < 0,05$). Buna göre, muhasebe derslerini seviyor musunuz sorusuna evet cevabını veren öğrencilerin tüm faktör gruplarındaki ifadeler katılma dereceleri daha olumlu iken hayır cevabını veren öğrencilerin daha olumsuzdur.

Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? Sorusu Bakımından Oluşturulan Gruplar Yönüyle Farklılık Olup Olmadığının Değerlendirilmesi:

Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? sorusu bakımından “evet” ve “hayır” şeklindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 3.15. Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz? Sorusu Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz?	N	Ortalama Rank	Mann-Whitney U	Sig. (2-tailed) (p)
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi	Evet	62	130,02	5300,000	,403
	Hayır	184	121,30		
	Toplam	246			
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	Evet	62	142,93	4499,500	,013
	Hayır	184	116,95		
	Toplam	246			
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	Evet	62	138,92	4748,000	,048
	Hayır	184	118,30		
	Toplam	246			
Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	Evet	62	150,33	4040,500	,001
	Hayır	184	114,46		
	Toplam	246			
Faktör 5: Ders Materyalleri	Evet	62	126,18	5538,000	,731
	Hayır	184	122,60		
	Toplam	246			

Tablo 3.15.’e göre, muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik verdikleri cevaplar ile Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? sorusu arasındaki ilişkiye bakıldığında, “Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi” ve “Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum” bakımından anlamlı fark söz konusudur ($p < 0,05$).

“Öğretmen ve ders işlenişi” ile “bölümün beklentiyi karşılama ve tutum”a ilişkin sorulara verilen cevaplar yönünden test sonuçlarına baktığımızda, Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder eder miydiniz? sorusuna evet cevabını veren öğrencilerin her iki faktör grubundaki ifadelere katılma dereceleri daha olumlu yönde iken hayır cevabını verenlerin katılma dereceleri daha olumsuz yöndedir.

3.5.2. Öğretmenlere ait bulguların yorumlanması

3.5.2.1. Demografik bulgular

Araştırmaya katılan toplamda 35 muhasebe ve finansman öğretmenin frekans ve yüzde analizleri sonucu elde edilen demografik özellikleri hakkındaki bilgiler Tablo 3.16.'daki gibidir.

Tablo 3.16. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	17	48,6
	Erkek	18	51,4
Yaş	20-29 yaş	4	11,4
	30-39 yaş	7	20,0
	40-49 yaş	14	40,0
	50 yaş ve üzeri	10	28,6
Mesleki Tecrübe	1-5 yıl	5	14,3
	6-10 yıl	1	2,9
	11-15 yıl	4	11,4
	16-20 yıl	11	31,4
	21 yıl ve üstü	14	40,0
Eğitim	Ön lisans	---	---
	Lisans	35	100
	Lisansüstü	---	---
Okul Türü	Çok Programlı Lise	4	11,4
	Ticaret Meslek Lisesi*	27	77,1
	Mesleki Ve Teknik Eğitim Merkezi(METEM)	4	11,4

(*) Ticaret Meslek Liseleri 2014/2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi şeklinde isim değiştirmiştir.

Ankete katılan muhasebe öğretmenleri 17 kadın, 18 erkek olmak üzere toplam 35 kişiden oluşmaktadır. Yaş dağılımına baktığımızda 20-29 yaş aralığında 4 kişi, 30-39 yaş aralığında 7 kişi, 40-49 yaş aralığında 14 kişi, 50 yaş ve üzeri 10 kişi bulunmaktadır. Buradan Muğla ilindeki muhasebe öğretmenlerinin % 68,6'lık kısmının 40 yaş ve üzerinde olduğunu söyleyebiliriz.

Mesleki tecrübe bakımından 5 kişi 1-5 yıl arası, 1 kişi 6- 10 yıl arası , 4 kişi 11-15 yıl arası, 11 kişi 16-20 yıl arası, 14 kişi de 21 yıl ve üstü mesleki tecrübeye sahiptir.

Eğitim seviyesi olarak ankete katılan 35 öğretmenin hepsi lisans mezunudur. Okul türü olarak da 4 kişi Çok Programlı Lisede, 27 kişi Ticaret Meslek Lisesinde (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi), 4 kişi de Mesleki Ve Teknik Eğitim Merkezinde görev yapmaktadır.

3.5.2.2. Tanımlayıcı istatistik verileri

Öğretmenlerin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik 5' li katılma dereceli 40 likert tipi soruya verdikleri yanıtlar frekans ve ortalama analizine tabi tutulmuştur ve çıkan sonuçlar soru benzerliklerine göre gruplandırılan 4 başlıkta incelenmiştir. Anket soruları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.17. Öğretmen Anket Soruları

Soru No	Anket Sorusu
1-	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yaparım ve bir plan oluşturup dersleri bu plana göre işlerim.
2-	Ticaret Meslek Liselerine sınav ile öğrenci alınması, muhasebe eğitiminin verimliliğini artırır.
3-	Muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli buluyorum.
4-	Muhasebe dersleri modüllerinin içeriği muhasebe öğretimi için yeterlidir.
5-	Muhasebe ders kitaplarındaki(modüllerdeki) bilgiler öğrencilerin seviyesine uygundur.
6-	Muhasebe ders kitaplarının içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.
7-	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılamaya yeterlidir.
8	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.
9-	Programlarda yer alan meslek dersleri sayıca yeterlidir.
10-	Öğrenciler, okulda aldıkları muhasebe eğitimi sonucunda iş hayatında çalışabilecek yeterliktedir.
11-	Muhasebe derslerinde ticari belgeler ve resmi defterler üzerinde uygulama yaptırıyorum.
12-	Muhasebe derslerinde verilen teorik eğitim yeterlidir.
13-	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.
14	Bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktayım.
15-	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.
16-	Verilen muhasebe eğitimi ilerideki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlar.
17-	Öğrenciler muhasebe derslerine seveerek istekli bir şekilde katılmaktadır.
18-	Öğrenciler muhasebe problemlerini çözmekten zevk almaktadır.
19-	Öğrenciler muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmaktadır.
20-	Öğrenciler okulda öğretilen muhasebe bilgilerini gündelik hayatta da kullanabilmektedir.
21-	Okulda verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilerin iş hayatına atıldığında karşılaştıkları muhasebe uygulamaları birbirine paraleldir.
22-	Mesleki bilgim açısından kendimi yeterli buluyorum.
23-	Mesleğimle ilgili güncel gelişmeleri sürekli takip ediyorum.
24-	Muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılırım.
25-	Muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiriyorum.
26-	Derse öğrencinin de aktif olarak katılmasını sağlıyorum.
27-	Muhasebe uygulama örneklerini öğrencilerle beraber sınıf ortamında çözüyoruz.
28-	Son sınıfta yer alan staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığını düşünüyorum.
29-	Ticaret Meslek Liselerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.
30-	Öğrenciler, staj yerlerini kendileri bulabilmektedirler.
31-	Staj eğitiminde öğrenciler kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırılmaktadır.
32-	Öğrenciler kendi bölümleriyle ilgili(muhasebe) işyerlerinde staj yapmaktadır.
33-	Staj eğitimi öğrencilerin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına yardımcı olmaktadır.
34-	Öğrenciler, okulda öğrendikleri teorik bilgilerini, staj eğitimiyle uygulamalı olarak pekiştirme imkanı bulmaktadırlar.
35-	Staj eğitimi öğrencilerin okul başarısına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.
36-	Koordinatörlüğünü yaptığım stajyer öğrencilerin her hafta denetimini yapmaktayım.

37-	Stajyer öğrencilerin emekleri karşılığı aldıkları ücret yeterlidir.
38-	İşyerleri stajyer öğrencileri ucuz işgücü olarak görmektedir.
39-	Mesleki eğitimde üç günün işyerinde, iki günün okulda geçmesi öğrencilerin okula ve işyerine uyum sağlamalarını etkiliyor.
40-	İşyerindeki usta öğretici öğrencileri eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir.

Araştırmaya katılan 35 muhasebe ve finansman öğretmeninin anket sorularına verdikleri cevaplara ilişkin frekans, yüzde ve ortalama analizi sonuçları aşağıdaki gibidir. Tablolarda katılma derecesi numaralandırma sütunlarında, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum’u ifade etmektedir.

Katılma derecesi minimum (1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, maksimum da (5) “Kesinlikle Katılıyorum”u ifade etmektedir. Ortalamanın 1’e yakın olması Katılmıyorum’u, 5’e yakın olması Katılıyorum’u ifade eder.

Ders Materyalleri ve İçerik İle İlgili Görüşler:

Tablo 3.18. Ders Materyalleri ve İçerikle İlgili İfadelere İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları

Soru No	Katılma Derecesi										N	Ortalama	Standart sapma
	1		2		3		4		5				
	F	%	f	%	F	%	F	%	f	%			
3-	2	5,7	2	5,7	2	5,7	20	57,1	9	25,7	35	3,9143	1,03955
4-	8	22,9	7	20	7	20	9	25,7	4	11,4	35	2,8286	1,36092
5-	4	11,4	10	28,6	9	25,7	9	25,7	3	8,6	35	2,9143	1,17251
6-	10	28,6	12	34,3	8	22,9	3	8,6	2	5,7	35	2,2857	1,15227
7-	2	5,7	7	20	2	5,7	19	54,3	5	14,3	35	3,5143	1,14716
8-	1	2,9	5	14,3	8	22,9	13	37,1	8	22,9	35	3,6286	1,08697
9-	4	11,4	8	22,9	4	11,4	15	42,9	4	11,4	35	3,2000	1,25558
12-	1	2,9	3	8,6	4	11,4	13	37,1	14	40,0	35	4,0286	1,07062
13-	1	2,9	3	8,6	3	8,6	16	45,7	12	34,3	35	4,0000	1,02899
15-	2	5,7	17	48,6	6	17,1	9	25,7	1	2,9	35	2,7143	1,01667

Ders materyalleri ve içeriğe ilişkin ifadelerle ilgili ortalamalara baktığımızda araştırmaya katılan öğretmenler 4., 5., 6. ve 15. ifadelere daha az katılmaktadırlar. 6.

ve 15. İfadelerde yer alan ders kitabı içeriklerinin güncellendiği ve alan ders kitaplarında yer alan teorik bilgilerin gündelik yaşamı desteklediği yönündeki ifadelere % 50 üzerinde katılmama oranı vardır. Yani öğretmenler ders kitapları içeriklerinin güncellenmediğini ve kitaplardaki bilgilerin günlük hayatta öğrencilerin kullanamayacağı nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. 4. ve 5. sorulardaki ders kitaplarının içeriğinin muhasebe eğitimi için yeterliliği ve kitaplardaki bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygunluğuna ilişkin ifadelere % 40 civarında kişi katılmamış ve % 20 civarında kişi de kararsız kalmıştır.

Tablo sonuçlarına baktığımızda, öğretmenlerin sırasıyla 3., 13., 12., 7., 8. ve 9. ifadelere katılma oranları yüksektir. 3. ifadede % 82 oranında kişi haftalık muhasebe ders saatlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. 12. ve 13. ifadelerde muhasebe alanıyla ilgili verilen teorik eğitimin yeterliliği ve destekleyici bilgisayarlı muhasebe uygulamalarının yeterince yapıldığına 12. soru için % 77, 13. soru için de % 80 oranında kişi katılmaktadır. 7. ve 8. sorulardaki sınıf ders araç, gereç donanımı ve bilgisayar laboratuvarı donanımı yeterliliğine ilişkin ifadelere de % 68 ve % 60'lık kısım katılmaktadır. 9. sorudaki meslek dersleri sayıca yeterlidir ifadesine % 54 oranında kişi katılmıştır.

Bölüm Olanakları ve Bölüme Karşı Tutumla İlgili Görüşler:

Tablo 3.19. Bölüm Olanakları ve Bölüme Karşı Tutumla İlgili İfadelere İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları

Soru No	Katılma Derecesi										N	Ortalama	Standart sapma
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	F	%	F	%	f	%			
2-	-	-	1	2,9	-	-	9	25,7	25	71,4	35	4,6571	,63906
10-	3	8,6	7	20,0	8	22,9	12	34,3	5	14,3	35	3,2571	1,19663
16-	-	-	2	5,7	5	14,3	17	48,6	11	31,4	35	4,0571	,83817
17-	2	5,7	9	25,7	12	34,3	10	28,6	2	5,7	35	3,0286	1,01419
18-	-	-	7	20	11	31,4	14	40,0	3	8,6	35	3,3714	,91026
19-	5	14,3	10	28,6	8	22,9	10	28,6	2	5,7	35	2,8286	1,17538
20-	-	-	3	8,6	8	22,9	18	51,4	6	17,1	35	3,7714	,84316
21-	1	2,9	6	17,1	7	20,0	15	42,9	6	17,1	35	3,5429	1,06668

Tablodaki ortalama verilerine baktığımızda ankete katılan öğretmenlerin bölüm olanakları ve bölüme karşı tutumla ilgili 2., 16., 20. ve 21. ifadelere katılma oranları yüksek iken, 19. ve 17. ifadelere daha az katılmışlardır. Öğretmenlerin % 97'lik kısmı 2. sorudaki ticaret meslek liselerine sınavla öğrenci alımının muhasebe eğitimi verimliliğini arttıracak ifadesine katılmaktadırlar. 16. sorudaki okulda verilen muhasebe eğitiminin ileriki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlayacak ifadesine öğretmenlerin % 80'i katılmaktadır. 20. sorudaki öğrencilerin okulda öğrendikleri muhasebe bilgilerini günlük hayatta da kullanabileceğine toplamda öğretmenlerin % 68'i katılırken, 21. sorudaki okulda verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilerin iş hayatında karşılaştıkları muhasebe uygulamaları paralelliğine % 60'ı katılmaktadır.

Bölümle ilgili tutuma ilişkin 19. sorudaki öğrencilerin muhasebe derslerini sıkıcı ve monoton bulduğu ifadesine öğretmenlerin % 42'si katılmazken % 22,9'luk kısım bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. 17. sorudaki öğrencilerin muhasebe derslerine seyerek istekli katıldıkları ifadesine % 31'i katılmazken % 34,3'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Yine 18. sorudaki öğrencilerin muhasebe problemleri çözmekten zevk alır ifadesine de öğretmenlerin % 20'si katılmazken % 31,4'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Buradan öğrencilerin muhasebe derslerini sevdikleri ve muhasebe derslerine seyerek katıldıkları fikirlerinde öğretmenlerin çekimser ve olumsuz yönde cevap verdiklerini söyleyebiliriz. 10. sorudaki öğrencilerin okulda aldıkları muhasebe eğitiminin çalışma hayatı için yeterliliği ifadesine öğretmenlerin katılma oranı % 48'de kalırken yine bu ifade için de % 22,9'luk kısım kararsız olduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin sadece okulda aldıkları muhasebe eğitimiyle iş hayatında çalışabilecek seviyeye ulaşmadıklarını söyleyebiliriz.

Öğretmenin Kendi Yeterliliğini Değerlendirmesi ile İlgili Görüşleri :

Tablo 3.20. Öğretmenin Kendi Yeterliliğini Değerlendirmesi ile İlgili İfadelere İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları

Soru No	Katılma Derecesi										N	ortalama	Standart sapma
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	F	%	F	%	f	%			
1-	-	-	-	-	-	-	9	25,7	26	74,3	35	4,7429	,44344
11-	-	-	3	8,6	5	14,3	16	45,7	11	31,4	35	4,0000	,90749
14-	1	2,9	3	8,6	2	5,7	12	34,3	17	48,6	35	4,1714	1,07062
22-	-	-	1	2,9	4	11,4	15	42,9	15	42,9	35	4,2571	,78000
23-	1	2,9	1	2,9	5	14,3	20	57,1	8	22,9	35	3,9429	,87255
24-	-	-	4	11,4	7	20,0	19	54,3	5	14,3	35	3,7143	,85994
25-	-	-	-	-	3	8,6	22	62,9	10	28,6	35	4,2000	,58410
26-	-	-	-	-	3	8,6	17	48,6	15	42,9	35	4,3429	,63906
27-	1	2,9	-	-	1	2,9	12	34,3	21	60,0	35	4,4857	,81787

Ankete katılan öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların ortalamalarına baktığımızda hep 4 civarındadır yani bu ifadelerle katılma oranları yüksektir. Öğretmenler kendileriyle ilgili en çok 1., 27. ve 26. ifadelerle katılırken en az 23. ve 24. ifadelerle katılmışlardır. Dönem başlarında muhasebe dersi içeriği hakkında açıklama yaparım ve plan oluşturup dersi bu plana göre işlerim ifadesinin yer aldığı 1. soruya öğretmenlerin tamamı (%100'ü) katılmıştır. 27. sorudaki muhasebe uygulama örneklerini sınıfta öğrencilerle beraber çözerim ifadesine %94,3'ü katılırken; %5,8'lik kısımdan 1 kişi hiç katılmamış, 1 kişi de kararsız olduğunu belirtmiştir. 25. sorudaki alanla ilgili güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiririm ifadesine %91,5'lik kısım; 26. sorudaki derse aktif öğrenci katılımını sağlarım ifadesine %91,7'lik kısım katıldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ilişkin, 24. sorudaki muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılırım ifadesine %68,3'lük katılma oranıyla diğer ifadelerle göre daha az katılmışlardır. 11. sorudaki muhasebe derslerinde ticari

belgeler ve resmi defterler üzerinde uygulama yaptırırım ifadesine %8,6'lık kısım katılmamış, %14,3'lük kısım kararsız olduğunu belirtirken %77'lik kısım katılmıştır.

14. sorudaki bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktayım ifadesine % 11,5'lik kısım katılmamış, % 5,7'lik kısım kararsız olduğunu belirtmiş ve % 82,6'lık kısım da katılmıştır.

22. sorudaki mesleki bilgim açısından kendimi yeterli buluyorum ifadesine 35 öğretmenden 1 kişi katılmamış, 4 kişi kararsız olduğunu belirtmiş ve 30 kişi de katılmıştır. Yani araştırmaya katılan muhasebe öğretmenlerinin çoğunluğunun kendini mesleki açıdan yeterli bulduğunu söyleyebiliriz.

İşletmelerde Beceri Eğitimi (Staj) ile İlgili Görüşler:

Tablo 3.21. İşletmelerde Beceri Eğitimi (Staj) ile İlgili İfadelere İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalama Analizi Sonuçları

Soru No	Katılma Derecesi										N	ortalama	Standart sapma
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	F	%	F	%	F	%			
28-	1	2,9	-	-	2	5,7	16	45,7	16	45,7	35	4,3143	,83213
29-	3	8,6	4	11,4	6	17,1	13	37,1	9	25,7	35	3,6000	1,24144
30-	2	5,7	5	14,3	6	17,1	15	42,9	7	20,0	35	3,5714	1,14496
31-	1	2,9	9	25,7	9	25,7	9	25,7	7	20,0	35	3,3429	1,16171
32-	1	2,9	9	25,7	9	25,7	9	25,7	7	20,0	35	3,3429	1,16171
33-	-	-	1	2,9	5	14,3	17	48,6	12	34,3	35	4,1429	,77242
34-	1	2,9	2	5,7	8	22,9	19	54,3	5	14,3	35	3,7143	,89349
35-	-	-	-	-	4	11,4	28	80,0	3	8,6	35	3,9714	,45282
36-	-	-	1	2,9	-	-	12	34,3	22	62,9	35	4,5714	,65465
37-	3	8,6	5	14,3	8	22,9	15	42,9	4	11,4	35	3,3429	1,13611
38-	1	2,9	3	8,6	7	20,0	15	42,9	9	25,7	35	3,8000	1,02326
39-	1	2,9	4	11,4	5	14,3	13	37,1	12	34,3	35	3,8857	1,10537
40-	1	2,9	7	20,0	11	31,4	14	40,0	2	5,7	35	3,2571	,95001

Tablo verilerini incelediğimizde araştırmaya katılan öğretmenlerin staj eğitimine ilişkin en çok katıldıkları ifadeler 4,5714 ortalama ile 36. soru, 4,3143 ortalama ile

28. soru ve 4,1429 ortalama ile 33. sorulardır. En az katıldıkları ifadeler ise 3,2571 ortalama ile 40. soru ve 3,3429 ortalama ile 31., 32. ve 37. sorulardır. 36. sorudaki stajyer öğrencilerin her hafta işyerlerinde kontrollerini yapmaktayım ifadesine öğretmenlerin % 97,2'lik kısmı katılmıştır. Bu durumda öğretmenlerin nerdeyse tamamının her hafta işyerlerinde stajyer öğrencileri denetlediklerini söyleyebiliriz.

28. sorudaki son sınıftaki staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığı ifadesine öğretmenlerin % 91,4'lük kısmını oluşturan 32 kişi katılmıştır. Bu ifadeye 1 kişi kesinlikle katılmazken, 2 kişi de kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu durumda öğretmenler açısından son sınıftaki staj eğitiminin öğrencileri iş hayatına hazırladığını söyleyebiliriz.

33. sorudaki staj eğitimi öğrencilerin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarını sağlar ifadesine % 82,9'luk kısım katılırken; 35. sorudaki staj eğitimi öğrencilerin okul başarılarına olumlu katkı sağlar ifadesine % 88,6'lık kısım katılmıştır. Bu durumda staj eğitiminin öğrencilere iş disiplini ile iş ahlakı kazandırdığını ve okul dersleri başarılarının da artmasına katkı sağladığını söyleyebiliriz.

40. sorudaki işyerindeki usta öğreticinin öğrenciyi eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir ifadesine % 45,7'lik katılıyorum oranıyla öğretmenlerin staj eğitimiyle ilgili en az katıldıkları ifadedir. Bu durumda öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerindeki usta öğreticilerin öğrencileri eğitme açısından yetersiz kaldığını belirtebiliriz.

31. soruda yer alan işyerinde öğrenciler kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırılmaktadır ifadesine katılma oranı % 45,7'de kalmıştır. Yine 32. sorudaki öğrenciler muhasebe alanıyla ilgili işyerlerinde staj yapmaktadır ifadesine de katılma oranı % 45,7'dir. Bu durumda öğretmenlerin yarıdan fazlası öğrencilerin muhasebe alanına ilişkin işyerlerinde staj yaptığı ve işyerlerinde çalışma esnasında da kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırıldığı konusuna ya katılmamakta ya da bu konuda ifadelerini belirtirken kararsız kalmışlardır.

37. sorudaki stajyer öğrencilerin emekleri karşılığı aldıkları ücret yeterlidir ifadesine öğretmenlerin % 54,3'ü katılırken % 22,9'u katılmamış, % 22,9'u da kararsız olduğunu belirtmiştir. 38. soruda yer alan işyerlerinin stajyer öğrencileri ucuz işçi gördüklerine ilişkin ifadeye öğretmenlerin % 68,6'sı katılırken, % 11,5'i katılmamış,

% 20'si de kararsız kalmışlardır. Bu durumda öğrencilerin işyerlerinden yeterli ücret aldığını ve işyerlerinin çalıştırdıkları stajyer öğrencileri ucuz işgücü olarak gördüğünü söyleyebiliriz.

30. sorudaki öğrenciler işyerlerini kendileri bulabilmektedir ifadesine öğretmenlerin % 62,9'u katılmıştır. 29. sorudaki mesleki tecrübe açısından staj eğitimi uygulaması son 1 yıl olarak yapılması yeterlidir ifadesine öğretmenlerin % 62,8' katılmıştır. 39. sorudaki öğrencilerin son sınıfta hem okulda hem işyerinde bulunmalarının okul ve işyerine uyumların etkilemesine ilişkin ifadeye % 71,4'lük kısım katılırken, % 14,3'lük kısım katılmamış, % 14,3'ü de kararsız olduğunu belirtmiştir.

34. soruda yer alan öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgileri staj eğitiminde pratiğe dökebilmektedirler ifadesine öğretmenlerin % 68,6'sı katılırken, % 8,6'lık kısmı katılmamış, % 22,9'u da kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu durumda öğrencilerin okulda aldıkları teorik bilgileri işyerinde staj eğitimi aşamasında pratik olarak kullandığını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilgi ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, birçok alanı olduğu gibi ekonomiyi de değişime uğratmıştır. İşletmelerin faaliyette bulundukları iş kolunda tutunabilmeleri ve rekabet edebilirlikleri, bu gelişmelere uyum sağlayabilmelerine bağlıdır. Bu sebeple gerekli yetkinlik ve donanıma sahip nitelikli işgücünün yetiştirilmesi hayati bir konu haline gelmiştir. Bunun gerçekleştirilebilmesinin yolu kaliteli mesleki eğitimden geçmektedir.

Küresel ekonomi koşullarına uyum sağlayabilmek ve ülkelerarası ticarete birliktelik sağlayabilmek için muhasebe alanında da standartlaşma önemlidir ve bu standartlara göre muhasebe uygulamalarını gerçekleştirecek, sürekli kendini yenileyebilen muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilmesi eğitimle mümkündür. Muhasebe alanında mesleki eğitimde istenen düzeyde başarı sağlanabilmesi için, eğitim programları lise döneminden itibaren uygulanmaktadır. Ülkemiz genelinde muhasebe eğitimi ortaöğretim seviyesinde daha çok ticaret meslek liselerinde ve muhasebe alanı programı bulunan diğer bazı meslek liselerinde verilmektedir.

Muğla İli'nde ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi veren okullardaki öğretmen ve öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerine yönelik yapılan araştırma bulgularından elde edilen veriler analiz edildiğinde, aşağıda özetlenen sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur:

i) Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan 246 öğrencinin cinsiyet dağılımı 154 kişi kadın, 92 kişi erkektir. Bu sonuca bakarak ticaret meslek liselerinde muhasebe ve finansman alanını kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok tercih ettiği söylenebilir. Öğrencilerin staj yaptıkları işyeri türüne ilişkin verdikleri cevaplar muhasebe bürosu, özel şirket ve kamu kurumu şeklinde oransal olarak birbirine yakın dağılım gösterse de %38'lik oranla çoğunluğu muhasebe bürolarında staj yapmaktadır. Dolayısıyla, öğrencilerin daha çok alanlarıyla ilgili işyerlerinde staj yaptığı sonucuna varılabilir. Öğrencilerin alanlarıyla ilgili bir işyerinde staj yapıyor olması, onların mesleki açıdan okulda öğrendikleri teorik bilgiyi uygulama aşamasını oluşturan stajla pekiştirme şanslarını artırır.

Öğrencilerin %46'sını oluşturan kısmı işyerlerini kendilerinin bulduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, staj eğitimi başlangıcında öğrencilerde bir yere

yerleşememe ya da alanlarıyla ilgisiz yerlerde staj yapma stresine sebebiyet verebilmektedir. Bu sorunun önüne geçilebilmesi için MEB bünyesinde tüm mesleki ve teknik eğitim okullarında birliktelik sağlayacak, tüm öğrencilere uygun işyeri bulmaya yönelik düzenlemeler getirilebilir.

Öğrencilerin çoğunluğu okuldaki meslek dersi başarısının yüksek olduğunu söylemiştir. Çok az kısmı kendini başarısız olarak görmektedir. Kariyer planı olarak % 75'lik kısım üniversite düşünmektedir. Fakat öğrenciler üniversite olarak genellikle iki yıllık meslek yüksekokullarına yerleşmektedir. Ticaret meslek liselerinden 4 yıllık bir bölümlere çok az öğrenci yerleşebilmektedir. Bu durum ülkemizde meslek liselerinin kolay mezun olunacak okul algısıyla geline okullar olmasından kaynaklanmaktadır. Meslek liselerinin kolay yoldan ara eleman yetiştirme hedefi daha ön planda tutulurken; başarılı, donanımlı, alanında uzman meslek mensubu yetiştirme hedefleri ihmal edilmektedir. Ülkemizde bu algı değişmediği sürece, ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitiminden istenen kalitede başarının sağlanması mümkün görünmemektedir.

Öğrenciler muhasebe alanında meslek lisesini daha çok puanları, iş imkanı ve zorunluluktan dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarısı muhasebe derslerini sevdiğini belirtirken yarısı da sevmediğini belirtmiştir. Liseye tekrar başlama imkanı olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz sorusuna, öğrencilerin % 74,8'lik kısmı hayır cevabı vermiştir. Bu sonuç göstermektedir ki, ticaret meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu okullarından memnun değildir. Bu durumun öğrencilerin meslek lisesine ilişkin fazla ön bilgi sahibi olmadan ve rastgele okul tercihi yapmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun önüne geçilmesi için, ilköğretim basamağından itibaren öğrencilerin meslekler ve okullar konusunda yeterli düzeyde bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Genel olarak faktör grupları ele alındığında, muhasebe eğitimini etkileyen en önemli faktör staj eğitimi katkıları ve takibi iken, ders materyalleri en az önemli faktör olarak görünmektedir.

Öğrencilerin demografik özellikleri bakımından muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin ifadelerle verdikleri cevaplarda faktör grupları açısından farklılık olup olmadığı aşağıdaki tabloda özet olarak verilmiştir.

Demografik Özellik	Verilen Cevaplarda Fark Olma/ Olmama Durumu	Farklılığın Olduğu Faktör Grubu
Cinsiyet	Fark yok	---
Staj yeri türü	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu
Okuldaki meslek dersi başarısı	Fark var	Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum
Kariyer planı	Fark yok	---
Meslek lisesi tercih sebebi	Fark yok	---
Okul türü	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi
Muhasebe derslerini seviyor musunuz? sorusu	Fark var	Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum Faktör 5: Ders Materyalleri
Liseye yeniden başlama imkanınız olsa ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz? sorusu	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum

Öğrencilerin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin ifadelerine verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine, kariyer planlarına ve meslek lisesi tercih sebeplerine göre herhangi bir görüş farklılığı yoktur.

Staj yeri türüne göre muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik faktörlere verilen cevaplarda görüş farklılıkları çıkmıştır. Buna göre öğretmen ve ders işlenişi faktöründeki ifadeler, kamu kurumunda staj yapan öğrenciler muhasebe bürosu ve özel şirkette staj yapan öğrencilere göre daha olumlu cevaplar verirken; teori eğitimi-staj eğitimi uyumu faktöründeki ifadeler muhasebe bürosunda staj yapan öğrenciler daha çok katılmışlardır. Muhasebe bürosunda staj yapan öğrencilerin öğrendikleri teorik bilgileri staj ortamında daha çok pekiştirdikleri söylenebilir. Staj yeri belirlenirken öğrenciler daha çok muhasebe birimi bulunan işyerlerine yerleştirilirse staj eğitiminden daha fazla verim sağlanabilir.

Öğrencilerin meslek dersi başarısı açısından faktörler karşılaştırıldığında, meslek dersi başarısı kötü olan öğrencilerin Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi ile Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum faktörlerine ilişkin daha olumsuz cevaplar verdikleri görülmüştür. Dolayısıyla ders başarısı iyi olan öğrenciler staj eğitiminin katkı sağladığını, gerekli takiplerin yapıldığını ve bölümün beklentilerini karşıladığını düşünürken, ders başarısı düşük öğrenciler bu duruma katılmamaktadır.

Meslek dersi başarısı düşük öğrencilerin muhasebe alanına bilinçli ve bir amaç doğrultusunda gelmedikleri için beklentileri de karşılanmamaktadır. Bu nedenle lise seviyesinde alan ve okul tercihi ilgi ve istekler doğrultusunda yapılmalıdır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinde (METEM) okuyan öğrenciler öğretmenlerin derslere hazırlıklı geldiğini, meslekle ilgili yenilikleri takip ederek onlarla paylaştıklarını ve teorik bilgilere ilişkin laboratuvar ortamında ve sınıfta yeterince örnek uygulama yaptıklarını düşünürken, çok programlı lise ve ticaret meslek liselerinde okuyanlar bu görüşlere katılmamışlardır. Öğretmenlerin öğrencilere yol gösterici olabilmeleri için muhasebe alanındaki gelişmeler paralelinde kendilerini yenilemeleri şarttır. Ders işlenirken konuların iyi kavranabilmesi için ticari belgeler üzerinde yeterince uygulama örnekleri çözülmeli ve derslere hazırlıklı gelmelidir.

Öğrencilerin muhasebe derslerini sevip sevmemelerine göre anket sorularına verdikleri cevaplar farklılık göstermiştir. Muhasebe derslerini seven öğrenciler, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik sorulara olumlu cevaplar verirken, sevmeyenler daha çok olumsuz cevaplar vermişlerdir.

Muhasebe alanına bilinçli ve isteyerek gelen öğrenciler muhasebe problemleri çözmeyi sevdiklerini, aldıkları muhasebe eğitiminin ilerideki meslek hayatlarında onlara katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Bölüme rastgele ve bilinçsiz gelen öğrenciler ise, bu görüşe katılmamaktadırlar. Bu da göstermektedir ki, okul ve alan tercihinde ilgi, istek ve yetenekler önemli bir unsurdur. Kişi sevmediği bir alanda eğitim alırsa, verim sağlayamayacak ve mutsuz olacaktır. Okul ve alan seçiminde aileler ve öğretmenler de etkin rol aldıkları için, öğrencileri yönlendirirken aldıkları puanın yanında onların yetenekleri, ilgi ve isteklerini de göz önünde bulundurmalarıdır.

ii) Muğla İli'nde araştırmaya katılan 35 muhasebe öğretmenin 17'si kadın 18'i erkektir. Öğretmenlerin % 68'i yaş grubu olarak 40 yaş üzerindedir ve % 82'si 10 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahiptir. Öğretmenlerin çoğunluğu yaş olarak orta yaş üzerinde ve belli bir mesleki birikimi olan kişilerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin artması, eğitimde verim açısından olumlu bir durumken, yaşın ilerlemesiyle verimlilik azalması beklendiğinden olumsuzluk olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin yaş faktörünü göz önünde bulundurarak, artık

öğrenciler için faydalı olamıyor ve kendini yenilemede yetersiz kalıyorlarsa, emekli olmayı bir seçenek olarak değerlendirmeleri yararlı olacaktır.

Eğitim durumu incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının lisans mezunu olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitime devam eden öğretmen bulunmamakta olup, bu önemli bir eksiklik olarak nitelendirilebilir. Eğitim her yaşta her dönemde kişinin hayatında gerekli bir olgudur. Özellikle öğretmenlik mesleğini icra eden kişilerin öğretebilmeleri ve yol gösterici olabilmeleri için, her zaman bilgilerini yenilemeleri ve bir yandan öğrenen konumunda olmaları gerekmektedir.

Öğretmenler ders materyalleri ve içeriğe ilişkin, alan ders kitaplarının içeriğinin yetersiz kaldığını, güncel bilgileri içermediğini, günlük yaşamı destekler nitelikte olmadığını ve öğrenci seviyesine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Muhasebe eğitiminde materyal olarak ders kitapları yetersiz kalmaktadır. Kitap içerikleri belli aralıklarla güncellenmeli ve öğrenci seviyesine uygun hazırlanmalıdır.

Öğrencilerin muhasebe derslerine istekli katılmadıklarını, fakat dersleri sıkıcı ve monoton da bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin bölüm derslerine ilgilerini ve katılımlarını arttırmak için, farklı eğitim öğretim yöntemlerine başvurabilirler.

Bölüme sınavla öğrenci alımı eğitim kalitesini arttıracaktır. Bölüm olanakları bakımından, öğrencinin okulda aldığı muhasebe eğitiminin ileriki meslek hayatında da katkı sağlayacağı; fakat, iş hayatında çalışmak için donanım olarak yeterli olmadığı, bu bilgilerin günlük hayatı destekler nitelikte olduğu belirtilmiştir. Pratikte kullanılamayan bilgi fazla yükten başka bir şey değildir. O yüzden muhasebe eğitiminde de öğrenciyi gereksiz teorik bilgiyle boğmak yerine ileriki meslek hayatında ona fayda sağlayacak bilgiler verilmelidir.

Öğretmenler alanlarıyla ilgili eğitim ve sempozyumlara katılmadıklarını, güncel gelişmeleri fazla takip etmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen mesleki anlamda kendini geliştirdiği ölçüde öğrenciye katkı sağlayabilir. MEB ve mesleki kuruluşlar işbirliğiyle öğretmenlere yönelik belli aralıklarla alandaki gelişmelere yönelik eğitim seminerleri düzenlenmelidir ve bu seminerlere katılım sağlanmalıdır.

Öğretmenler yılın başında ders planlarını oluşturarak bu plan hakkında öğrenciyi bilgilendirdiklerini, derslerde konuyu kavramaya yönelik yeterli uygulama örnekleri

çözdüklerini ve öğrencinin derse aktif katılımını sağladıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci açısından etkili öğrenme gerçekleşebilmesi için, yaparak ve uygulayarak öğrenme önemlidir. Öğretmen sınıf ortamında öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamalı ve uygulamaları onların da yapmalarına fırsat vermelidir.

Öğretmenler staj eğitimini, öğrenciye gerek iş hayatına hazırlaması, iş disiplini ve iş ahlakı kazandırması gerekse öğrencinin okul başarısını etkilemesi ve okulda öğrendiği bilgileri uygulamada kullanması gibi birçok yönden faydalı bulmaktadırlar. Düzenli olarak iş ortamında öğrenci kontrolleri yapılmaktadır. Staj eğitimi öğrencinin teoride öğrendiği bilgiyi iş sahasında pratiğe dökebilmesi açısından önemlidir ve öğrenciyi çalışma hayatına hazırlaması bakımından ön çalışma niteliği taşımaktadır. Öğrenci çalışma hayatındaki gelişmeler, kurallar ve zorlukları gözlemleyebilme fırsatı bulmaktadır.

Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin de belirttiği gibi, işyerleri, öğrencileri ucuz işgücü olarak görmekte ve alan dışı işlerde çalıştırabilmekte ya da emeğinin karşılığı olan ücretini eksik vermektedir. Bazen de öğrenciden sorumlu usta öğretici mesleki açıdan yeterli donanımına sahip olmayabilmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi için öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerine staj eğitiminin önemini anlatan seminerler düzenlenerek bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Bununla birlikte, koordinatör öğretmenler tarafından öğrencilerin hakları işyerlerine sıklıkla hatırlatılmalı ve denetimler düzenli olarak yapılmalıdır.

iii) Muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi açısından öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerine vermiş oldukları cevaplara ilişkin frekans ve ortalama analizi sonuçları kıyaslandığında her iki grubun da katılma dereceleri bakımından çok fazla farklılıklar olmadığı benzer görüşlere sahip olduğu gözlenmiştir.

Öğrenciler ders materyalleri bakımından sınıf, ders araç gereç vb. donanımını yetersiz bulurken öğretmenler yeterli olduğu görüşündedirler. Muhasebe öğretmenleri ders kitaplarının içeriklerinin güncelliği, öğrenci seviyesine uygunluğu ve bilgi açıklayıcılığının istenen düzeyde olmadığını düşünürlerken öğrencilerin çoğunluğu bu konuda daha çok kararsız cevaplar vermişlerdir.

Staj eğitimi bakımından öğrenciler daha çok staj eğitiminin onlara iş disiplini ve iş ahlakı kazandırdığını, staj yaptıkları işyerlerinin okudukları muhasebe bölümüyle

alakalı olduğunu ve staj eğitiminin kendilerine yeni bilgi ve beceriler kazandırdığını düşünmektedirler. Öğretmenler ise staj eğitiminin öğrencilere iş disiplini ve iş ahlakı kazandırdığı görüşüne katılırken, öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerinin alanlarıyla ilgili olduğu konusunda genel olarak kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler okulda öğrendikleri teorik bilgiyi staj aşamasında kullanabildiği konusunda kararsız olduğunu belirtirken öğretmenler öğrencilerin bu bilgi birikimlerini pratikte kullanabildiğini düşünmektedirler.

Öğretmenler kendilerini bilgi birikimi, ders işleyişi, geliştirme ve değişimlere ayak uydurma bakımından değerlendirmeye yönelik ifadelerle genel olarak olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu konuda sadece muhasebe eğitimiyle ilgili eğitim, seminer ve sempozyumlara geneli fazla katılmadıklarını ya da kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler de öğretmen unsurunu değerlendirme konusunda olumlu düşüncelere sahiptir. Yani öğretmenlerinin kendilerini geliştirdiğini, yenilikleri takip ettiğini ve derslere hazırlıklı gelerek derslerde gerek bilgisayar üzerinden gerekse ticari belgeler üzerinden yeteri kadar uygulama yaptırdıklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmada muhasebe öğretmenleri ve son sınıf öğrencilerinin bakış açılarıyla muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmış olup muhasebe eğitiminde önemli bir aşama olan staj eğitimi başlı başına bir konu olduğu için öğretmen, öğrenci görüşlerinin yanında işletme sahiplerinin görüşlerinin ölçülmesi yönü bu çalışmada eksik kalmıştır. İşletme sahipleri de araştırmaya dahil edilerek yeni çalışmalar geliştirilebilir. Yine sadece son sınıflara uygulanmış olan bu araştırma, ayrı ölçek geliştirilerek 10. ve 11.sınıf seviyesi için de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Resmi Gazete, Tarih: 13.06.1989, Sayı: 20194
- 6764 Sayılı Kanun (2016), Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete, Tarih: 9.12.2016, Sayı: 29913.
- Akbulut, H., Pekkaya M. ve Aksakaloğlu H. (2014). Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitimi: Bursa İli Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 62, Nisan, 73-91.
- Akgün, İ., H. ve Şimşek, N. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”, 2. *Uluslararası Eğitimde Yeni Yaklaşımlar ve Etkileri Konferansı*, Antalya, s.20, 27-28 Nisan 2011.
- Aksakaloğlu, H., (2013) Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu: Bursa İli Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Zonguldak.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, S., İ. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Alkan, R., M., Suiçmez, M., Aydıncal, M., ve Şahin, M. (2014). Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(3), 133-140.
- Ankara Çankaya Dikmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bilişim Alanı Tanıtımı, http://dikmenmtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/119688/icerikler/bilisi-m-teknolojileri-alani_221229.html, (Erişim Tarihi: 19.04.2016)

- Arat, T., Köksal, O. ve Erden, A. (2013). İletişim Teknolojileri Kullanımı: Büro Yönetimi Ve Sekreterlik Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *JASSS (The Journal of Academic Social Science Studies) Dergisi*, 6(8), 59-75.
- Ataman, Ü., “Muhasebe Eğitiminde Yeniden Yapılanma Önerileri”, *XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi Bildiriler Kitabı*, TÜRMÖB Yayınları, İstanbul, s.225-232, 10-12 Ekim 2002.
- Aysu, B. ve Aral, N. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), Eylül, 2561-2574.
- Babacan, M. ve Onat, F. (2002). Postmodern Pazarlama Perspektifi. *Ege Akademik Bakış, Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Dergisi* 2(1), 11-20.
- Başar, A., B. (2005). “Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 59-68.
- Bay, M., M., (2010) Megep Kapsamında Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitimi Uygulamasında Karşılaşılan Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri: Ankara İli Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Bircan, H., Karagöz, Y. ve Kasapoğlu, Y. (2003). Ki-Kare ve Kolmogorov Smirnov Uygunluk Testlerinin Simulasyon ile Elde Edilen Veriler Üzerinde Karşılaştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 69-80.
- Bozkurt, İ., Öksüz, S. ve Karakuş, R. (2013, Ocak). Muhasebe Eğitiminin Niteliği ve Bu Eğitimin Muhasebecilik Mesleği ile İlgili Algılara Etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 60-76.
- Çamtosun, İ., (2008) Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Sürecinde Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Meslek Yüksek

Okullarındaki Muhasebe Eğitimine Etkileri: İstanbul'da Bir Alan Araştırması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Çetinkaya, F., Ö., (2010) Ticaret Meslek Liseleri Öğrenci Profili: Ankara İli Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara

Çonkar, K., M. (1996). Nitelikli Muhasebeci Yetiştirilmesinde Bağımsız Muhasebe Fakülte veya Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 157-180.

Çubukçu, S. (2012). Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Komitesi Düzenlemeleri Çerçevesinde Etik Eğitime İlişkin Durum Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 103-116.

Çürük, T. ve Doğan, Z. (2001). Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 28(2), 281-310.

Daştan, A. (2008). *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*. Ankara: Sıramat Yayınları.

Demirel, Ö. (2002). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirkasımoğlu, N., Türk Eğitim Sisteminin Yapısı, Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları,

http://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/732/mod_resource/content/3/tesin%20yap%C4%B1s%C4%B1.pdf , (Erişim Tarihi :27/12/2015)

Doylez, W. (1993, August). Reforming Accounting Education, *Journal of Accountancy*, 176(2), 76-82.

- Durak, G., (2009) Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Edirne.
- Dursun, A. (2006). *Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Ercan, H. ve Akpınar, A. (2002). *Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu*. Ankara: TİSK Yayınları.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık-Elhan Kitap Basın Yayın.
- Gökgöz, A. (2007) Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.
- Gökgöz, A. (2011). Tarihsel Perspektifte Muhasebenin Doğuşunu ve Gelişimini Etkileyen Faktörler. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), Mart, 167-177.
- Güney, A. (2015). Muhasebe Eğitiminde Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarının Yeri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), Ağustos, 81-85.
- Güvemli, O. (1995). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Osmanlı İmparatorluğu'na Kadar (Cilt 1)*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Güvemli, O. (2005). Türkiye'de Ticaret Liselerinin Kuruluş Öyküsü. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 28, 16-23.
- Güvemli, O. (2001). "XX. Yüzyılın İlk Yarısında Muhasebe Eğitimi", XX. *Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya, s.246, 23-27 Mayıs 2001.

Halkalı Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Lisesi, Ticaret Meslek Lisesinde Uygulanan Program Yapısı, İstanbul, <http://halkali-ticaret-meslek-lisesi.tr.gg/Alan-Ve-Dallar.htm>, (Erişim: 18.01.2015)

IAESB, (2013), International Education Standard (IES) 1, Entry Requirements to Professional Accounting Education Programs (Revised), <http://www.ifac.org/publications-resources/international-education-standard-ies-1-entry-requirements-professional-accounting>, (Erişim Tarihi: 30.04.2016)

İskender, H. ve Kırlioğlu, H. (2012). Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Yetkinliklerinin Geliştirilmesinde Sürekli Eğitimin Rolü. *UFRS Dünyası (World of IFRS) Dergisi*, 1(1), Aralık, 301-331.

Karasioğlu, F. ve Duman, H. (2011). Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve Kalitesi Üzerine Bir Not. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 165-180.

Kayıhan, B. ve Tepeli, Y. (2015). Muhasebe ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Arası Karşılaştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, Mart, s.487-502.

Köse, A., K. ve Yılmaz, F. (2003). “Mesleki Yeterlilik Öncesi IFAC’ın Mesleki Kuralları”, 6. *Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, İstanbul, s.1-22, 16-19 Nisan 2003, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/06Sempozyum/1oturum/02FatihYilmazAhmetKose.pdf>, (Erişim Tarihi: 06/05/2016)

Küçüksavaş, N. (1997). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması- Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları (6. Baskı)*. İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.

MEB, (2010), Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liselerinin Kuruluş Amaçlarına Hizmet Derecesinin Değerlendirilmesi, Ankara, <http://www.meb.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 05/04/2016)

- MEB, (2011b), Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi, (Erişim Tarihi: 22.12.2015)
- MEB, (2011d), Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara, <http://www.megep.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 26.04.2016)
- MEB, (2012), 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar Genelgesi, 09.05.2012, <http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.12.2015)
- MEB, (2013a), Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih: 07.09.2013, Sayı: 28758.
- MEB, (2013b), Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (Taslak) 2013-2017, <http://www.kso.org.tr/duyurures/mesleki-ve-teknik-egitim-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-taslagi.pdf>, (Erişim Tarihi: 05/04/2016)
- MEB, (2014a), Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih: 26.07.2014, Sayı: 29072.
- MEB, (2014b), Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Tarihçemiz, <http://mtegm.meb.gov.tr/www/tarihcemiz/icerik/20>, (Erişim Tarihi: 05/03/2016)
- MEB, (2015a), Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2014-2015, http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf, (Erişim Tarihi: 05/04/2016)
- MEB, (2015b), Mesleki Teknik Eğitim Alanları Tanıtım Modülü, Ankara, <http://www.megep.meb.gov.tr/dokumanlar/>, (Erişim Tarihi: 18.04.2016)
- MEB, (2016), Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2015-2016, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/18024009_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2015_2016.pdf, (Erişim Tarihi: 05/04/2016)

MEB. (2011a). *Bilanço Modülü*. Ankara.

MEB. (2011c). *Büro Yönetimi Modelleri Modülü*. Ankara.

MEB. (2011e). *Bilgisayarlı Muhasebe Kurulum ve Genel Tanımlamalar Modülü*. Ankara.

Milli Eğitim Temel Kanunu, (1973), Resmi Gazete, Tarih: 24/06/1973, Sayı: 14574.

Okan, Gökten, P. ve Gökten, S. (2016). Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 49-66.

Özbirecikli, M. (2007). Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebeci Eğitimi Standartları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 33, Ocak, 73-80.

Özbirecikli, M. ve Pastacıgil, A. (2009). Türkiye’de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci: IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1(41), Ocak, 82-97.

Özdemir, E., (2003) Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Güçlükler ve Muhasebecilik Mesleğinin Sorunları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.

Özkan, F. ve Aksoy, C. (2005). Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 283-306.

Özkurt, C., Y. (2001) Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi ve Erzurum Ticaret Meslek Lisesinde bir Uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.

Pehlivan, E. (2008) Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kütahya.

Sevilengül, O. (2005). *Genel Muhasebe (12. Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Sevim, A. (2005). “Dijital Uygulamaların Muhasebe Eğitimi Üzerine Etkileri”, *XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (Muhasebe Ortamındaki Güncel Gelişmeler ve Muhasebe Eğitimine Etkileri)*, Muğla, s.89-105, 27-30 Nisan 2005.
- Sezgin, S., İ., Alkan, C. ve Doğan, H. (1996). *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları, Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler (3.Baskı)*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Sönmez, A. (1998). *İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Süer, H., M., (2007) Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Şener, R. (2004). *Maliyet Unsurları Muhasebesi ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şengel, S. (2010). Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 47, Temmuz, 81-94.
- Şengel, S. (2011). Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 50, Nisan, 167-180.
- Şişman, M. (2001). *Öğretmenliğe Giriş (3. Baskı)*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tazegül, A. ve Karabayır, M. ,E. (2015). “Muhasebe Eğitim Standartlarının Lisans Eğitiminde Gerçekleşme Durumu: ‘Öğrenci Kazanımları Değerlendirme Çalışması”, *34. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya, s.1-22, 13-17 Mayıs 2015, https://www.academia.edu/18008836/Muhasebe_E%C4%9Fitim_Standartlar%C4%B1n%C4%B1n_Lisans_E%C4%9Fitiminde_Ger%C3%A7ekle%C5%9Fme_Durumu_%C3%96%C4%9Frenci_Kazan%C4%B1mlar%C4%B1_De%C4%9Ferlendirme_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1_, (Erişim Tarihi: 06/05/2016)

- Tekşen, Ö., Tekin, M. ve Gençtürk, M. (2010). Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, Nisan, 100-112.
- Tektaş, S., (2014) Ticaret Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatmini (İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 19.12.2015)
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), Yaygın Eğitim İstatistikleri 2012/'13, <http://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi :09/01/2016)
- Uyar, S. (2008). Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesinde Muhasebe Eğitimi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 10(1), 79-108.
- Uyar, S. ve Yelgen, E. (2012). Konaklama İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), Aralık, 327-348.
- Uyar, S. ve Ünlüsoy, E. (2007). “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) Ve Eğitim Uygulamaları Açıklamaları (Iepss) Çerçevesinde Bilgi Teknolojileri İle Muhasebe Ve Denetim İlişkisi”, *İZSMMMÖ, Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu XI*, Antalya, s.1-22, 26-30 Ekim 2007.
- Ün Açıkgöz, K. (2006). *Aktif Öğrenme (8. Baskı)*. Ankara: Kanyılmaz Matbaası.
- Üstün, G. ve Savaş, D. (2010). İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitiminin Amacına ve Mesleki Eğitim Yönetmeliği Hükümlerine Göre Uygulanma Düzeyi Hakkında Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1), 165-178.
- Yardım, E., (2009) Ortaöğretimde Muhasebe Eğitiminin MEGEP ile Yeniden Yapılandırılması Sonrası Öğrenci ve İşveren Memnuniyetinin İncelenmesi,

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kütahya.

Yılmaz, Y., (2011) İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Uygulamasının Muhasebe Eğitimine Katkısı Ve Erzurum İl Genelindeki Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.

YÖK, (2016), Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 07/03/2016)

Zaif, F. ve Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye ‘de Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

Zaif, F. (2004). “Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar”, *Türkiye XXIII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya, s.53-62, 19-23 Mayıs 2004.

EKLER

Ek-A

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Nermin ÇEMREK
Kurumu / Üniversitesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Muğla
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Muğla İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Ticaret Meslek Liselerinde görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrenciler
Araştırmanın konusu	"Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla İlî Örneği"
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Yüksek Lisans Tezi
Veri toplama araçları	"Öğretmen Anket Formu" "Öğrenci Anket Formu"
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğünden, Müdürlüğümüze iletilen yukarıda belirtilen araştırma örneğinin araştırma sahasında uygulanabilirliği hususunda incelenerek Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 07/03/2012 tarih ve 2012/13 sayılı Genelgeye uygun olarak hazırlandığı görülmüştür. Söz konusu anket uygulamasının, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, veli izninin alınarak, Kurum Müdürünün de uygun gördüğü zamanda yapılması uygun görülmüştür.	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhalef üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi:

KOMİSYON

25/02/2016

Tank TUFERKİ
Komisyon Başkanı

Özge AVCI
Uye

Ek-B

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket formu, yapmakta olduğum yüksek lisans tez çalışması kapsamında, Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminde ve staj uygulamasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ankette yer alan ifadelere vereceğiniz yanıtlar sadece istatistiki amaçla kullanılacaktır. İlgi ve katkınızdan dolayı teşekkür ederim.

Nermin ÇEMREK

Muğla Sıtkı Koçman Ünv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Yüksek Lisans Programı

nermincemrek@hotmail.com

ANKET SORULARI

A) Demografik ve Açık Uçlu Sorular

1. CİNSİYET : () Kadın () Erkek
2. STAJ YERİ TÜRÜ : () Muhasebe Bürosu () Özel Şirket () Kamu Kurumu () Diğer (...)
3. STAJ YERİ BULMA YÖNTEMİ: () Kendim () Ailem () Okul () İşyeri Teklifi () Diğer(...)
4. OKULDAKİ MESLEK DERSİ BAŞARISI : () Çok Kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok İyi
5. KARİYER PLANI : () Yok () Üniversite () Mesleki Alanda İş () Mesleki Alan Dışında İş
6. MESLEK LİSESİ TERCİH SEBEBİ : () İş imkanı () Aile () Puan () Zorunluluk () Üniversite () Diğer(.....)
7. OKUL TÜRÜ : () Çok Programlı Lise () Ticaret Meslek Lisesi () Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi(METEM)
8. KALDIĞI YER : () Aile yanı () Özel yurt yada devlet yurdu () Akraba yanı () Diğer(.....)
9. Liseye yeniden başlama imkanınız olsaydı Ticaret Meslek Lisesini tercih eder miydiniz?
() Evet () Hayır
10. Muhasebe derslerini seviyor musunuz?
() Evet () Hayır

B) Aşağıda yer alan ifadelere her birine katılma derecenizi, ilgili numaradaki kutucuğa “ X” koyarak belirtiniz.

Katılma Dereceleri: 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum		Katılma Derecesi				
No		1	2	3	4	5
1-	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.					
2-	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.					
3-	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.					
4-	Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygun.					
5-	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.					
6-	Muhasebe alanı derslerinin ders saati sayısının çok fazla olduğunu düşünüyorum.					
7-	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.					

Ek-B (Devam)

Katılma Dereceleri: 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum		Katılma Derecesi				
		1	2	3	4	5
8-	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.					
9-	Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri(belge düzenleme, deftere kayıt vb.) yapabilecek seviyede görüyorum.					
10-	Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.					
11-	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.					
12-	Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
13-	Muhasebe derslerinin sıkıcı ve monoton olduğunu düşünüyorum.					
14-	Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum.					
15-	Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.					
16-	Muhasebe, finans ve işletme konularında dergiler, kitaplar okurum.					
17-	Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.					
18-	Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.					
19-	Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.					
20-	Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.					
21-	Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.					
22-	Staj yaptığım işyeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.					
23-	İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.					
24-	Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.					
25-	Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.					
26-	Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.					
27-	Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarıyı arttırıyor.					
28-	Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.					
29-	Staj yaptığım kurum yetkilileri alanım dışındaki işlerde çalıştırıyor.					
30-	Staj yaptığım işyeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.					
31-	Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmada yardımcı oluyor.					
32-	Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.					
33-	İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.					
34-	İşletmeden aldığım ücreti yeterli buluyorum.					
35-	Mesleki eğitimde üç günün işyerinde, iki günün okulda geçmesi, okula ve işyerine uyum sağlamamı etkiliyor.					

36.Belirtmek istediğiniz diğer hususlar var ise lütfen yazınız.

.....

.....

EK-C

Saygıdeğer Hocam,

Bu anket formu, yapmakta olduğum yüksek lisans tez çalışması kapsamında, Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminde ve staj uygulamasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ankette yer alan ifadelere vereceğiniz yanıtlar sadece istatistiki amaçla kullanılacaktır. Ankete adınızı yazmayınız. İlgi ve katkınızdan dolayı teşekkür ederim.

Nermin ÇEMREK

Muğla Sıtkı Koçman Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Yüksek Lisans Programı

nermincemrek@hotmail.com

ANKET SORULARI

1. CİNSİYET : () Kadın () Erkek
2. YAŞ : () 20-29 () 30-39 () 40-49 () 50 ve üstü
3. MESLEKİ TECRÜBE : () 1- 5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üstü
4. EĞİTİM : () Ön Lisans () Lisans () Lisansüstü
5. OKUL TÜRÜ : () Çok Programlı Lise () Ticaret Meslek Lisesi () Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi(METEM)

Aşağıda yer alan ifadelere her birine katılma derecenizi, ilgili numaradaki kutucuğa “X” koyarak belirtiniz.

Katılma Dereceleri: 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum		Katılma Derecesi				
No		1	2	3	4	5
1-	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yaparım ve bir plan oluşturup dersleri bu plana göre işlerim.					
2-	Ticaret Meslek Liselerine sınav ile öğrenci alınması, muhasebe eğitiminin verimliliğini artırır.					
3-	Muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli buluyorum.					
4-	Muhasebe dersleri modüllerinin içeriği muhasebe öğretimi için yeterlidir.					
5-	Muhasebe ders kitaplarındaki(modüllerdeki) bilgiler öğrencilerin seviyesine uygundur.					
6-	Muhasebe ders kitaplarının içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.					
7-	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılamaya yeterlidir.					
8	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.					
9-	Programlarda yer alan meslek dersleri sayıca yeterlidir.					
10-	Öğrenciler, okulda aldıkları muhasebe eğitimi sonucunda iş hayatında çalışabilecek yeterlidir.					

Ek-C (Devam)

Katılma Dereceleri: 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum		Katılma Derecesi				
		1	2	3	4	5
11-	Muhasebe derslerinde ticari belgeler ve resmi defterler üzerinde uygulama yaptırıyorum.					
12-	Muhasebe derslerinde verilen teorik eğitim yeterlidir.					
13-	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.					
14	Bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktayım.					
15-	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.					
16-	Verilen muhasebe eğitimi ilerideki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlar.					
17-	Öğrenciler muhasebe derslerine severek istekli bir şekilde katılmaktadır.					
18-	Öğrenciler muhasebe problemlerini çözmekten zevk almaktadır.					
19-	Öğrenciler muhasebe derslerini monoton ve sıkıcı bulmaktadır.					
20-	Öğrenciler okulda öğretilen muhasebe bilgilerini gündelik hayatta da kullanabilmektedir.					
21-	Okulda verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilerin iş hayatına atıldığında karşılaştıkları muhasebe uygulamaları birbirine paraleldir.					
22-	Mesleki bilgim açısından kendimi yeterli buluyorum.					
23-	Mesleğimle ilgili güncel gelişmeleri sürekli takip ediyorum.					
24-	Muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılıyorum.					
25-	Muhasebe alanındaki güncel değişiklikler hakkında öğrencilerimi bilgilendiriyorum.					
26-	Derse öğrencinin de aktif olarak katılmasını sağlıyorum.					
27-	Muhasebe uygulama örneklerini öğrencilerle beraber sınıf ortamında çözüyoruz.					
28-	Son sınıfta yer alan staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığını düşünüyorum.					
29-	Ticaret Meslek Liselerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.					
30-	Öğrenciler, staj yerlerini kendileri bulabilmektedirler.					
31-	Staj eğitiminde öğrenciler kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırılmaktadır.					
32-	Öğrenciler kendi bölümleriyle ilgili(muhasebe) işyerlerinde staj yapmaktadır.					
33-	Staj eğitimi öğrencilerin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına yardımcı olmaktadır.					
34-	Öğrenciler, okulda öğrendikleri teorik bilgilerini, staj eğitimiyle uygulamalı olarak pekiştirme imkanı bulmaktadırlar.					
35-	Staj eğitimi öğrencilerin okul başarısına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.					
36-	Koordinatörlüğünü yaptığım stajyer öğrencilerin her hafta denetimini yapmaktayım.					
37-	Stajyer öğrencilerin emekleri karşılığı aldıkları ücret yeterlidir.					
38-	İşyerleri stajyer öğrencileri ucuz işgücü olarak görmektedir.					
39-	Mesleki eğitimde üç günün işyerinde, iki günün okulda geçmesi öğrencilerin okula ve işyerine uyum sağlamalarını etkiliyor.					
40-	İşyerindeki usta öğretici öğrencileri eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir.					

41. Belirtmek istediğiniz diğer hususlar var ise lütfen

yazınız.....

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Nermin ÇEMREK

Doğum Yeri : Milas/MUĞLA

Doğum Yılı : 01.08.1988

Medeni Hali : Bekar

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER,

Lise (2002-2006) : Milas Anadolu Ticaret Meslek Lisesi

Lisans (2006-2010) : Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi,
Muhasebe ve Finansman Eğitimi/Öğretmenliği Bölümü

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2011-2014 : Sivas, Koyulhisar, Mehmet Kavala Çok Programlı Anadolu
Lisesi, Muhasebe ve Finansman Öğretmeni

2014-Devam Ediyor : Denizli, Kale, Ethem Özsoy Çok Programlı Anadolu Lisesi,
Muhasebe ve Finansman Öğretmeni